

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

**Kriittisyyttä, uusia ajattelutapoja ja vahvaa henkeä
NAISTUTKIMUKSEN OPISKELU JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA**

Johanna Hakkarainen
Pro gradu - tutkielma
Sosiologia / naistutkimus
Jyväskylän yliopisto
Marraskuu 2002

Kriittisyyttä, uusia ajattelutapoja ja vahvaa henkeä
Naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa

Laatija: Johanna Hakkarainen
Jyväskylän yliopisto
Sosiologia / Yhteiskuntatieteellisen naistutkimuksen ko.
Pro gradu -tutkielma
75 sivua, 9 liitesivua

TIIVISTELMÄ

Tutkielma tarkastelee naistutkimuksen opiskelua ja tieteenalaa Jyväskylän yliopistossa. Keskeisiä tutkimuskysymyksiä olivat: Ketkä naistutkimusta opiskelevat ja millainen merkitys naistutkimuksella on opiskelijoille? Millainen Jyväskylän yliopiston naistutkimus on tieteenalana? Onko naistutkimuksella omaa tiedekulttuuria ja voiko naistutkimusta kutsua omaksi akateemiseksi heimokseen? Aineisto kerättiin postikyselyillä ja sähköpostihaastatteluilla keväällä 2002 ja mukana on 103:n opiskelijan vastaukset. Tutkielma edustaa kvalitatiivista lähestymistapaa, ja aineistoa on analysoitu teemoitellen.

Naistutkimusta opiskelevat pääasiassa yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden opiskelijat. Naistutkimuksen opiskelu on aloitettu puhtaasti omasta henkilökohtaisesta mielenkiinnosta ja opiskeluun suhtaudutaan hyvin teoriaorientoituneesti. Naistutkimuksen opiskelu nähdään jo arvona sinänsä eikä opiskelulle ole asetettu käytännön päämääriä. Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opiskelijat suhtautuvat hyvin positiivisesti opiskelemaansa tieteenalaan. Naistutkimus koetaan arvokkaana ja erilaisena tieteenalana kuin muut yliopiston aineet. Tärkeimmäksi naistutkimuksesta saavutettavaksi hyödyksi arvioitiin kriittisyyden kehittyminen ja ajattelutapojen avartuminen. Etenkin pidemmälle opiskelleiden elämässä naistutkimuksella on ollut suuri merkitys. Naistutkimus oli tuonut mukanaan aivan uuden ajattelutavan.

Jyväskylän yliopiston naistutkimus edustaa pehmeää ja puhdasta tieteenalaa. Nuoresta iästään huolimatta naistutkimus on melko itsenäinen ala, jolle on kehittynyt vahva, omaehtoinen opiskelijakuntansa. Etenkin pidemmälle opiskelleiden keskuudessa oli havaittavissa vahva naistutkimus-henki, joka ilmeni muun muassa naistutkimuksen kohottamisena muiden aineiden yläpuolelle, integroituminen enemmän naistutkimukseen kuin omaan pääaineeseen sekä koko arvomaailman muuttuminen naistutkimuksen myötä. Näin ollen Jyväskylän yliopiston naistutkimus omaa naistutkimuskulttuurille ominaisia piirteitä. Naistutkimuksen epäselvä asema ja sivuaineimago vaikuttavat kuitenkin niin, että naistutkimusta ei voi luonnehtia täysin itsenäiseksi akateemiseksi heimoksi. Opiskelijat joutuvat risteilemään kahden tieteenalan välillä, ja silloin selvemmän oppiainestatuksen omaavat tieteenalat houkuttelevat opiskelijoita enemmän kuin naistutkimus.

Avainsanat: naistutkimus, opiskelu, tiedekulttuuri, akateeminen heimo

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 ELIITTYLIOPISTOSTA PIENIKSI MAAILMOIKSI.....	2
2.1 Eliittiyliopistosta massojen korkeakoulutukseen.....	3
2.2 Muutoksen seuraukset.....	4
2.2.1 Opiskelijakulttuurin hajoaminen osakulttuureihin.....	4
2.2.2 Tieteenalojen eriytyminen	6
2.3 Nykyinen yliopisto tiedekulttuurien tutkimuksen näkökulmasta.....	6
2.3.1 Yliopisto pieninä maailmoina.....	6
2.3.2 Tieteenalat akateemisina heimoina.....	11
3 OPISKELIJOIDEN SUHTAUTUMINEN OPISKELUUN.....	14
3.1 Erilaiset opiskeluorientaatiot.....	14
3.2 Opiskelun mielekkyys.....	17
3.3 Jyväskylän yliopiston opiskelijat.....	18
4 YHTEISKUNNALLISESTA LIIKKEESTÄ TIETEENALAKSI.....	19
4.1 Naisliike akateemisen naistutkimuksen taustalla.....	19
4.2 Naistutkimus tänä päivänä: problematisointia sukupuolen merkityksestä.....	21
4.3 Naistutkimus Pohjoismaissa ja Suomessa.....	22
4.3.1 Pohjoismaiden tuplastrategia.....	22
4.3.2 Suomalaisen naistutkimuksen nopea institutionaalistuminen.....	24
4.3.3 Approsta omaan koulutusohjelmaan - Naistutkimus Jyväskylän yliopistossa.....	26
4.4 Suhtautuminen naistutkimukseen - omat vastaan muut?.....	27
5 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	31
6 MENETELMÄLLISET RATKAISUT.....	32
6.1 Aineistona kyselyt ja haastattelut.....	33
6.1.1 Lomakekyselyt pääasiallisena aineistona.....	33
6.1.2 Sähköpostihaastattelut kyselyjen lisänä.....	34
6.1.3 Tutkielman kohderyhmä ja aineistonkeruu käytännössä.....	34
6.2 Teemoittelu analysoinnin perustana.....	37
6.3 Pohdintaa pätevyys- ja luotettavuuskysymyksistä.....	39

7 SOSIOLOGEISTA TIETOTEKNIKOIHIN JA AIDOSTA KIINNOSTUKSESTA	
KOKEILUNHALUUN.....	41
7.1 Yleistä aineistosta.....	41
7.2 Opiskelijoiden suhde naistutkimukseen.....	42
7.2.1 Kiinnostuksen herääminen ja suhtautuminen opiskeluun.....	42
7.2.2 Aktiivisuus alaa kohtaan.....	44
7.2.3 Lähipiirin suhtautuminen.....	45
7.2.4 Naistutkimuksen merkitys elämässä ja tulevaisuudessa.....	46
7.3 Muut kiinnostuksen kohteet.....	49
7.4 Perhetaustat.....	50
7.5 Naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa.....	51
7.5.1 Tyytyväisyys opiskeluun.....	51
7.5.2 Kokemuksia henkilökunnasta ja opetuksesta.....	53
7.6 Yhteenvetoa	54
8 TARKASTELU.....	55
8.1 Yhteiskuntatieteilijät ja humanistit kriittisyyttä oppimassa.....	55
8.1.1 Paljon on vielä tehtävää... - taustalla aito kiinnostus.....	55
8.1.2 Ei rahaa tai valtaa, mutta... - opiskelu arvona sinänsä.....	56
8.1.3 Kriittistä mutta käytännönläheistä - näkemyksiä alasta.....	59
8.1.4 Ajattelutavan muutoksia vähitellen mutta pysyvästi.....	61
8.1.5 Feminismi ajatuksissa mukana.....	62
8.2 Omaehtoiset opiskelijat - heimouden edustajiako?.....	63
8.2.1 Naistutkimus pehmeänä ja puhtaana tieteenalana.....	63
8.2.2 Pidemmälle opiskelleet naistutkimushengen luojina.....	64
8.2.3 Epäselvyys ja sivuaineimago heimouden esteenä.....	66
8.3 Yhteenvetoa.....	67
9 LOPUKSI.....	68
LÄHTEET.....	71
LIITTEET	
Liite 1. Naistutkimuksen opiskelijat tiedekunnittain ja pääaineittain	
Liite 2. Kyselylomake ja saatekirje	
Liite 3. Sähköpostihaastattelukysymykset	

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmeninä yliopistot ovat laajentuneet massakorkeakouluiksi. Opiskelijamäärät ovat kasvaneet ja perinteisten tieteiden rinnalle on syntynyt uusia tieteenaloja. Naistutkimus on yksi nuorista, tieteenalojen eriytymisen seurauksena syntyneistä aloista. Naistutkimus syntyi yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden parissa 1970-luvulla. Nykyään naistutkimusta tehdään monilla tieteenaloilla ja Suomessa naistutkimusta voi opiskella sivuaineena lähes kaikissa yleiskorkeakouluissa. Jyväskylän yliopistossa naistutkimuksen opiskelijoita on vuosittain noin 200. Tieteenalaa määritellään seuraavasti: *Naistutkimus on tieteidenvälinen tutkimusala, joka analysoi, teoretisoi ja kyseenalaistaa sukupuolen merkitystä yhteiskunnassa, talouden ja politiikan käytännöissä, sosiaalisessa elämässä ja kulttuurissa* (www.jyu.fi/naistutkimus).

Opiskelen itse naistutkimusta ja pohdiskelin usein, mitä muut opiskelijat ajattelevat naistutkimuksesta ja sen opiskelusta. Vaikka naistutkimusta voi opiskella vain sivuaineena, aine vaikutti hyvin suositulta. Minua kiinnosti erityisesti se, koetaanko naistutkimus vain lisänä tutkintoon vai onko naistutkimuksella opiskelijoille suurempikin merkitys. Kiinnostustani lisäsi myös se, että Suomessa oli jo jonkin aikaa keskusteltu naistutkimuksen muuttamisesta pääaineeksi. Aiheesta ei ole kuitenkaan tehty minkäänlaisia tutkimuksia pieniä selvityksiä lukuun ottamatta. Ajattelin, että naistutkimuksen opiskelua koskevaa kartoitettavaa tutkimusta tarvitaan ja ehkä tutkielman tulokset antavat pieneltä osaltaan tärkeää tietoa myös naistutkimuksen tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Korkeakoulututkimuksella on Suomessa pitkät perinteet ja korkeakoulutusta on tarkasteltu monesta näkökulmasta. Jussi Välimaan (1997, 6) mukaan korkeakouluja voidaan tarkastella esimerkiksi pedagogisesti (mitä ja miten siellä opetetaan ja opitaan), taloudellisena ilmiönä (millaiset ovat koulutuksen kustannukset, hyödyt ja haitat) tai kulttuurisesti (millaisia tiede- ja toimintakulttuureita siellä on). Näiden lisäksi korkeakoulutusta ilmiönä voidaan jäsentää myös historiallisesti (millainen on ollut korkeakoululaitoksen kehitys) tai sosiologisesti: millaista on korkeakoulutuksessa tapahtuva yhteiskunnallinen uusintaminen, miten tiedeyhteisöön soviaalistutaan tai millaisia ovat tiedontuottamisen prosessit. Tämä tutkielma on kulttuuris- sosiologinen tarkastelu naistutkimuksen opiskelusta.

Tutkielmalla on kaksi tutkimustehtävää. Ensimmäisen tehtävänä on tarkastella Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opiskelijoita: ketkä naistutkimusta opiskelevat ja millainen merkitys naistutkimuksella on opiskelijoiden elämässä. Tutkielman toisena tehtävänä on tarkastella Jyväskylän yliopiston naistutkimusta tieteenalana. Viitekehyksenä toimii tiedekulttuurin tutkijan Burton Clarkin (1987) ajatus yliopistosta monina "pieninä maailmoina" jossa kullakin tieteenalalla on oma erityisyytensä ja omaleimaisuutensa. Olen kiinnostunut erityisesti siitä, onko naistutkimuksella nuorena tieteenalana omia erityispiirteitä ja millaisia ne ovat.

Hyvän käsitteen naistutkimuksen syvällisempään tarkasteluun antaa Tony Becherin (1989) akateemisen heimon käsite. Becher on tarkastellut tieteenaloja omia akateemisia reviirejään asuttavina ja niitä puolustavina heimoina. Jokaisella akateemisella heimolla on sille ominaiset tavoitteet, puhutavat, toimintamuodot, arvostukset ja uskomukset. Haluan selvittää, onko Jyväskylän yliopiston naistutkimuksella jotain omaa kulttuuria ja voiko naistutkimusta kutsua omaksi akateemiseksi heimokseen. Uskon, että asian tutkiminen on tärkeää etenkin naistutkimuksen kehittämistä ajatellen.

Työ etenee seuraavasti. Ensin tarkastelen yliopiston massoitumisen seurauksia erityisesti opiskelijakulttuuriin ja tieteenaloihin. Sitten esittelen tunnettujen tiedekulttuurin tutkijoiden näkemyksiä nyky-yliopistosta ja tieteenaloista. Tarkastelen myös yliopisto-opiskelijoiden suhtautumista opiskeluihin, siihen vaikuttavia tekijöitä sekä lähemmin Jyväskylän yliopiston opiskelijoita. Neljäs kappale käsittelee naistutkimuksen kehittymistä tieteenalaksi sekä nykytilannetta. Näiden valossa esitän omat tutkimuskysymykseni, jonka jälkeen tulee tutkielman menetelmälliset ratkaisut ja aineiston kuvailu. Tarkastelukappaleessa jäsenän aineistoa käyttämiini teorioihin ja käsitteisiin nähden. Tutkielman aineisto koostuu 103:sta opiskelijakyselystä sekä kahdeksan opiskelijan haastattelusta.

2 ELIITTIYLIOPISTOSTA PIENIKSI MAAILMOIKSI

Yliopistosta on kasvanut massainstituutio ja muutoksella on ollut seurauksensa myös yliopiston sisällä. Suomalaista yliopistoa ja opiskelijakulttuureita tutkineen Tapio Aittolan (1992) mukaan yliopiston massoitumisen seurauksena yksi opiskelijakulttuuri hajosi moniin osakulttuureihin ja tieteenalat eriytyivät tuoden mukanaan uusia oppiaineita

perinteisten aineiden rinnalle. Korkeakoulututkimuksen eräs osa-alue, tiedekulttuurien tutkimus tarkastelee yliopistoa sen sisäisistä lähtökohdista käsin ja yliopisto nähdään "pieninä maailmoina" (Clark 1987). Tony Becher (1989) taas on tarkastellut tieteenaloja ja oppiaineita samaan tapaan etnografisesti kuin mitä tahansa muitakin heimoja. Clarkin ja Becherin näkemykset antavat mielenkiintoisen näkökulman tarkastella naistutkimusta.

2.1 Eliittyliopistosta massojen korkeakoulutukseen

Martin Trow (1974) tyypittelee korkeakoulutuksen historiallisen muutoksen eliitti-, massa- ja universaalikorkeakoulutuksen vaiheisiin. Trown mukaan eliittyliopiston tehtävä on valmentaa yhteiskunnan johtaviin asemiin ja on tarkoitettu vain pienelle joukolle. Eliittyliopistosta voidaan puhua, kun sisäänotto on alle 15 prosenttia ikäluokasta. (mt., 61) Suomessa eliittyliopiston kausi ulottui Sakari Aholan (1995) mukaan aina 1970-luvulle saakka, jonka jälkeen korkeakoulutus tuli yhä useampien ulottuville.

Trow (1974, 61) arvioi massakorkeakoulujen muodostumista seuraavalla tavalla. Kun korkeakoulutuksen volyyymi saavuttaa noin 15 prosentin osuuden ikäluokasta, perinteinen eliittyliopisto ei voi enää sellaisenaan kasvaa, vaan siinä tapahtuu mittavia laadullisia muutoksia. Yliopistojen rinnalle syntyy uusia instituutioita, joiden asiakaskunta poikkeaa perinteisistä yliopisto-opiskelijoista: koulutuksen muodot, sisällöt sekä koko korkeakoulutukinnot muuttuvat. Yliopiston massoituminen onkin Aholan (1995, 59) sanoin "varsin perusteellinen järjestelmän muutos, joka koskettaa niin korkeakoulutuksen arvoja, korkeakoulujen sisäisiä prosesseja kuin myös järjestelmän yhteiskunnallisia funktioita ja suhteita muihin instituutioihin".

Sakari Ahola (1995) on tutkinut korkeakoulutuksen muuttuvaa asemaa ja hänen mukaansa Suomessa yllettiin vasta 1970-luvulla massakorkeakoulutuksen rajana pidettyyn 15 prosentin ikäluokkaosuuteen sisäänotossa. Siihen saakka yliopisto oli Suomessakin kapean eliitin väylä. Sääty-yhteiskunnan oloissa koulutus oli vain harvojen etuoikeus ja korkeimman opetuksen piiriin ylsi vain kulttuurisesti ja sosiaalisesti valikoitunut osa säätyläistöistä. 1900-luvun alkupuolella suomalainen korkeakoulutus koki voimakkaan muodonmuutoksen, kun maahan alettiin perustaa uusia yliopistoja ja erityiskorkeakouluja. 1800-luvun lopun yhteiskunnalliset muutokset - riipeä teollistuminen, elinkeinora-

kenteen monipuolistuminen, kielikysymys sekä näihin liittyen kansa- ja oppikoulun yleistyminen - ulottivat näin vaikutuksensa myös korkeakoulutukseen. (Ahola 1995, 60)

Vielä 1900-luvun alussa yliopistoihin valikoitui lähes pelkästään pieneen yhteiskunnalliseen eliittiin lukeutuvia nuoria. Heidän ei tarvinnut kantaa huolta esimerkiksi akateemisesta työttömyydestä, sillä yliopistollinen loppututkinto riitti takaamaan hyvän toimeentulon ja korkean yhteiskunnallisen statuksen. (Aittola 1992, 9) Tapio Aittolan (mt., 24) mukaan nykyinen yliopisto on kuitenkin kasvanut tieteellisen sivistyksen ja kulttuuriperinteen vaalimisesta suuria opiskelijajoukkoja kouluttavaksi ja erilaisia palvelutehtäviä toteuttavaksi massainstituutioksi. Englantilaisen korkeakoulututkija Peter Scottin (1991, 12) havaintojen mukaan yliopisto on tullut koulutusinstituutioksi, jossa keski- luokkaisesta toimihenkilötaustasta lähtöisin olevat opiskelijat kamppailevat taloudellisten ja sosiaalisten ongelmiansa kanssa. Akateeminen loppututkinto ei myöskään enää takaa varmaa toimeentuloa tai korkeaa yhteiskunnallista asemaa, vaan nykyisistä massayliopistoista valmistuneet ovat saaneet tottua kilpailemaan asemastaan ja toimeentulostaan samalla tapaa kuin muutkin ammattiryhmät.

Jotkut korkeakoulututkijat ovat pyrkineet ennustamaan myös korkeakoulutuksen tulevaisuutta. Scottin (1989, 22) mielestä eurooppalainen yliopistoinstituutio on kulkemassa kohti lisääntyvää epäjärjestystä ja epätietoisuutta siitä, mikä on nykyisen yliopiston yhteiskunnallinen asema ja mitkä ovat sen päätehtävät. Sosiologi Philip Wexler (1990, 84-89) puolestaan väittää yliopiston ja tieteen käyvän parhaillaan läpi toimintojen hajauttamisen ja institutionaalisen aseman purkamisen aikaa, mikä merkitsee yliopistojen tiedon tuottamiseen keskittyneen monopoliaseman lakkauttamista.

2.2 Muutoksen seuraukset

2.2.1 Opiskelijakulttuurin hajoaminen osakulttuureihin

Yliopiston massoituminen vaikutti olennaisesti myös yliopiston sisäiseen rakenteeseen ja eheyteen. Eliittiyliopiston opiskelijat olivat tulleet samanlaisista taustoista ja opiskelleet samoja perinteisiä akateemisia aloja kuten esimerkiksi filosofiaa tai lääketiedettä. Nyt yliopistoon alkoi virrata opiskelijoita hyvin erilaisista taustoista ja valittavana oli yhä enemmän tieteenaloja. Tämä kaikki johti siihen, että eri tieteenalat ja niiden opiske-

lijat alkoivat eriytyä toisistaan ja muodostaa omia pienempiä kulttuureita yksittäisen opiskelijakulttuurin tilalle.

Aittolan (1992, 33) mukaan opiskelijakulttuurien muutokset heijastelevat yleisiä nuorisokulttuureissa tapahtuneita muutoksia, jotka ovat viime vuosina kulkeneet kohti elämäntapojen eriytymistä, privatisoitumista ja yksilöllistymistä. Aittola (mt.) on tutkinut 1980-luvun yliopistossa ja opiskelussa tapahtuneita kulttuurisia muutoksia jyvaskyläisten yliopisto-opiskelijoiden silmin. Hänen tutkimuksesta ilmeni, että itsenäinen ja omaehtoinen opiskelijakulttuuri on hajonnut erilaisiin pieniin osakulttuureihin ja eri alojen opiskelijat suhtautuvat nykyään yliopisto-opiskeluun hyvin eri tavoin. Erilaiset tiedekulttuurit ja tieteenalaspesifit habitukset ovat alkaneet erotella eri alojen opiskelijoita yhä voimakkaammin toisistaan.

Aittolan tutkimuksen kohteena ollut sukupolvi poikkesi niin merkittävästi sitä edeltäneistä opiskelijasukupolvista, että hän pystyi perustellusti väittämään uutta opiskelijatyypin edustavan opiskelijasukupolven syntyneen suomalaisessa yliopistossa. Aittolan mukaan (mt., 13) tämä kahdeksankymmenlukulainen opiskelijapolvi oli aiempia opiskelijapolvia minäkeskeisempi ja urheilullisempi. Sukupolvea on sittemmin alettu kutsua "sählyasukupolveksi", koska silloin sählynpeluusta tuli opiskelijaliikuntaa ja etenkin jyvaskyläläistä opiskelijakulttuuria kuvaava käsite. Käsite viittasi sekä opiskelun, ruumiinkulttuurin ja sukupuolijärjestelmän uudelleenlaiseen kombinointiin, että kyseisen opiskelijapolven yhteiskunnalliseen passiivisuuteen.

Aittolan (mt., 106) mukaan uuden opiskelijatyypin ilmaantuminen kampusalueelle heijastelee viime vuosina esiintyneitä laajempia kulttuurisia muutoksia, joista tärkeimpiä ovat kulttuurinen eriytyminen, yksilöllistyminen sekä uudenlaisten hallinnollisten integraatiomekanismien synty. Nämä kulttuuriset muutokset ovat sitten välittyneet yliopistoinstituutioon, jossa ne ilmenevät muun muassa yliopiston eri osien, tiedekulttuurien sekä eri tieteenaloja ja opintovaiheita edustavien opiskelijaryhmien välisenä differentioitumisena.

2.2.2 Tieteenalojen eriytyminen

Yliopiston massoittumisen seurauksena perinteiset tieteenalat haarautuivat muodostaen uusia oppiaineita vanhojen rinnalle. Naistutkimus on yksi esimerkki tieteenalojen eriytyneen seurauksena syntyneistä aloista. Naistutkimus syntyi yhteiskunta- ja humanististen tieteiden piirissä 1970-luvulla mutta nykyään naistutkimus on ottanut vahvasti paikkansa yliopistoissa.

C. P. Snow luennoi tieteenalojen eriytyemisestä jo vuonna 1959. Hänen mukaansa akateeminen maailma oli jakaantunut kahteen kulttuuriin, luonnontieteilijöihin ja humanisteihin, jotka eivät ymmärrä toisiaan, eivät ole toistensa kanssa tekemisissä ja suhtautuvat toisiinsa vähätellen tai jopa avoimen vihamielisesti. Nykyisin tiedekulttuuriset erot kattavat yhdysvaltalaisen korkeakoulututkijoiden George Kuh'n ja Elisabeth Whitt'n (1988, iv) mukaan kaikki yliopistoelämän keskeiset elementit, sillä ne ulottuvat tutkijoiden jokapäiväisestä elämästä eri tieteenalojen kognitiivisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin. Tiedekulttuurien eriytyminen on alkanut tuottaa myös institutionaalisia seurausvaikutuksia, sillä yliopiston eri osien hajaantuminen ja tieteenalojen välinen spesialisoituminen ovat sekä hävittäneet perinteisiä yhteisö-rakenteita että luoneet uudenlaisia vuorovaikutusverkostoja.

Myös Aittolan (1992, 43) mukaan tieteenalojen väliset kulttuurierot ovat viime vuosina lisääntyneet ja tieteenalojen välinen kilpailu on kärjistynyt. Tieteenalojen eriytyminen on johtanut tilanteeseen, jossa eri tieteenalojen edustajien on yhä vaikeampi ymmärtää toisiaan. Eri tieteenalojen kognitiiviset rakenteet, opetustavat sekä opiskelijoiden ja henkilökunnan väliset suhteet ovat eriytyneet toisistaan siten, että ne heijastuvat myös opettajien ja opiskelijoiden tiedollisiin intresseihin sekä tieteelliseen työhön sitoutumiseen.

2.2 Nykyinen yliopisto tiedekulttuurien tutkimuksen näkökulmasta

2.3.1 Yliopisto pieninä maailmoina

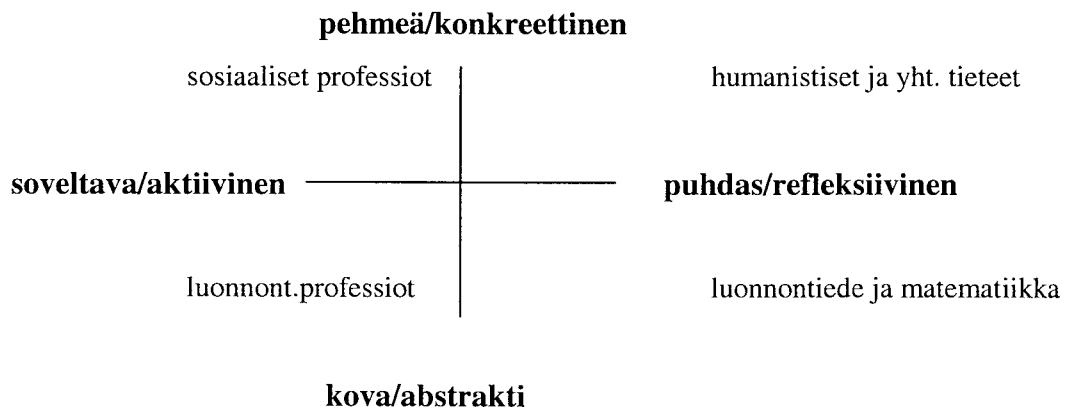
Tiedekulttuurien tutkimussuuntaus on yksi korkeakoulututkimuksen osa-alue. Tieteenaloja ja oppiaineita ei käsitteellistetä pelkästään epistemologis - kognitiivisina entiteet-

teinä vaan ennen kaikkea sosiaalis-kulttuurisina kokonaisuuksina. Huomio suuntautuu akateemisen maailman sisäiseen elämään, sen käytäntöihin, arvoihin, uskomuksiin ja traditioihin. Tällaisessa tarkastelussa yliopisto ei muodosta yhtä kaiken kattavaa kokonaisuutta, vaan se koostuu eriytyneistä ja moniäänisistä "pienistä maailmoista" , kuten tunnettu korkeakoulututkija Burton Clark (1987) on yliopistoa kuvannut. Clarkin ajatus muodostaakin omalle tutkielmalleni lähtökohdan tarkastellessani yliopiston yhtä maailmaa, naistutkimusta.

Tiedekulttuurien tutkimuksen historia ulotetaan yleensä vuoteen 1959, jolloin Snow esitti sittemmin klassikoksi muodostuneen luennon kahdesta kulttuurista (ks. edellä). Nämä samat ulottuvuudet ovat säilyneet tärkeimpinä tieteenalojen erottelijoina myöhemmässäkin tutkimuksessa, joista tunnetuin on ehkä Anthony Biglanin (1973a) näkemys tieteiden isojaosta neljään ryppäeseen: kovat - puhtaat, kovat - soveltavat, pehmeät - puhtaat ja pehmeät - soveltavat. Biglanin (1973b) mukaan tiederyypät vaihtelevat myös sosiaaliselta muodoltaan. Eri aloilla vallitsee ensiksikin erilaisia työskentelytapoja ja yhteistyömuotoja. Kovat alat suosivat ja usein myös edellyttävät tutkijoiden välistä yhteistyötä, kun taas pehmeillä aloilla arvostetaan yksin työskentelyä. Myös julkaisutavat poikkeavat, sillä pehmeillä aloilla julkaistaan tyypillisesti monografioita ja kovilla artikkeleita. Lisäksi toiminnan painopisteet vaihtelevat eri tiederyypäissä. Pehmeät tieteenalat keskittyvät muita selkeämmin opetukseen, kovat tieteenalat taas tutkimukseen ja soveltavat alat palvelujen tuottamiseen. Näin tiederyypät eivät eroa toisistaan pelkästään kognitiivisen sisältönsä puolesta vaan myös kulttuuriltaan, arvoiltaan ja toimintatavoiltaan. (Biglan 1973b)

David Kolb (1985) on tutkinut tieteenalojen eriytymistä opiskelijoiden oppimistyylien pohjalta. Hän katsoo, että eri tieteenalat suosivat ja vaativat erityyppistä oppimistyyliä, johon opiskelijat opintojen kuluessa sosiaalistuvat. Hän erottaa oppimistyylyissä kaksi ulottuvuutta: konkreettinen -abstrakti ja aktiivinen - refleksiivinen. Kolb liittää oppimistyyliä Biglanin jaotteluihin, jolloin muodostuu neljänlaisia tiedeyhdistelmiä. (mt., 237-239)

1. luonnontieteet ja matematiikka
2. luonnontieteeseen perustuvat professiot
3. sosiaaliset professiot
4. humanistiset tieteet ja yhteiskuntatieteet

Kuvio 1. *Tiederyypät Biglanin ja Kolbin mukaan*

Kolb (1985) korostaa kuitenkin, ettei tyyppien tarkoituksena ole lokeroita ja karsinoida yksittäisiä tieteenaloja. Päinvastoin yksi ja sama tieteenala saattaa olla sisäisesti niin eriytynyt, että sen osa-alueet kuuluvat eri tyypeihin.

Tony Becher ja Maurice Kogan (1992, 91-92) ovat soveltaneet Biglanin ja Kolbin jaot- telua myös opetukseen. He ovat tyytitelleet yliopisto-opetuksen luonnetta seuraavasti. Kova-puhdas -alueella opetuksen kiintopisteenä ovat teoriat eli opetus on hyvin teoret- tisesti suuntautunutta. Lisäksi opetuksella on selkeät, yhteiset tavoitteet ja opetusohjel- man sisällöt on niukasti määritelty. Pehmeä-puhdas -alueella oppiminen ja opiskelu ovat luonteeltaan individualistisia. Opiskelijoiden odotetaan itse muovaavan opetusohjel- mansa sisällön ja esittävän henkilökohtaisia tulkintoja asioista. Siksi opiskelun tavoit- teet ovat yksilölliset, ja opetus jättää runsaasti liikkumavaraa, niin vapautta kuin vastuu- takin, opiskelijoiden omille ratkaisuille. Kova-soveltava - alueella opetuksen tavoite taas on käytännönläheinen. Painopiste on tiedon hyödyntämisessä, erilaisten taitojen ja tekniikoiden omaksumisessa, ei niinkään käsitteiden ja teorioiden oppimisessa. Pehmeä- soveltava -alueella opetus on käytännöllisesti painottunutta ja sen tavoitteena on kehit-

tää ammattitaitoja tulevaa työelämää varten. Yhteydet käytäntöön ovat sen takia tiiviit ja arvostetut. Käytännöllisyys ei kuitenkaan merkitse samassa mielessä rautaista ammattitaitoa kuin kovalla alueella, vaan se on pehmeämpää osaamista, yleensä jonkinlaisiin ihmissuhde- ja palveluammattiin liittyvää toiminnan kehittämistä.

Tiedekulttuurien väliset erot ovat tulleet esille myös suomalaisissa opiskelijatutkimuksissa. Helena Piskonen (1993) havaitsi, että eri alojen tiedekulttuurit muodostivat omat intellektuaaliset kenttensä, joilla kilpailtiin erilaisista arvoista ja pääomista. Valtio-opin kentällä arvostettiin kriittisyyttä ja asioiden kyseenalaistamista, taidehistoriassa taas korostettiin taiteen sisällöllistä tuntemusta, yrityksen taloustieteen kentällä painotettiin henkilökohtaista kilpailukykyä ja luokanopettajakoulutuksessa puolestaan arvostettiin sosiaalisuutta. (mt., 132-138)

Joensuulaisia yliopisto-opiskelijoita tutkinut Jouni Kekäle (1991, 98-105) taas havaitsi, että luonnontieteellisellä alalla vaikutti oman tieteenalan varaan rakentuva vahva tiedekulttuuri, kun taas yhteiskuntatieteellisen alan kulttuurille oli tyypillistä omien yksilöllisten opiskeluintressien noudattaminen ja vähäinen yhdenmukaisuuden paine. Humanistisen alan tiedekulttuurille puolestaan oli tyypillistä opiskelijoiden keskinäinen kyräily ja jakautuminen pieniin osaryhmiin.

Becher on esittänyt tulkintoja siitä, mistä tieteiden erot johtuvat. Hänen mukaansa (1989, 36) tiedekulttuuriset erot aiheutuvat pääosiltaan eri tieteenalojen kognitiivisten rakenteiden eriytymisen tuottamista sosiokulttuurisista seurausvaikutuksista. Pierre Bourdieu (1988, 73-127) puolestaan näkee tieteenalojen välisen kilpailun kamppailuna vallasta ja asemasta yliopistossa ja tieteellisillä kentillä. Eri tieteenalat eroavat toisistaan niiden hallussa olevan taloudellisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja jopa poliittisen pääoman suhteen. Taloudellista ja kulttuurista eliittiä lähellä olevat tieteenalat pitävät hallussaan sellaisia erityispääomia, joiden katsotaan antavan avaimet yhteiskunnalliseen vallankäyttöön ja eliittiryhmien sosiokulttuuriseen reproduktioon.

Tutkijoiden mukaan eri tieteenaloille valikoituu opiskelijoita erilaisista sosiaalisista taustoista. Bourdieun ja Passeronin (1979, 1-27) havaintojen mukaan yliopisto on massoittumisesta huolimatta säilyttänyt eliittiryhmien uusintamisfunktion, sillä ylemmistä yhteiskuntakerrostumista tulevat opiskelijat hakeutuvat perinteisiin professioihin, kuten

lääketieteeseen ja lakitieteeseen, kun alemmista yhteiskuntakerrostumista tulevat opiskelijat hakeutuvat opiskelemaan yhteiskuntatieteitä, psykologiaa tai humanistisia tieteitä. Tätä tukee myös Aholan (1995) tutkimus. Hänen mukaan eliitin väylät ovat säilyneet myös massakorkeakoulun sisällä ja korkeakoulutuksen kenttä on lohkoutunut niin eri sukupuolten ja yhteiskuntaluokkien kuin professio- ja intressiryhmienkin hallitsemiin alueisiin. Aholan mukaan eliitin jälkikasvu opiskelee yhä muita todennäköisemmin esimerkiksi oikeustiedettä Helsingin yliopistossa ja uusien korkeakoulujen yhteiskunnalliset koulutusväylät puolestaan ovat tyypillisiä työläistäustaisille opiskelijoille.

Yliopisto siis toteuttaa yhteiskunnallista ja sosiaalista reproduktiota siten, että yhteiskunnallisesta eliitistä tulevat opiskelijat hakeutuvat hyvin resursoituille, varman akateemisen tai professionaalisen uran takaaville aloille (Aittola 1991, 44). Tämä eriytyminen ja alakohtainen rekrytoituminen johtaa saksalaisen korkeakoulututkija Gerhard Portelen (1985, 298-312 Aittolan 1992, 44 mukaan) mukaan eri alojen väliseen polarisoitumiseen, minkä lisäksi se tuottaa eri alojen opiskelijoille oman tieteenalansa mukaisen habituksen, joka voi johtaa hyvinkin erilaisiin opiskelukäytäntöihin ja valintoihin eri tieteenalojen muodostaman kentän tilanteesta riippuen. Niinpä yliopisto strukturoituu keskenään eriarvoisessa asemassa olevien tieteenalojen muodostamaksi kentäksi, jossa eri alojen tutkijat, opettajat ja jopa opiskelijat harjoittavat tieteen ja tutkimuksen nimissä symbolisen vallan taakse piiloteltua yhteiskunnallista vallankäyttöä ja pyrkivät takamaan omien asemiansa säilymisen (Bourdieu & Passeron 1979, 28-53). Tämä eri tieteenalojen välinen polarisaatio näkyy selvästi mm. siinä, että yhteiskunta- ja humanistisista tieteistä on yleisesti tullut henkilökohtaista kasvua edistäviä, kulttuuripääoman keräämistä ja sosiaalista muutosta edustavia tieteenaloja, joiden opiskelijat ja tutkijat tulevat lähinnä keskiluokkaisesta taustasta (Aittola 1992, 45).

Yhteenvetona voidaan todeta Aittolan (1992, 45) sanoin: "Oman alan tiedekulttuuri välittyy opiskelijoille monien hienovaraisten tekijöiden ja vaikutusmekanismien välityksellä, joiden myötä he omaksuvat alalleen tyypillisen elämäntavan, kulttuuriset mieltymykset, opiskelutavan ja suhteen opiskeltavan tieteenalan oppisisältöihin. Tieteenalaspesifisti välittyneistä dispositioista tulee vähitellen itsestään selvä osa opiskelijoiden jokapäiväistä elämää ja tieteenalaspesifiä habitusta."

Näiden tutkimustulosten valossa lähdän tarkastelemaan millainen tieteenala naistutkimus on ja onko Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opiskelijoiden keskuudessa olemassa erityistä naistutkimuskulttuuria. Lähtöolettamuksena pidän sitä, että naistutkimuksen opiskelijat tulevat ennemminkin keskiluokkaisesta taustasta kuin yhteiskunnallisesta eliitistä ja korostavat ehkä opiskelussa kriittisyyttä ja refleksiivisyyttä muita enemmän. Olettaisin naistutkimuksen sijoittuvan tieteiden kentällä puhtaiden ja pehmeiden tieteiden joukkoon.

2.3.2 Tieteenalat akateemisina heimoina

Becher (1989) on tarkastellut tieteenaloja omia akateemisia reviierejään asuttavina ja niitä puolustavina heimoina. Akateeminen reviiiri viittaa tieteenalalla käsiteltävän tiedon luonteeseen, ja akateeminen heimo taas tiedeyhteisöön, tieteenalan sosiaaliseen muotoon. Becher katsoo näiden nivoutuvan läheisesti toisiinsa: akateemisen heimon elämä ja toimintatavat juontuvat pitkälti siitä, minkälaista tietoa alalla tutkitaan ja opetetaan. Historian kuluessa kullekin alalle muovautuu omat traditionsa sankareineen, merkkipäälaineen, tabuineen ja rituaaleineen. Jokaisella akateemisella heimolla on sille ominaiset tavoitteet, puhutavat, toimintamuodot, arvostukset ja uskomukset. Heimolla on omat tapansa säännellä, rangaista ja palkita jäseniään, ylläpitää rajojaan ja omaa identiteettiään. Niillä on myös omat vihollisensa, joista erottaudutaan ja joiden mahdollisia hyökkäyksiä vastaan puolustaudutaan. (Becher, 1989, 30) Akateemisia heimoja voi Becherin mukaan siis tarkastella samaan tapaan etnografisesti kuin mitä tahansa muitakin heimoja.

Becherin (mt.) mukaan akateemisten heimojen elämä on kauttaaltaan hierarkisoitunutta. Akateemisessa maailmassa vallitsee aina enemmän tai vähemmän hienojakoinen nokkimisjärjestys. Toiset heimot ovat akateemisen pelikentän ytimessä, jotkut keskivaiheilla ja jotkut pelkästään sen reunamilla kenties tyytyväisinä jo siitä, että ylipäänsä ovat kelpuutettuja peliin mukaan. Tieteiden välinen nokkimisjärjestys toimii ennen kaikkea kahdella ulottuvuudella: puhdas tulee ennen soveltavaa ja kova ennen pehmeää. Akateemisen maailman eliitin muodostavat näin arvioituna perustutkimusta tekevät luonnontieteet ja alimmas jäävät soveltavat humanistiset ja yhteiskuntatieteelliset tieteet. Tästä voidaan päätellä, että naistutkimus tieteenalana sijoittuisi akateemisessa maailmassa luonnontieteilijöiden ja soveltavien tieteiden väliin eli portaiden keskivaiheille.

Akateemisten heimojen noviisijäsenten, opiskelijoiden näkökulmasta perillepääsy heimokulttuuriin ja sen julkilausumattomiin pelisääntöihin on tärkeää. Ilman sitä pääsy heimon täysivaltaiseen jäsenyyteen ei avaudu. Yhtäältä noviiseja pyritään tietoisesti perehdyttämään heimon toimintatapoihin ja tavoitteisiin (esim. orientoivat opinnot ja tutorohjaus). Toisaalta heimokulttuuriin kuuluu myös paljon sellaista, joka on omaksuttava varsinaisen opetuksen ja opastuksen ohella. (mt.)

Oili-Helena Ylijoki (1998) on tutkinut yliopistoon sosiaalistumista becheriläisestä heimokulttuurien näkökulmasta. Ylijoki tarkasteli erityisesti, mitä merkityksiä yliopisto-opiskelu ja -opetus saavat eri oppiaineissa ja miten opiskelijat sosiaalistuvat omaan tieteenalaansa. Ylijoki tarkasteli opiskelijoita tieteenalansa noviiseina, jotka sosiaalistuvat alaansa omaksumalla heimokulttuurinsa moraalijärjestyksen keskeiset hyveet. Ylijoki lähtee tarkastelussaan liikkeelle Ludwig Huberin (1992) tiedekulttuuria koskevasta analyysistä, jossa jokainen tieteenala muodostaa oman erityisen kognitiivis - epistemologisen ja sosiaalis-kulttuurisen kokonaisuutensa. Kognitiivisesti yksittäiset tieteenalat eroavat toisistaan sen suhteen, millainen näkemys todellisuudesta niissä vallitsee, millaisia totuuskriteereitä käytetään ja mikä on niiden paradigmaattisuuden aste. Tieteenalojen sosiaalista muotoa puolestaan määrittävät muun muassa niiden normatiivinen ilmasto, arvot, vuorovaikutusmuodot, opetusohjelman rakenne ja pedagogiset koodit. (Huber 1992, 193)

Ylijoki tarkasteli tutkimuksessaan neljää akateemista heimoa: kirjastotiede ja informaatiikka, julkishallinto, sosiaalitieteet ja tietojenkäsittelyoppi. Hän tarkasteli kunkin oppiaineen omaa näkemystä itsestään akateemisena heimona, sitä millainen akateeminen identiteetti heimolla on, mitä paineita se kokee kohdistuvan itseensä, miten se sijoittaa itsensä suhteessa muihin heimoihin sekä miten se oikeuttaa ja perustelee akateemisuuttaan. Otan ensimmäiseksi tarkasteluun kirjastotieteen ja informaatiikan heimon, sillä Ylijoen mielestä he joutuivat käymään kaikkein raskainta kamppailua akateemisen asemansa puolesta. Heimon keskuudessa koettiin, että yliopistomaailmassa siihen suhtaudutaan edelleen epäluuloisesti, väheksyen ja alentuvasti (Ylijoki 1998, 76). Joidenkin tutkimusten mukaan (ks. Maksimainen 2000) myös naistutkimukseen suhtaudutaan yliopistoyhteisössä samalla tavalla väheksyen kuin kirjastotieteeseen. Tarkastelen lähem-

min myös sosiaalitieteiden heimoa, sillä naistutkimuksella on vahvat yhteydet sosiaalitieteisiin.

Kirjastotieteen ja informatiikan opiskelijat kokivat ongelmaksi jo oppi-aineen nimen. Nimi on kaksiosaisena paitsi pitkä ja käytössä hankala myös vääränlainen akateemisen tieteenalan nimeksi. Jo nimensä takia alalta puuttuu uskottavuutta ja vakuuttavuutta, myös heimon omassa keskuudessa. Nimiongelma kuvastaa syvempää hajaannusta. Heimo on ikään kuin vieläkin etsimässä omaa reviiriään eikä ole päässyt yksimielisyyteen siitä, mihin sen kannattaisi asettua asumaan. Eri painotukset vetävät eri suuntiin, minkä takia heimon keskuudessa vallitsee epätietoisuus omasta paikasta ja tehtävästä. (Ylijoki 1998, 77)

Tutkimuksen mukaan sosiaalitieteen heimolla ja erityisesti sosiologialla puolestaan on syvälle juurtunut ja toisten akateemisten heimojen arvostama asema aitona ja puhtaana yhteiskuntatieteenä. Sosiologian ei tarvitsekaan oikeuttaa omaa akateemista olemassaoloaan. Sosiaalitieteiden opiskelijoista sosiaalistuminen omaan tieteenheimoonsa oli kuitenkin usein hankalaa verrattuna tutkimuksen muihin aloihin. Sosiaalistumista hankaloitti opiskelun yksilöllisyys ja yksinäisyys: koulumainen opiskelu ei kuulu heimon moraaliseen järjestykseen. (mt., 82)

On selvää, että ihmistieteenä naistutkimus ei kuulu kovien tieteenalojen ryhmään. Naistutkimusta opiskellaan kuitenkin laajasti. Mihin sen suosio perustuu? Minua kiinnostaa erityisesti se, onko naistutkimuksella omaa tiedekulttuuria ja onko naistutkimus oma heimonsa, jolla on omat tavat, tavoitteet ja uskomukset.

Akateemisen heimon käsite antaa mielestäni hyvän lähtökohdan naistutkimuksen tarkasteluun. Olen tosin tietoinen, että heimon käsite rajaa ilmiötä ja olettaa, että tieteenalat muodostaisivat kiinteän kokonaisuuden. Näinhän ei välttämättä ole, vaan useimmiten tieteenalat ovat sisäisesti jakautuneet ja eriytyneet erilaisiin suuntauksiin. Naistutkimus on kuitenkin nuori tieteenala, joten se ei ehkä ole niin eriytynyt kuin perinteisemmät tieteenalat. Siitä syystä käsite sopii hyvin tämän tutkielman tarkoituksiin.

3 OPISKELIJOIDEN SUHTAUTUMINEN OPISKELUUN

Korkeakoulutuksen massoittuminen ja uusien tieteenalojen synty on johtanut myös opiskelijoiden heterogeenisyyden kasvamiseen. Nykyään opiskelija voi yhtä hyvin olla vastavalmistunut ylioppilas kuin keski-ikäinen vuosia työelämässä ollut aikuinen. Lisäksi yliopisto-opiskeluun sekä yliopistoon sosiaalistumiseen vaikuttavat sosiaalinen ja alueellinen tausta, sukupuoli sekä omat opiskelulle asettamat tavoitteet (Liljander 1991). Siksi eri alojen opiskelijoilla voi olla hyvin erilainen suhtautuminen opiskeluun. Seuraavassa tarkastelen miten opiskelijat orientoituvat opiskeluun ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Tarkoituksena on esitellä lähtökohtia naistutkimuksen opiskelun tarkastelulle. Esittelen myös Jyväskylän yliopiston opiskelijoita tutkimusten valossa.

3.1 Erilaiset opiskeluorientaatiot

Ludwig Huberin (1989, 281) mukaan opiskelijoiden tavoitteissa, opiskeluintresseissä ja opiskelustrategioissa on selviä eroja. Opiskelijan käsitys opiskelunsa tarkoituksesta ilmentää hänen opiskeluintressiään, joka taas suuntaa opiskeluprosessia ja älyllistä aktiiviteettia. Opiskeluintressi ohjaa, millaisia asioita ja toimintoja opiskelijat pitävät kulloinkin toiminnassaan tärkeinä ja relevantteina. Opiskelijat voivat tavoitella pääasiallisesti joko korkeita tuloja tai henkilökohtaista tyydytystä. Opiskeluintressi voi siis suuntautua pääasiallisesti joko lupaaviin tulevaisuusnäkyymiin tai omaan kehitykseen.

Berghenengouwen (1987) jaottelee opiskelijoiden opiskeluihin orientoitumista seuraavasti. Koulutus voidaan nähdä itseisarvoisena tavoitteena, jolloin on kyse teoriaorientoituneesta tai akateemisesta asenteesta. Tälle vastakkainen suuntaus on puolestaan ammattiorientoitunut tai käytännöllinen asenne. Näiden ääripäiden lisäksi opiskelua voivat ohjata lukuisat välimuodot.

Myös Tapio ja Helena Aittola (1985) ovat tutkineet yliopisto-opiskelijoiden suhtautumista opiskeluihin. He tarkastelivat opiskelua sosiaalisena toimintana Max Weberin (1978) analyysin avulla. Weberin mukaan toiminta on sellaista inhimillistä käyttäytymistä, jolle toimijat antavat oman subjektiivisen merkityksensä ja juuri ihmisten omalle toiminnalleen antama merkitys erottaakin toiminnan pelkämästä käyttäytymisestä. Sosiaalisesti toiminta puolestaan muuttuu silloin kun se kohdistuu toisten toimijoiden merki-

tyksenantoon ja orientoituu näihin omassa kulussaan. (Weber 1978, 9 Aittoloiden 1985, 20 mukaan)

Weberin määritelmiin nojautuen yliopistollinen opiskeluprosessi voidaan siis kuvata mielekkäänä sosiaalisena toimintana. Opiskelu on tavoitteista inhimillistä toimintaa, jolle opiskelijat antavat oman subjektiivisen merkityksensä. Merkitykset tosin voivat vaihdella eri tieteenaloilla tai opintovaiheissa opiskelevien kesken, mutta yhteistä niille on se, että opiskelijat kokevat opiskelullaan olevan jonkin merkityksen ja tarkoituksen. Opiskelun merkitys määräytyy sen mukaan, millaisia päämääriä ja tavoitteita opiskelijat asettavat opiskelulle sekä opiskelun aikaiselle elämälleen. Sosiaalisesti opiskelun taas tekevät toiset opiskelijat ja opettajat, joita kohtaan opiskelijat joutuvat orientoitumaan omassa toiminnassaan ja opiskelussaan. (Weber 1978, 9 Aittoloiden 1985, 20 mukaan)

Opiskelun merkityksen ymmärtämisessä sosiaalisena toimintana Aittolat erottavat Weberin (1978, 34-35) mukaisesti toisistaan päämäärä- ja arvorationaaliset sekä affektiiviset ja traditionaalit toimintatavat. Yliopisto-opiskelu voidaankin kuvata pääasiallisesti joko päämäärä- tai arvorationaalisenä toimintana. Opiskelu arvorationaalisenä toimintana koettaisiin jo sinällään ekspressiivisesti arvokkaaksi ja päämäärärationaalinen opiskelutapa puolestaan palvelisi joitain myöhempiä instrumentaalisia tavoitteita. (Weber 1978, 34-35 Aittoloiden 1985, 22 mukaan)

Katson Aittoloiden tavoin Weberin ajatusten antavan hyvän lähtökohdan opiskelun tarkasteluun. Olen kiinnostunut siitä, millaisia intressejä opiskelijoilla on naistutkimuksen opiskelua kohtaan ja miten he ovat orientoituneet opiskeluihin. Minua kiinnostaa myös se, kokevatko opiskelijat opiskelun jo sinänsä arvokkaaksi vai opiskelevatko he sitä vain päästäkseen tiettyyn päämäärään.

Juha-Pekka Liljander (1991) on tutkinut erilaisen sosiokulttuurisen taustan omaavien opiskelijoiden suhdetta opiskelukäytäntöön ja heidän tieteellistä suuntautumistaan Pierre Bourdieun kulttuurireproduktioteoriaan perustuen. Bourdieun teorian perusteella Liljander oletti, että yliopisto-opiskelua ajatellen edullisemman taustan omaavat opiskelijat - esimerkiksi yliopistokaupungista kotoisin olevat ylempien yhteiskuntaluokkien miespuoliset jälkeläiset - sopeutuvat paremmin yliopistoinstituution sisällä toimivaan

perinteiseen sivistykselliseen kenttään. Tämän taas oletettiin ilmenevän asennoitumisen ja käyttäytymisen tasolla opintoja itsessään arvostavana sekä itseohjautuvana suhteena yliopisto-opiskeluun. Kyseisen - eräänlaisen harrastelijamaisen - suhtautumistavan katsottiin ennakoivan myös valikoitumista vallitsevan tiedeyhteisön jäseniksi: akateemisten jatko-opintojen aloittamista ja/tai tutkijan ammattiuralle ryhtymistä. Tutkimuksen perustana oli kyselyaineisto, joka kerättiin Jyväskylän yliopiston viidestä koulutus- ja yhdestä tieteenalaohjelmasta. (Liljander, 1991)

Liljanderin tutkimustulokset olivat Bourdieun teoriaa tukevia. Harrastelijamainen suhtautuminen opiskeluun oli jossain määrin yleisempää ylemmistä yhteiskuntaluokista ja suuremmista kaupungeista - etenkin yliopistokaupungeista - lähtöisin olevien opiskelijoiden keskuudessa. Opiskelijoiden sosiokulttuurinen tausta oli saatujen tulosten mukaan hienokseltaan oletetunlaisessa yhteydessä myös akateemisia jatko-opintoja kohtaan tunnettuun kiinnostukseen ja tämän myötä mahdollisesti pätevytyymiseen ja valikoitumiseen vallitsevan tiedeyhteisön jäseneksi.

Myös Liljanderin uudempi (1996) korkeakoulussa tapahtuvia keskeytyksiä ja koulutuksen vaihdoksia käsitellyt tutkimus tuotti samanlaisia tuloksia. Sukupuolen lisäksi opiskelijan sosiaalinen ja alueellinen tausta vaikuttivat opiskelijan kykyyn toimia tieteellisellä kentällä. Liljander havaitsi muun muassa, että parhaiten koulutuksen vaihtomarkkinoilla menestyvät koulutettujen kaupunkilaisten miespuoliset jälkeläiset. Liljanderin tulokset antavat mielenkiintoisia näkökulmia myös naistutkimuksen opiskelun tarkastelulle. Aion selvittää, millainen suhtautuminen naistutkimuksen opiskelijoilla on opiskeluihin ja onko suhtautumisella yhteyttä sosiaaliseen taustaan.

Aholan ja Olinin (Ahola & Olin 2000, 8-9) mukaan opiskeluun vaikuttaa myös yliopiston piilo-opetussuunnitelma. Käsitteellä viitataan siihen, että yliopistomaailmassa menestyminen ei edellytä vain tieteellistä oppimiskykyä, vaan myös piilevien normien ja yliopistopelin sääntöjen oppimista. Tullessaan yliopistoon opiskelija huomaa nopeasti, mikä on sallittua, mikä kiellettyä ja mitä häneltä odotetaan. Erityisesti hän oppii sen, että yliopistossa opiskeleminen edellyttää koulukokemuksiin verrattuna täysin uudenlaisia ajattelu- ja toimintatapoja. Pierre Bourdieun (1988) mukaan yleensä yliopistopelin ja sääntöjen oppiminen tapahtuu opiskelijoilla kantapäähän kautta, mutta kun omaa riittävä-

ti kulttuuripääomaa ja sopivan habituksen, on korkeakoulutuksen kentällä suunnistaminen huomattavasti helpompaa.

3.2 Opiskelun mielekkyys

Aittoloiden (1985) tutkimuksissa ilmeni, että opiskelun mielekkyyskokemukset vaihtelevat suuresti eri aloilla. Opiskelijat kokivat yliopisto-opiskelunsa pääasiassa hyvin mielekkääksi, mutta mielekkyyskokemuksen tarkempi analysointi osoitti sen olevan hyvin monimuotoinen ilmiö. Opiskelijoiden mielekkyyskokemuksen sisältö vaihteli huomattavasti eri koulutus- ja tieteenalojen opiskelijoiden kesken, minkä ohella Aittolat havaitsivat eroja myös eri opintovaiheissa olevien opiskelijoiden kesken. Psykologisen ja yhteiskuntatieteellisen koulutusalan opiskelijat pitivät opiskelussaan tärkeänä erilaisia teoreettisia asiasisältöjä sekä itsensä monipuolista sivistyksellistä kehittämistä. Kauppätieteiden ja opettajankoulutuksen opiskelijat puolestaan toivoivat opiskelun antavan heille soveltamiskelpoisia ammatillisia valmiuksia. (Aittola & Aittola 1985)

Opiskeluaika ja opiskelijoiden ikä tuottivat eri opiskelijaryhmien välille sellaisia eroja, että nuoremmat opiskelijat pitivät erilaisia ammatillisia ja käytännöllisiä sisältöjä mielekkäimpinä, kun vanhemmat opiskelijat taas korostivat teoreettisten asiasisältöjen tarpeellisuutta. (Aittola & Aittola 1985) Myös Ylijoen (1998) tutkimuksessa ilmeni samaa. Eri alojen opiskelijoiden välillä vallitsevat eroavaisuudet juontuivat pitkälti siitä, onko kyseessä ammattiin johtava tutkinto vai ei. Aittoloiden tutkimustulokset voi mielestäni nähdä niinkin, että nuoremmilla opiskelijoilla ei ehkä ole vielä käytännön kokemusta, minkä vuoksi he ovat ensin kiinnostuneita käytännön asioista ja ammatillisista sisällöistä. Vanhemmilla opiskelijoilla puolestaan voi olla jo kokemusta käytännön tehtävistä, minkä vuoksi he arvostavat nyt enemmän teoreettisia asiasisältöjä ja niiden hallitsemista.

Tutkimuksen valossa voidaan tehdä oletuksia myös naistutkimuksen opiskelijoista. Koska naistutkimus on useimmiten yhteiskunta- ja humanistista tiedettä, voidaan ajatella, että myös naistutkimuksen opiskelijat pitäisivät tärkeänä itsensä monipuolista sivistyksellistä kehittämistä eivätkä ehkä odottaisi niinkään ammatillisia valmiuksia kuten esimerkiksi kauppätieteiden opiskelijat.

3.3 Jyväskylän yliopiston opiskelijat

Jyväskylän yliopistossa on opiskelijoita yhteensä noin 13 000, joista noin 200 osallistuu vuosittain naistutkimuksen opetukseen. Seuraavassa tarkastelen, millaisista taustoista Jyväskylän yliopiston opiskelijat ja erityisesti yhteiskuntatieteiden opiskelijat ovat lähtöisin ja mitä tutkimusten perusteella voisi olettaa naistutkimuksen opiskelijoista.

Osmo Kivisen ja Risto Rinteen (1990) mukaan Jyväskylän yliopisto on luonteeltaan melko selvästi kansankorkeakoulu opiskelijoiden isien koulutuksen mukaan tarkasteltuna. Kivinen ja Rinne tarkastelivat 20-24-vuotiaita korkeakouluopiskelijoita ja sitä, miten eri korkeakoulujen opiskelijat eroavat toisistaan vanhempiensa koulutustaustan suhteen. Tutkimuksen perusteella korkeakoulut pystyttiin luokittelemaan elitistisistä kansan korkeakouluiksi isien koulutuksen mukaan. Korkean asteen koulutuksen saaneiden isien lapset suosivat erityiskorkeakouluja, kuten Svenska Handelshögskolan ja Sibelius-Akatemia. Elitistisiksi korkeakouluiksi luokiteltiin myös esimerkiksi Helsingin yliopisto. Selvästi kansankorkeakouluja olivat puolestaan Joensuun yliopisto sekä Vaasan korkeakoulu ja melko selvästi myös Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Kuopion yliopistot. Tämän valossa Jyväskylän yliopiston opiskelijat siis tulevat lähinnä alemmista toimihenkilöperheistä eikä ylimmistä yhteiskuntaluokista.

Arto Nevalan (1999, 214) tutkimusten mukaan Jyväskylän yliopisto on edelleen kansanomainen korkeakoulu. Tosin 1990-luvun puolivälissä Jyväskylän yliopisto rekrytoi aikaisempaa suuremman osan opiskelijoistaan ylimmästä sosiaaliryhmästä. Nevala jakoi tutkimuksessaan tieteenalat neljään ryhmään (statusalat, suuralat, kasvatustiede ja pienet alat) ja tarkasteli eri tieteenaloille valikoituneiden opiskelijoiden alueellista ja sosiaalista kokoonpanoa. Suuralojen (esim. yhteiskuntatieteet) opiskelijoista 28% oli kotoisin pääkaupunkiseudulta ja 41% oli lähtöisin ylempien toimihenkilöiden perheistä. Koska naistutkimus kuuluu pääasiassa yhteiskuntatieteisiin, tutkimusten perusteella voisi olettaa, että myös naistutkimuksen opiskelijoista vain alle puolet olisi lähtöisin ylempien toimihenkilöiden perheistä. Opiskeluun suhtautumisen ja sosiaalisen taustan välisistä tutkimuksista saatujen tulosten mukaan voidaan olettaa myös, että naistutkimuksen opiskelijoilla olisi enemmänkin ammattiorientoitunut opiskelusuhtautuminen.

4 YHTEISKUNNALLISESTA LIIKKEESTÄ TIETEENALAKSI

Edellä olen esitellyt käsitteitä ja näkökulmia, joista tarkastelen naistutkimuksen opiskelua. Nyt siirryn itse naistutkimukseen, joka tutkimusten mukaan (ks. Jallinoja 1983) syntyi feministisen liikehdinnän ja naisasialiikkeen järjestäytymisen pohjalta. Naistutkimuksen syntypaikkana pidetään Yhdysvaltoja, josta naistutkimus on sittemmin levinnyt kaikkialle. 1980-luvulla naistutkimus tuli myös Suomen yliopistoihin ja nykyään naistutkimusta opiskellaan monissa itsenäisissä yksiköissä kautta maan. Tässä kappaleessa tarkastelen lyhyesti naisliikettä naistutkimuksen taustalla, määrittelen nykyistä naistutkimusta ja luonnehdin pohjoismaisen naistutkimuksen ominaispiirteitä. Lähemmin esittelen naistutkimusta Suomessa ja Jyväskylän yliopistossa. Lopussa esittelen muutamia naistutkimusta koskevia aikaisempia tutkimuksia.

4.1 Naisliike akateemisen naistutkimuksen taustalla

Tutkimusten mukaan naistutkimus on siis kehittynyt naisliikkeen pohjalta. Riitta Jallinoja (1983) on tutkinut suomalaisen naisasialiikkeen historiaa ja hän jakaa naisasialiikkeen kolmeen ajanjaksoon. Ensimmäinen taistelukausi oli vuosina 1884-1908 ja toinen vuosina 1966-70. Ennen kolmannen liikehdinnän alkua taistelukausiensa välillä oli ns. naisasialiikkeen hiljaiset vuodet 1909-1965. Kolmas taistelukausi alkoi feministisen liikkeen synnystä vuodesta 1973.

Naisasialiike alkoi kehittyä Suomessa 1800-luvun loppupuolella. Koko 1800-luvun ajan suomalaiset naiset olivat saaneet lisää oikeuksia koulutuksen suhteen. Esimerkiksi vuonna 1863 avatussa Jyväskylän opettajaseminaarissa myös naisten oli mahdollista valmistua opettajiksi ja Tammisaaren ruotsinkielinen opettajatarseminaari avattiin vuonna 1871. Jallinojan (1983) mukaan vähitellen edistynyt koulutus nosti naisten tietotasoa, joka puolestaan toimi yhtenä naistietoisuuden edellytyksenä. Näiden asioiden seurauksena suomalainen naisasialiike päätti järjestäytyä virallisesti huhtikuussa vuonna 1884, jolloin perustettiin liikkeen ensimmäinen järjestö, Suomen Naisyhdistys. 1880-lukua on muutenkin pidetty Suomessa aatteiden ja liikkeiden vuosikymmenenä, sillä silloin järjestäytyivät naisliikkeen lisäksi myös mm. nuorisoseura-, työväenliike, ja raittiusliike. Tästä syystä voidaankin olettaa, että naisasialiike oli osa 1880-luvun yleistä aatteellista aktivoitumista. (Jallinoja 1983, 32-35)

Naisasialiikkeen toiminta kuitenkin laimeni pian sen jälkeen, kun naiset olivat saaneet äänioikeuden 1906. Liikkeen väsähtämisen on tulkittu johtuneen siitä, että naiset tulivat tyytyväisiksi ehkä tärkeimpänä pitämänsä tavoitteen, äänioikeuden saannin jälkeen, eikä liikehännälle ollut enää riittävän vahvaa yllykettä. Olennaista toiminnan vaimenemisessa kuitenkin oli Jallinojan mukaan se, että naisasianaiset integroituvat eduskuntauudistuksen jälkeen puoluepolitiikkaan, jonka välityksellä myös naisia koskevia uudistuksia oletettiin saatavan aikaan. (mt., 99-100)

Naisasialiikkeen toinen taistelukausi alkoi vuonna 1966, jolloin perustettiin Yhdistys 9. Yhdistyksen tyyli oli erilainen kuin vanhan polven, ja nyt kyseessä oli nuoren sukupolven esiinmarssi. Sukupuoliroolitutkimus nousi tuona aikana keskeisen asemaan, ja se näkyi myös Yhdistys 9:n toiminnassa. Yhdistykseen perustettiin heti toiminnan alettua tutkimustyöryhmä, johon liittyivät nimenomaan naistutkimusta harjoittavat jäsenet. Tutkimus alkoi siten niveltä tärkeäksi osaksi naisasialiikettä. (mt., 151) Kolmas taistelukausi alkoi feministisen liikkeen synnystä, jonka juuret ovat 1960-luvun Yhdysvalloissa. Liikkeen laukaisijana pidetään radikaaliliikettä, jossa naiset olivat alusta alkaen mukana. Tätä on pidetty osoituksena uuden, aktiivisen naistyypin syntymisestä vastakohtana 1950-luvun perinteiselle naistyypille, jonka elämänpiiri rajoittui olennaisesti kotiin. Feministisen liikkeen synty näyttää olleen kaikkialla hyvin samanlainen. Liike oli aluksi hyvin pieni, mutta se levisi nopeasti. (mt., 191- 197)

Aili Nenola (1998, 9) kirjoittaa siitä, kuinka naisasian uuden tuleminen ja naistutkimuksen kehityksen kontekstina pidetään yleisesti niin Suomessa kuin muuallakin maailmansodan aikaisia ja sen jälkeisiä taloudellisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia muutoksia. Silloin naisia koskivat erityisesti palkkatyön yleistyminen ja sen mukana lisääntyvä työn ja perheen yhdistämisen problematiikka. Olennaista oli myös taloudellisen itsenäisyyden kasvu, yliopisto- ja ammattiin opiskelun lisääntyminen ja siihen sisältynyt intellektuaalisen itsenäistymisen mahdollisuus. Tuolle ajalle oli ominaista myös ehkäisymenetelmien kehitys ja hyväksyminen sekä siitä aiheutunut seksuaalisen vapautumisen ja itsemääräämisoikeuden vaatimus. Kaikesta tästä seurannut paine koko sukupuolijärjestyksen muutokseen pakotti suomalaisenkin yhteiskunnan muuttamaan rakenteitaan ja toimintamuotojaan: kehittämään naisten ammattikoulutusta, kiinnittämään huomiota naisten ja miesten palkkaepätasa-arvoon, ottamaan lastenhoitoa yhä suuremmassa mää-

rin yhteiskunnan vastuulle, sallimaan abortin sekä tukemaan yksinhuoltajaäitejä. (Nenola 1998, 9)

Samoin kuin muualla Euroopassa, naisten oleskelu ulkomailla antoi Suomessakin vahvan virikkeen feministiryhmien perustamiselle ja ensimmäiset feministiryhmät muodostettiin vuonna 1973. Feministinen liike laajeni vähitellen uusilla ryhmillä ja vuonna 1976 ryhmät päättivät muodostaa yhteisnimikkeen Feministit kaikille feministiryhmille. (Jallinoja 1983, 198-200) Suomessa tämä feministinen liike syntyi kuitenkin selvästi myöhemmin kuin muissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa eikä ruohonjuuritason osallistumisesta koskaan muodostunut poliittisen elämän vakiintunutta osaa (Bergman 1998, 167). Pitkään suomalaisen naistutkimuksen koordinaattorina toiminut Solveig Bergman (mt.) selittää Suomen "erilaisuutta" maamme poliittis-historiallisilla perinteillä, poliittisella kulttuurilla ja "erityisluontoisilla ulkopoliittisilla suhteilla". Osaltaan uusien liikkeiden "viivästynyttä" alkua selittänee myös suomalaisen yhteiskunnan verrattain myöhään käynnistynyt modernisaatiokehitys, minkä johdosta hallitseva agraarikonservatiivinen kulttuuri alkoi väistyä vasta 1960-luvun lopulla. (Bergman, 167-168)

Tutkimus alkoi kiinnittyä naisasialiikkeeseen 1960-luvun lopussa. Naistutkimuskurssien määrä alkoi kasvaa 1970-luvulle tultaessa ja tarkoituksena oli tuoda yliopistopetukseen uudistuksia ja tarkastella ajankohtaisia kysymyksiä. Feministinen liike myös aktivoi naistutkijoita perustamaan naisten omia tieteellisiä seuroja. Ja vaikka naisten tutkijaseurat olivat maltillisempia kuin feministiryhmät, niiden merkitys naisasialiikkeelle oli suuri, sillä ne lisäsivät naistutkimusta. (Jallinoja 1983, 209)

4.2 Naistutkimus tänä päivänä: problematisointia sukupuolen merkityksestä

Nykyään naistutkimus on laaja, monitieteellinen ja myös poikkitieteellinen ala, joka on levittäytynyt käytännössä kaikille tieteenaloille. Suomessa naistutkimusta opiskellaan monissa itsenäisissä yksiköissä tai naistutkimus on sijoitettuna jonkin muun aineen yhteyteen. Naistutkimusta luonnehditaan seuraavilla tavoilla. "Naistutkimus on verrattain nuori tieteiden välinen tutkimusala, joka on syntynyt kritiikkinä länsimaisen yhteiskunnan sukupuolten väliselle epätasa-arvoisuudelle" (www.joensuu.fi/naistutkimus). "Naistutkimus on tieteiden välinen ja monitieteinen tutkimusala, jolla pyritään tuottamaan uutta tietoa sukupuolten välisistä suhteista, naisten elämästä ja asemasta sekä sukupuol-

len merkityksestä historiaa, kulttuuria ja yhteiskuntaa jäsentävänä tekijänä" (www.helsinki.fi/kristiina-instituutti)

Joissakin maissa naistutkimuksesta käytetään termiä feministinen tutkimus (feminist studies) tai sukupuolitutkimus (gender studies). Suomessakin nimikeskustelua on jonkin verran käyty, mutta yleisesti käytetty nimi on ollut naistutkimus. Suomessa katsotaan, että naistutkimus on hyvä katonimike kaikelle naistutkimuksen piirissä tehdyille tutkimukselle sekä akatemiassa että sen ulkopuolella. (Suomen Akatemia 8/02, 9)

Suomen Akatemian (08/02) naistutkimusarvioinnin mukaan naistutkimus on Suomessa ottanut vahvasti paikkansa yliopistossa. Arvioinnin mukaan naistutkimukselle on ollut ominaista laaja kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö sekä aktiivinen vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Arviointiraportin mukaan naistutkimukselle on muodostunut omat teoreettiset keskustelunsa, julkaisunsa sekä akateemiset verkostonsa. Arvioinnin mukaan naistutkimuksen perustavanlaatuisin tiedonintressi on kyseenalaistaa/problematisoida sukupuolen merkitystä yhteiskunnassa, historiassa ja kulttuurissa sekä tuottaa uudenlaista tietoa sukupuolen, yhteiskunnan ja kulttuurin vuorovaikutuksesta. Raportin mukaan naistutkimus on onnistunut tehtävässään hyvin ja naistutkimuksella on laaja edustus varsinkin sosiaali- ja humanistisilla aloilla. Sen sijaan teknologian ja sukupuolen tutkimus on Suomessa vielä melko kehittymätöntä, johon paneeli esittääkin panostettavan tulevaisuudessa.

4.3 Naistutkimus Pohjoismaissa ja Suomessa

4.3.1 Pohjoismaiden tuplastrategia

1980-luvulla Pohjoismaiden yliopistoihin ja muihin korkeakouluinstituutioihin perustettiin monia naistutkimus-instituutteja ja yksiköjä. Toiminta alkoi usein ruohonjuuritaso aloitteina opiskelijoiden keskuudessa, mutta laajeni lopulta niin, että naistutkimuksessa perustettiin osa-aikaisia tai pysyviä yksiköjä. Tällä hetkellä tällaisia yksiköjä on yli 30:ssä perinteisessä yliopistossa ympäri Pohjoismaita ja tämän lisäksi monissa muissakin korkeakouluinstituutioissa on vastaavia yksiköjä ja verkostoja. (Bergman 2000, 52)

Pohjoismaiselle naistutkimukselle on alusta asti ollut ominaista sekä pohjoismaiden välinen että kansainvälinen yhteistyö. Syynä tähän on Bergmanin mielestä se, että tutkimusmiljööt ovat olleet suhteellisen pienet ja se, että uudelle tutkimuskentälle on täysin luonnollista ylittää kansalliset rajat. Hänen mielestään tällainen ylikansallinen ja alueellinen yhteistyö on melko harvinaista kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna. (mt., 51-52)

Pohjoismaisen yhteistyön lujittamiselle annettiin institutionaalinen perusta vuonna 1995, jolloin Pohjoismaiden Ministerien Neuvosto suostui rahoittamaan Pohjoismaista Nais- ja sukupuolitutkimuksen instituuttia (NIKK). Toinen tärkeä yhteistyön kanava on NGO -perustainen (voittoa tavoittelematon) Pohjoismaisen Nais- ja sukupuolitutkimuksen Yhdistys, joka julkaisee englanninkielistä lehteä NORA - Nordic Journal of Women's Studies. (mt., 52)

Pohjoismaiselle naistutkimukselle on ollut ominaista eräänlainen tuplastrategia. Toisaalta on haluttu olla vahvasti kiinni perinteisissä tieteenaloissa ja tehdä naistutkimusta sitä kautta. Samaan aikaan on kuitenkin muodostunut itsenäinen infrastruktuuri, joka ilmenee mm. erillisten tutkimusyksiköiden perustamisessa, paikallisessa ja kansallisessa yhteistyössä, tieteellisissä aikakauslehdissä ja yhdistyksissä sekä kirjasto, -tieto, ja -dokumentaatiopalveluissa. Naistutkimus on siis yhdistelmä sekä integraatiosta muihin tieteenaloihin että autonomiaa suhteessa niihin. Tämä pohjoismaiden kaksoisstrategia on antanut naistutkimuksen kentälle tietynasteisen autonomian, mutta samanaikaisesti se on rakentanut hedelmällisiä kontakteja myös "emotieteenaloihin". (mt., 52)

Ruotsia voidaan pitää pohjoismaisen naistutkimuksen suunnannäyttäjänä. Ensimmäinen naistutkimuksen yksikkö perustettiin ruotsalaiseen yliopistoon nimittäin jo 1970-luvulla. Ruotsissa julkaistaan myös Pohjoismaiden vanhinta ja laajalevikkisintä naistutkimuslehteä nimeltään Kvinnovetenskaplig tidskrift, joka perutettiin vuonna 1980. Julkaisu saa tukea myös valtion taholta. Tänä päivänä Ruotsilla on Pohjoismaiden suurin määrä nais- ja sukupuolitutkimukseen orientoitunutta professoritason henkilökuntaa. Useat yliopistot antavat naistutkimuskursseja ja joissakin yliopistoissa on jo käytössä nais- ja sukupuolitutkimuksen maisteriohjelmia. (mt., 60-62)

Norjassakin kansalliset tutkimusyksiköt ovat olleet keskeisessä asemassa naistutkimuksen kehittämisessä. Ensimmäinen naistutkimusasioista vastannut asiantuntijaelin perustettiin jo vuonna 1977. Sen keskeisinä tehtävinä on ollut lisätä naisten rekrytoitumista tutkimuksen pariin ja koordinoita naistutkimusta. Nykyään Norjassa on monia itsenäisiä tutkimusyksiköitä, erityisesti sosiaalitieteiden alalla. (mt., 58-60)

Myös Tanskassa naistutkimus syntyi 70-luvun naisliikkeen ansiosta. 80-luvun alkuun mennessä kaikkiin Tanskan viiteen yliopistoon oli perustettu naistutkimuskeskukset. Naistutkimuksen nopeasta levittäytymisestä huolimatta Tanskan yliopistoihin ei ole vielä kukaan perustettu yhtään pysyvää naistutkimusprofessuuria. (mt., 54) Islannissa puolestaan naistutkimusta voi opiskella jo maisteriksi asti, tosin siellä naistutkimuksesta käytetään termiä gender studies. (mt., 57)

4.3.2 Suomalaisen naistutkimuksen nopea institutionaalistuminen

Suomessa naistutkimus käynnistyi hiukan myöhemmin kuin muissa Pohjoismaissa (Bergman 2000, 55). Syiksi tähän Bergman näkee ensinnäkin sen, että uusi naisliike - joka edesauttoi naistutkimuksen kehittymistä lähes kaikissa länsimaissa - saavutti Suomen suhteellisen myöhään eikä sen vaikutus ollut koskaan yhtä vahva kuin muualla. 1980-luvulla suomalainen naistutkimus kasvoi ja institutionaalistui nopeasti: silloin kehitettiin opetusta, aloitettiin tutkimusprojekteja ja organisoitiin kansallista yhteistyötä. Vuonna 1988 Suomeen perustettiin kansallinen naistutkimuksen yhdistys, Suomen Naistutkimuksen Seura. Se julkaisee kaksikielistä lehteä Naistutkimus - Kvinnoforskning. Seuran yhtenä keskeisenä tehtävänä on edistää ja tukea naistutkimusta Suomessa ja osallistua kansallisiin tutkimuskäytäntöihin. (mt., 55-56)

Tänä päivänä naistutkimusta voi opiskella lähes kaikissa Suomen yleiskorkeakouluissa. Vain Kuopion yliopistossa naistutkimusta ei voi opiskella muutamaa yleiskurssia enempää. Ensimmäinen naistutkimuksen laitos perustettiin ruotsinkieliseen Åbo Akademiin vuonna 1986. Sen jälkeen naistutkimuksen laitokset on perustettu Tampereen yliopistoon (vuonna 1990), Helsingin yliopistoon (1991) sekä Turun yliopistoon (1995). Muissa yliopistoissa naistutkimus on sijoitettuna jonkin muun laitoksen yhteyteen, esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa naistutkimus kuuluu yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitokseen. 1980-luvun loppupuolelta saakka Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jy-

väskylän ja Joensuun yliopistojen sekä Åbo Akademin opiskelijat ovat voineet valita naistutkimuksen yhdeksi sivuaineekseen maisterin tutkintoon. Vuosina 1996-98 Opetusministeriö päätti antaa kahdeksalle yliopistolle rahoituksen määräaikaisten naistutkimusprofessuurien perustamiseksi ja nämä professuurit perustettiin Helsinkiin, Tampereelle, Turkuun, Jyväskylään, Ouluun ja Joensuuhun sekä Åbo Akademiin ja Svenska Social- och kommunalhögskolaniin Helsinkiin. (mt., 56) Tuon jälkeen Tampereen yliopistoon on perustettu pysyvä määräaikainen professuuri ja muut professuurit toimivat toistaiseksi määräaikaisina.

Suomen Akatemia on pyrkinyt monin tavoin tukemaan suomalaista naistutkimusta. 90-luvun lopussa jatko-opiskelijoiden koulutusta uudistettiin nelivuotisella PhD- ohjelmalla, joita perustettiin moniin tieteellisiin aloihin. Vuosina 1995-2002 yksi näistä keskittyi naistutkimukseen. Valta, väkivalta ja sukupuoli - tutkimushanke, joka perustettiin Suomen Akatemian taholta vuosina 2000-2003, edustaa uutta erityistä tutkimuksen kenttää. (mt., 57)

Tänä päivänä eri yksiköiden välinen yhteistyö on vilkasta. Suomalaiset naistutkimusyksiköt ja -yhteisöt käynnistivät vuonna 2001 uuden yhteistyömuodon, jota kutsutaan työnimellä Hilma, naistutkimuksen yliopistoverkosto. Hankkeessa on mukana kahdeksan yliopistoa, myös Jyväskylän yliopiston naistutkimus. Verkosto mahdollistaa monipuolisen opetus- ja tutkimusyhteistyön, esimerkiksi opettaja - ja ohjaajavaihdon ja yhteisten maisteriohjelmien kehittämisen. Verkoston tarkoituksena on lisätä opetusyhteistyötä perus- ja jatkokoulutuksen osalta. Tavoitteena on luoda järjestelmä, joka turvaa olemassa olevien voima - ja taloudellisten varojen yhteistä käyttöä ja helpottaa yhteydenpitoa. Yksi konkreettinen yhteistyön muoto on Naisverkko - naistutkimuksen virtuaaliyliopisto. Naisverkko on suomalaisten naistutkimusyksiköiden yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa naistutkimuksen opetusta verkossa. Naisverkko on osa sekä Suomen virtuaaliyliopistoa että Naistutkimuksen yliopistoverkostoa. Hanketta koordinoi ja hallinnoi Joensuun yliopisto seuraavan 5-vuotiskauden ajan. Ensimmäiset naistutkimuksen verkkokurssit järjestetään lukuvuonna 2002-2003. (www.hel.fi/kristiina-instituutti)

4.3.3 Approsta omaan koulutusohjelmaan - Naistutkimus Jyväskylän yliopistossa

Jyväskylän yliopistossa naistutkimusta on voinut opiskella vuodesta 1989. Ensin approbaturin (15ov) verran ja vuodesta 1995 alkaen cum laude approbaturin (35-38 ov) verran. Opetusta on koordinoanut yhteiskuntapolitiikan yksikkö, missä on annettu pääosa opetuksesta. Alkuvuosina opetus nojasi naistutkimukseen suuntautuneiden opettajien verkostoon, vapaaehtoiseen panokseen ja pieneen tuntiopetusmäärärahaan. Vuosiksi 1997-2001 Jyväskylän yliopisto sai opetusministeriön hankerahoituksen, jonka avulla perustettiin naistutkimukseen määräaikainen professorin virka ja katettiin osa naistutkimuksen assistentuurista. (Naistutkimuksen itsearviointi, 2001) Nykyään assistentin virka on vakinaistettu ja muuten käytetään saatua tuntiopetusmäärärahaa.

Jyväskylän yliopistossa vuonna 2001 tehdyn naistutkimuksen itsearvioinnin mukaan noin 200 opiskelijaa osallistuu vuosittain johonkin naistutkimuksen opetustilanteeseen. Naistutkimuksessa suoritettujen opintoviikkojen määrä on kaksinkertaistunut vuosina 1995-1999 ja on vakiintumassa noin 1300 opintoviikkoon vuodessa. Opintoviikot jakaantuvat opiskelijan pääaineen mukaan tiedekunnittain seuraavasti: 50% opiskelijoista tulee yhteiskuntatieteellisestä tiedekunnasta, 30% humanistisesta tiedekunnasta, 10% kasvatustieteellisestä tiedekunnasta, 5% matemaattis-luonnontieteellisestä tiedekunnasta tai informaatioteknologian tiedekunnasta ja loput muista. Arvioinnin mukaan kokonaisten approbatur-arvosanojen määrä on vakiintumassa 20-25 vuotuisen suorituksen tasolle ja cum lauden vastaavasti 5-10 suoritukseen. Vuosina 1995-2000 yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella on valmistunut 44 naistutkimusgradua, neljä lisensiaattityötä ja viisi väitöskirjaa. Vuosittaiset määrät ovat siten 7-8 gradutyötä, noin 1 lisensiaattityö ja noin 1 väitöskirja. (Naistutkimuksen itsearviointi, 2001)

Opetukseen osallistuu naistutkijoita monelta eri ainelaitokselta. Tärkeän panoksen opetukseen ovat antaneet myös Suomen Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden tutkijat. Näin on voitu turvata kohtuulliset opetusresurssit, monipuoliset opetusmuodot ja kontaktiopetus. Jyväskylän naistutkimuksen lähitulevaisuuden suunnitelmat koskevat sekä sisällöllistä kehittämistä että organisoitumista. Naistutkimus on sijainnut yhteiskuntapolitiikka-oppiaineen "kainalossa", mikä on ollut tähän asti järkevä ratkaisu. Järjestelyyn on kuitenkin liittynyt myös ongelmia, kuten naistutkimuksen heikko näkyvyys, ulospäin epäselvä identiteetti, humanistisen alan naistutkijoiden vaikeus samastua

yhteiskuntapolitiikkaan sekä rahatilanteen ja päätösvallan epäselvyys. Useimmissa suomalaisissa yliopistoissa naistutkimuksella on oma keskus, instituutti tai yksikkö. Jyväskylässäkin keskustelut yksiköitymisestä ovat käynnissä. (mt.)

Vuodesta 1999 valtio-opin, sosiologian, yhteiskuntapolitiikan, sosiaalityön ja filosofian opiskelijat ovat voineet hakeutua Yhteiskuntatieteellisen naistutkimuksen koulutusohjelmaan, jossa opiskellaan integroidut laudatur-opinnot sekä omasta pääaineesta että naistutkimuksesta. Ohjelmassa suoritettavan tutkinnon nimi on Yhteiskuntatieteiden maisteri, erityisala naistutkimus. Koulutusohjelman tarkoitus on valmistaa yhteiskuntatieteisiin ja naistutkimukseen vankasti perehtyneitä tutkijoita, opettajia, suunnittelijoita, kouluttajia ja muita asiantuntijoita. Asiantuntijoita tarvitaan tasa-arvokysymysten asettamisessa ja tasa-arvon toteutumisen arvioimisessa kunnallisissa, yksityisissä, valtiollisissa ja kansainvälisissä organisaatioissa. Ohjelma antaa valmiudet osoittaa ja arvioida sukupuolieron merkityksiä ja vaikutuksia mediassa ja yleensä informaation tuottamisessa, yhteisöjen toiminnassa, politiikassa ja kulttuuristen merkitysten synnyssä. Koulutusohjelmaan hakeutuu vuosittain 3-5 opiskelijaa. (Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opinto-opas 2001-2002) Vastaavanlainen integroitu tutkinto on käytössä myös Tampereen yliopistossa.

4.4 Suhtautuminen naistutkimukseen - omat vastaan muut?

Helsingin yliopiston Kristiina - Instituutissa tehdystä selvityksestä (Maksimainen 2000) käy ilmi, että naistutkimukseen suhtautuminen on jossain määrin ambivalenttia. Sosiologi Jaana Maksimaisen kirjoittama raportti "Naistutkijana HY:ssä" on mielenkiintoinen, sillä vastaavanlaisia selvityksiä naistutkimuksen tilasta ei ole julkaistu muualla. Esittelen raportin tässä omassa työssäni, koska selvitys naistutkijoihin suhtautumisesta on hyödyllistä tietoa omaa tutkielmaani ajatellen. Millaista naistutkimus on Helsingin yliopistossa ja muodostaako naistutkimus siellä oman heimon?

Selvityksen tarkoituksena oli tuoda esille muun muassa tutkijoiden tilannetta laitoksilla, heidän tutkimustoimintaansa, työajan jakaantumista sekä tutkimuksellista yhteistyötä. Selvityksessä tarkasteltiin myös sitä, millä tavoin tutkijat ovat kokeneet ja kokevat oman laitoksensa suhtautuvan naistutkimukseen sekä niitä seikkoja, joita tutkijat ovat kokeneet naistutkimusurallaan palkitsevina tai ongelmallisina. Aineisto kerättiin kyse-

lyillä, joita lähetettiin 108:lle naistutkimusta harjoittavaksi tiedetylle tutkijalle. Vastauksia saatiin 69 eli vastausprosentiksi tuli 73. Vastaajien joukossa oli kaksi miespuolista tutkijaa. Kaikkiaan vastauksia tuli seitsemästä tiedekunnasta, joista parhaiten olivat edustettuina valtiotieteellinen ja humanistinen tiedekunta. Ainelaitoksittain tarkasteltuna vastauksia tuli 27 ainelaitokselta, joista suurin edustus oli sosiologiassa (10) ja toiseksi suurin historiassa.

Selvityksessä kävi ilmi, että naistutkijat näyttivät olevan varsin kiinnittyneitä emotieteenalaansa tai siihen tutkimussuuntaukseen, johon heidän aiheensa liittyy. Tämä tuli esille siinä, että naistutkijat kuuluvat varsin yleisesti alansa tieteellisiin seuroihin ja julkaisevat yleisemmin emotieteenalaansa tai tutkimussuuntaukseensa liittyvissä lehdisissä ja sarjoissa kuin naistutkimusjulkaisuissa. Myös kansainvälinen verkostoituminen ja yhteistyö oli yleistä. Kuvaavaa oli, että kansainvälisiä naistutkimusverkostoja mainittiin kotimaisia enemmän. Naistutkijoiden kansainvälisestä suuntautumisesta kertoo myös kansainvälisten tieteellisten lehtien runsas osuus mainituista julkaisufoorumeista.

Vaikkei naistutkimus ole suomalaisissa yliopistoissa mikään uusi ilmiö, siihen suhtautuminen tuntuu edelleen olevan ongelmallista. Vastaukset kertoivat laitostasolla melko ambivalentista suhtautumisesta: asiallisuuteen ja periaatteelliseen myönteisyyteen sekoittuu myös vähättelevää ja syrjivää asennoitumista. Niissäkin tiedekunnissa, joissa naistutkijoita oli runsaimmin, esiintyi yllättävän paljon osin tai selkeästi kielteistä asennoitumista. "Suvaitaan" ja "siedetään" oli useimpien vastausten viesti. (Maksimainen 2000)

Naistutkimukseen suhtautuminen tuli esiin myös vastauksissa kysymykseen naistutkijoiden uran ongelmista. Neljäsosassa vastauksista mainittiin tietty vähättely tai marginalisointi, joka ilmeni erilaisina unohtamisina ja sivuuttamisina niin viranhauissa, sijaisuusvalinnoissa ja siteeraamisessa kuin erilaisiin yhteistyöhankkeisiin rekrytoimissakin. Niinikään neljäsosassa vastauksista tuotiin esiin niitä vaikeuksia, jotka liittyvät naistutkimuksen ja emotieteenalan välimaastossa liikkumiseen: kerrottiin esimerkiksi väliinputoajuuden tunteesta ja paineista seurata sekä emotieteenalan että naistutkimuksen keskusteluja. Muutamat totesivat myös, että monet ongelmista, esimerkiksi tietty näkymättömyys ja marginaalisuus, koskivat tutkijanaisia yleensä, ei yksin naistutkijoita. Palkitseviksi naistutkimusuralla puolestaan koettiin yhteys muihin naistutkijoihin ja

aihealue, jonka voi kokea yhteiskunnallisesti merkittävänä, vaikkakaan ei välttämättä oman emolaitoksen ja -tiedekunnan piirissä kovin arvostettuna. (Maksimainen, 2000)

Englantilaiset naistutkijat Gayle Letherby ja Jen Marchbank (2001) tutkivat englantilaisten naistutkimuksen opiskelijoiden kokemuksia omasta aineestaan ja sen opiskelusta. Tutkimuksen tarkoitus oli saada tietoa siitä, millaisia kommentteja naistutkimuksen opiskelijat kuulevat naistutkimuksesta muiden alojen opiskelijoilta ja mitä mieltä opiskelijat itse ovat naistutkimuksesta. Lisäksi haluttiin tutkia sitä, miksi naistutkimusta opiskellaan. Mukana oli naistutkimuksen opiskelijoita neljästä eri yliopistosta.

Aineisto koostui opiskelijoista, jotka suorittivat naistutkimuksesta joko kokonaista arvosanaa tai olivat vähintään yhdellä naistutkimuskurssilla. Kaikki olivat naisia. Tutkijat esittivät opiskelijoille naistutkimukseen liittyviä väittämiä, ja katsoivat, kuinka monta prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa. Muiden alojen opiskelijoista 71% oli kuullut sanottavan, että "naistutkimus on helppoa" ja 87.5% oli kuullut puhuttavan "Mikki Hiiri-tutkinnosta, jolla on vain vähän akateemista arvoa". Lisäksi 77% opiskelijoista oli kuullut, että "naistutkimuksen opinnot eivät auta työpaikan saamisessa" ja että "kaikki naistutkimuksen opiskelijat vihaavat miehiä".

Positiivisesta suhtautumisesta kertoi puolestaan seuraavat väitteet: naistutkimus on luovempaa kuin muut aineet (10%), kaikkien pitäisi opiskella naistutkimusta (19%), kaikkien naisten pitäisi opiskella naistutkimusta (29%), muuttuva yhteiskunta tarvitsee enemmän naistutkimusta (27%), naistutkimus on arvokas oppiaine (35%), ja naistutkimuksen henkilökunta on helpommin lähestyttävää kuin muu henkilökunta (52%). Jotkut opiskelijat olivat myös yrittäneet nähdä syytä siihen, miksi naistutkimusta vähätellään. Eräs vastaaja kirjoitti, että "naistutkimus on liian mielenkiintoista, haastavaa ja kyselevää saavuttaakseen hyväksynnän valtavirta-akatemiassa ilman jatkuvaa taistelua".

Tarkasteltaessa naistutkimuksen opiskelijoiden omia näkemyksiä alastaan, saatiin hiukan toisenlainen kuva naistutkimuksesta. Noin 80% opiskelijoista piti naistutkimusta arvokkaana oppiaineena ja 75% oli eri mieltä väitteestä, että "naistutkimuksen opinnot eivät auta työnhaussa". 79% vastaajista oli sitä mieltä, että "muuttuva yhteiskunta tarvitsee enemmän naistutkimusta", mutta vähemmän kuin 50% oli sitä mieltä, että kaikkien naisten tai kaikkien ihmisten tulisi opiskella naistutkimusta. Kukaan naistutkimuk-

sen opiskelijoista ei ollut sitä mieltä, että naistutkimuksen henkilökunta ja opiskelijat vihasivat miehiä. Sen sijaan monet naistutkimuksen opiskelijat pitivät itseään jotenkin "erityisinä" ja eräs naistutkimuksen opiskelija kuvasikin naistutkimuksen opiskelijoita näin: "Mielestäni naistutkimuksen opiskelijat ovat älykkäästi stimuloivia ja poliittisempia kuin muut opiskelijat. He ovat myös tietoisia eroavaisuuksista. Mielestäni heillä on hyvä huumorintaju, erityisesti puhuttaessa stereotyyppisistä kuvista, joihin naistutkimuksessa usein törmätään. "

Eräs vastaajista ei pitänyt naistutkimuksen opiskelijoita mitenkään erilaisina verrattuna muihin opiskelijoihin: "Naistutkimuksen opiskelijat ovat kuin minkä tahansa muun aineen opiskelijat eli erilaisia ihmisiä erilaisista taustoista erilaisine mielipiteineen". Yli 60% naistutkimuksen opiskelijoista oli sitä mieltä, että naistutkimuksen henkilökunta on helpommin lähestyttävissä kuin muiden aineiden henkilökunta. Yleisesti ottaen opiskelijat pitivät naistutkimuksen henkilökuntaa loistavina, avuliaina, viisaina ja välittävinä ihmisinä. Joidenkin mielestä he tekevät tärkeää työtä, mutta varmasti joutuvat usein kritiikin kohteeksi muiden alojen opettajien taholta sekä joutuvat oikeuttamaan itsensä ja toimintansa tavoilla, joita muut eivät joudu kohtaamaan. Jotkut raportoivat kuitenkin, että luennoitsijan omat persoonalliset vaatimukset erosivat paljonkin opiskelijan omista mielipiteistä ja että opiskelija koki luennoitsijan tyrkyttävän liikaa omia ajatuksiaan luennon välityksellä. Jotkut myös kritisoivat naistutkimusta siitä, että henkilökunta on yleensä aina valkoihoisia ja keskiluokkaisia naisia.

Tutkijat pitivät vastauksia suurelta osin odotettuina. Heidän mielestään on selvää, että naistutkimuksen opiskelijat itse suhtautuvat aineeseensa paljon positiivisemmin kuin muiden aineiden opiskelijat. Tutkijat uskovat, että varmasti muutkin kuin naistutkimuksen opiskelijat kuulevat aineestaan negatiivisia kommentteja, sillä koko englantilainen koulutusjärjestelmä suorastaan rohkaisee opiskelijoita olemaan uskollisia omalle aineelleen ja käyttäytymään suvaitsemattomasti tai ainakin kriittisesti muiden opiskelemia aineita kohtaan. Tästähän on kyse myös akateemisten heimojen (Becher 1989) tarkastelussa, sillä jokaisella heimolla on omat vihollisensa, joista erottaudutaan ja joiden mahdollisia hyökkäyksiä vastaan puolustaudutaan.

Yhteenvetona Letherby ja Marchbank totesivat, että naistutkimuksen opiskelijat ovat kriittisiä ajattelijoita sekä "informoituja ja tietoisia". Naistutkimuksen opiskelijoilla on

myös selvästi kyky haastaa/kyseenalaistaa stereotyypppejä. Eräs opiskelija kuvasi suhdettaan naistutkimukseen jopa näin: " Naistutkimus on kirjaimellisesti muuttanut elämäni ja persoonallisuuteni. Naistutkimus on antanut minulle aivan uuden tietoisuuden, mikä on täydellisesti muuttanut maailmankuvani. Naistutkimus on antanut minulle vapauden oppia itsestäni uutta." (Letherby & Marchbank 2001)

On mielenkiintoista verrata oman tutkielmani aineistoa tähän englantilaiseen tutkimukseen, sillä tarkastelen omassa työssäni paljolti samanlaisia asioita.

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkielmassa tarkastellaan naistutkimuksen opiskelua Jyväskylän yliopistossa opiskelijoiden näkökulmasta. Tarkoituksena on myös luonnehtia Jyväskylän yliopiston naistutkimusta tieteenalana. Työn lähtökohtana on ajatus yliopistosta pieninä maailmoina, jossa jokaisella tieteenalalla on omat erityispiirteensä. Naistutkimuksen maailmaa tarkastelen lisäksi akateemisen heimon käsitteen avulla. Taustaksi olen esitellyt yliopiston massoittumisen seurauksia etenkin siitä näkökulmasta, millaisia vaikutuksia sillä on ollut opiskelijakulttuuriin ja tieteenalojen eriytymiseen. Halusin näin luoda taustaa naistutkimuksen synnylle ja naistutkimuksen mahdollisen kulttuurin tarkastelulle. Olen myös esitellyt näkemyksiä, joiden pohjalta aion tarkastella naistutkimuksen opiskelua.

Naistutkimuksen opiskelijoiden opiskeluintressejä aion tarkastella Bergenhenegouvenin (1987) sekä Weberin (1978) määritelmiin nojautuen. Tarkastelen sitä, onko opiskelu enemmänkin teoriaorientoitunutta vai ammattiorientoitunutta opiskelua ja tulisiko sitä kuvata arvo- vai päämäärärationaalisenä toimintana. Aion myös tarkastella Liljanderin (1991) ja Aittolan (1992) tavoin, onko naistutkimuksen opiskelijoiden sosiaalisella ja alueellisella taustalla yhteyttä opiskeluun suhtautumiseen.

Tutkielman tutkimustehtävät jakautuvat kahteen osaan. Ensin tarkastelen naistutkimuksen opiskelua seuraavista näkökulmista: ketkä naistutkimusta opiskelevat, miten he kiinnostuivat naistutkimuksesta, millainen suhde heillä on naistutkimukseen, millaisista taustoista opiskelijat ovat lähtöisin ja millaisia mielipiteitä heillä on naistutkimuksen opiskelusta ja opetuksesta Jyväskylän yliopistossa. Sitten tarkastelen naistutkimusta tieteenalana tiedekulttuurien tutkimuksen näkökulmasta. Pyrin saamaan selville, onko

naistutkimuksella omaa tiedekulttuuria ja muodostaako se oman akateemisen heimonsa. Varsinaisia tutkimuskysymyksiä ovat seuraavat:

1. NAISTUTKIMUKSEN OPISKELIJAT

- a) Ketkä opiskelevat naistutkimusta ja miten kiinnostus heräsi?
- b) Millainen suhtautuminen opiskelijoilla on naistutkimukseen?
- c) Millaisia näkemyksiä opiskelijoilla on naistutkimuksesta ja sen opiskelusta?
- d) Millainen merkitys naistutkimuksella on opiskelijoiden elämässä?

2. NAISTUTKIMUS TIETEENALANA

- a) Millainen tieteenala naistutkimus on?
- b) Onko Jyväskylän yliopiston naistutkimuksella omaa tiedekulttuuria ja millaista se on?
- c) Voiko Jyväskylän yliopiston naistutkimusta luonnehtia omaksi akateemiseksi heimoksi?
- d) Mitä oma tiedekulttuuri eli heimous merkitsisi naistutkimuksen opiskelulle?

6 MENETELMÄLLISET RATKAISUT

Tutkimuksen tekemisessä on tärkeää, että aineistonkeruu- ja analyysitavat ovat loogisia koko tutkimuksen luonnetta ajatellen. Koska tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella laajasti naistutkimuksen opiskelua, sopivimmaksi aineistonkeruumenetelmäksi osoittautui lomakekysely. Se muodostaakin tutkielmani pääasiallisen aineistonkeruumenetelmän. Toinen käytetty menetelmä oli sähköpostihaastattelut, joilla syvensin kyselyillä kerättyä aineistoa. Seuraavassa esittelen aineistonkeruuta käytännössä ja kuvailen tapaa, jonka pohjalta olen analysoinut aineistoa. Lopussa pohdin myös tutkielman pätevyys- ja luotettavuuskysymyksiä.

6.1 Aineistona kyselyt ja haastattelut

6.1.1 Lomakekyselyt pääasiallisena aineistona

Kyselymenetelmän käyttö on yleistä erityisesti kvantitatiivisessa tutkimusperinteessä. Joskus se on erinomainen ja ehkäpä ainut vaihtoehto myös kvalitatiivisissa tutkimuksissa. Tutkielmani tavoitteena on ollut tarkastella laajasti Jyväskylän yliopiston naistutkimuksenopiskelua, joten tämältyyppisessä tutkimuksessa kyselymenetelmän käyttö tuntui parhaalta vaihtoehdolta. Onhan tarkoitus kerätä tietoa monenlaisista asioista monilta kymmeniltä opiskelijoilta, ja kaikkien opiskelijoiden haastattelemine olisi ollut ylivoimainen tehtävä. Sen sijaan kyselyllä tiedot saatiin suhteellisen nopeasti.

Olen ajatellut lomaketta tässä eräänä haastattelun muotona, sillä kaikki kysymykset ovat olleet avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja on itse saanut vapaasti kirjoittaa vastauksensa. Kyseessä on ollut siis ns. avoin kysely. Pirkko Hirsjärven, Sirkka Remeksen ja Paula Sajavaaran (1997, 191) mukaan kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja voidaan myös kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on myös tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä.

Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia. Haittoina pidetään muun muassa sitä, että ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja sitä, että kato nousee joissakin tapauksissa suureksi. Tavallisimmin aineistoa pidetään pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. (Hirsjärvi ym., 191) Näihin olenkin kiinnittänyt huomiota omassa tutkielmassani, ja kyselyn tueksi olen kerännyt aineistoa myös haastatteluilla. On ymmärrettävää, että postikyselyn kato voi joskus nousta korkeaksi, varsinkin jos tutkimuskohde on suuri ja kysytyt asiat ovat hyvin yleisiä. Omalla kohdallani ajattelin, että kun kyseessä on pieni ja erityinen tutkimuskohde, vastausprosentti tulisi olemaan kohtalaisen hyvä. Siksi en epäroinyt ottaa menetelmäksi kyselyä.

Kun lähdin suunnittelemaan tutkielmaani, uskoin jo alkuvaiheessa, että tutkimus tullaan ottamaan hyvin vastaan tutkittavien keskuudessa. Uskoin näin siitä syystä, että minulle oli opiskelijana muodostunut käsitys naistutkimuksen opiskelijoiden suhtautuvan posi-

tiivisesti tieteenalaa koskeviin tutkimuksiin. Käsitys osuikin oikeaan, sillä vastausprosentiksi tuli 64, mitä voidaan pitää Hirsjärven ym. (1997) mukaan hyvänä postikyselyssä. Yleisesti ottaen opiskelijat olivat hyvin kiinnostuneita tutkielmaani kohtaan ja vastailivat kysymyksiini avoimesti. Muutama opiskelija oli kirjoittanut vastaukset jopa omalle paperilleen, jotta kaikki sanottava varmasti mahtuu mukaan.

6.1.2 Sähköpostihaastattelut kyselyjen lisänä

Toisena aineistonkeruumenetelmänä kyselyiden rinnalla käytin sähköpostitse toteutettavia haastatteluja. Tämä haastattelutapa sopi omaan tutkielmaani hyvin, sillä pääpaino oli kuitenkin kyselyissä ja ideana saada mahdollisimman monelta vastauksia moniin erilaisiin kysymyksiin. Halusin silti ottaa kyselyiden rinnalle toisenkin aineistonkeruumenetelmän, ja sähköpostihaastattelulla vastaajat pystyivät hyvin syventämään vastauksiaan.

6.1.3 Tutkielman kohderyhmä ja aineistokeruu käytännössä

Sain opiskelijoiden yhteystiedot yliopiston hallintotoimiston opiskelijarekisteristä tammikuussa 2002. Sieltä etsittiin tiedot sellaisista opiskelijoista, joilla ei vielä ole maisterin tutkintoa, jotka olivat kirjoilla lv. 2001-2002 ja joilla oli suoritettuna vähintään yksi naistutkimuksen opintojakso v. 2001. Rekisteri antoi opiskelijoiden nimet, postiosoitteet, puhelinnumerot, viimeisimmän naistutkimuksen opintojakson suorituspäivämäärät sekä naistutkimuksesta suoritettavat opintoviikkomäärät. Näin saatiin oma nimeni pois lukien 215 opiskelijaa. Se oli kuitenkin liian suuri määrä omaa tutkielmaani ajatellen, joten päätin suorittaa siitä otannan. Tein systemaattisen otannan karsimalla listalta järjestyksessä 50 vähiten naistutkimusta opiskellutta opiskelijaa pois, jolloin sain sopivan otoksen: 165 opiskelijaa. Katson otoksen edustavan hyvin kaikkia naistutkimuksen opiskelijoita. Karsinta oli sopiva tätä tutkielmaa ajatellen, sillä on selvää, että jos on suorittanut vasta yhden tai kaksi kurssia, tieteenalasta ei ole vielä kovin selkeää kuvaa. Niinpä naistutkimusopinnojen alkuvaiheessa olevien poisjäänti tutkielmasta ei aiheuttanut ongelmaa.

Lomakkeen suunnittelussa lähdin kirjoittamaan ylös asioita, joita halusin saada selville tutkimuskysymysteni kannalta. Lomakkeen tekemisessä pidin mielessä, että tarkoitus oli tehdä myös peruskartoitusta naistutkimuksen opiskelijoista, joten mietin kysymyksiä

siltäkin pohjalta. Tarkoituksena oli laatia kyselylomake, josta selviäisi perustiedot opiskelijoista ja jonka pohjalta pystyisin analysoimaan aineistoa ja löytämään tutkimuskysymyksiin vastaukset. Näiden pohjalta muotoilin lopulliset kysymykset ja jaoin kyselylomakkeen viiteen osaan: taustatiedot, suhde naistutkimukseen, perhetausta, harrastukset ja naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa. (liite 2)

Taustatiedoista kysyin muun muassa syntymävuotta, syntymäpaikkaa, pääainetta sekä naistutkimuksesta suoritettujen opintoviikkojen määrää. Kysyin opintoviikkomäärää siksi, koska aineistonkäsittelyvaiheessa en enää nähnyt kenen lomake oli ja monta opintoviikkoa kukin oli suorittanut. Suhdetta naistutkimukseen selvitin kysymällä syitä opiskelujen aloittamiseen ja opiskeluun yleensä, perheen ja ystävien suhtautumista ja naistutkimuksen hyötyä ja tuomaa muutosta elämässä. Kysymällä harrastuksista halusin saada selville muun muassa minkä tyyppisiä ohjelmia/elokuvia opiskelijat suosivat. Perhetaustaa kartoitin siksi, koska halusin selvittää millaisista taustoista opiskelijat tulevat ja miten kodeissa on suhtauduttu opiskeluun ja naistutkimukseen. Tämän tiedon perusteella oli myös tarkoitus tarkastella mahdollisia sosiaalisen taustan ja opiske- luorientaatioiden välisiä yhteyksiä. Viimeisen teeman muodosti naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa ja tähän liittyvillä kysymyksillä halusin selvittää opiskelijoiden mielipiteitä ja näkemyksiä opetusta ja kursseja kohtaan. Viimeisenä lomakkeessa kysyin vielä opiskelijan sähköpostiosoitetta, mikäli hän halusi osallistua sähköpostihastatteluun. Vaikka muutama kysymys koski opiskelijan suhdetta vanhempiin sekä vanhempien suhtautumista opiskeluihin, tiedän että joukossa on myös ns. aikuisopiskelijoita, jotka voivat pitää kysymystä outona. Suurin osa yliopisto-opiskelijoista on kuitenkin nuoria (ks. esim. Nevala 1999), ja siksi kysymykseni olivat perusteltuja. Kaikkiin lomakkeessa oli kysymyksiä yhteensä 45.

Kyselyt postitettiin yliopistolta. Lähetin kyselyn 165:lle naistutkimuksen opiskelijalle helmikuussa 2002. Naisia oli 153 ja miehiä 12. Aikaa kyselyihin vastaamiseen annoin kaksi viikkoa. Kolmen viikon jälkeen vastauksia oli tullut yhteensä 72, mitä voidaan pitää jo suhteellisen hyvänä määränä. Lisäksi kolmea henkilöä ei oltu tavoitettu. Pidin tarkkaa kirjaa siitä, ketkä olivat vastanneet. Numeroin kyselyiden mukana lähetettävät palautuskuoret kirjoittamalla ylös nimen ja palautuskuoressa olevan numeron. Näin pystyin pelkän palautuskuoressa esiintyvän numeron perusteella katsomaan, ketkä olivat vastanneet. Niille 90:lle vastaamattomalle lähetin uuden kirjeen ja uuden lomakkeen

maaliskuussa ja vastausaika annoin noin viikon verran. Toisen kierroksen jälkeen vastauksia oli tullut yhteensä 104 mutta myöhemmin hylkäsin yhden lomakkeen, koska siitä ei oltu epähuomiossa täytetty kahta sivua lainkaan. Näin vastaajia oli 103 jolloin vastausprosentiksi tuli 64. Vastaajista miehiä oli 8 ja naisia loput eli 95.

Kyselyn saaneista 165:stä opiskelijasta 58 jätti vastaamatta eli vähän alle kolmasosa. Suurin osa heistä (40) oli approtason opiskelijoita. Puolet (27) vastaamatta jättäneistä oli opiskellut naistutkimusta vain alle 10 opintoviikkoa ja vastaavasti vain neljä oli opiskellut naistutkimusta yli 20 opintoviikkoa. Suurin osa vastaamatta jättäneistä siis oli opiskellut naistutkimusta vasta yhden tai muutaman kurssin. He eivät vielä ehkä tunneneet itseään niin velvollisiksi vastaamaan kuin pidemmällä olevat opiskelijat. Katoa tarkasteltaessa selvisi myös, että moni vastaamatta jättänyt asui muualla kuin Jyväskylässä. Heitä oli 15 opiskelijaa, viisi cumutason ja 10 approtason opiskelijaa. Näiden perusteella katoa voidaan kuvailla niin, että vähän naistutkimusta opiskelleet ja Jyväskylän ulkopuolella asuvat jättivät vastaamatta todennäköisemmin kuin pidemmälle opiskelleet ja Jyväskylässä asuvat opiskelijat.

Sähköpostihaastateltavat valitsin cumu -tason opiskelijoista. Ajattelin, että pidemmällä naistutkimuksen opinnoissa olevilla on enemmän kokemuksia aiheesta. Valitsin sähköpostiosoitteensa antaneiden joukosta kahdeksan opiskelijaa, joita haastattelin toukuussa 2002. Lähetin kysymykset opiskelijoille sähköpostitse, ja he vastasivat vapaaehtoisesti kysytyihin asioihin. Kysymyksiä oli yhteensä viisi ja ne koskivat naistutkimusta tieteenalana ja opiskelujen vaikutuksia haastateltavan elämässä (liite 3). Haastattelu oli mielestäni hyvin onnistunut, sillä kaikki pyydetyt opiskelijat vastasivat siihen. Opiskelijat kertoivat avoimesti kysymistäni asioista ja vaikuttivat innostuneilta vastaamaan ja osallistumaan tutkielmaan.

Naistutkimuksen opiskelijoita tutkiessani olen tavallaan omalla kotikentälläni, kuten Ylijokikin toteaa tutkiessaan opettamansa oppiaineen opiskelijoita (Ylijoki 1998, 13), sillä opiskelen naistutkimuksen koulutusohjelmassa. Kotikentällä pelaamisesta on varmasti sekä etua että haittaa. Vappu Lepistö (1991, 256) toteaa pohtiessaan omaa sisäpuolista suhdettaan tutkittaviin, että "taiteilijana oletin ymmärtäväni haastateltavia ja heidän ongelmiaan. Toisinaan en kyennyt ottamaan riittävästi etäisyyttä. Olin ottanut itsestään selvinä joitakin asioita, jotka itse asiassa olisivat edellyttäneet problematisoin-

tia. Näissä tilanteissa oli siirryttävä tutkijan rooliin, jossa pystyin ottamaan jälleen etäisyyttä ja luomaan välityksiä teoreettisen viitekehyksen avulla." Tämä ongelma on varmasti yleistä tutkittaessa itselleen läheistä aihetta, mutta mielestäni olen pystynyt tarkastelemaan naistutkimuksen opiskelijoita objektiivisesti. Tämä on varmasti sen ansiota, että olen itsekin usein pohdiskellut naistutkimuksen luonnetta, asemaa yliopistossa ja sen opiskelun merkitystä, joten minulla ei ollut mitään valmiita kaavoja mielessäni. Olin avoin aineistosta nousseille asioille ja päällimmäisenä oli vain ajatus, että haluan tutkia ja selvittää.

6.2 Teemoittelu analysoinnin perustana

Katson, että erityisesti naistutkimuksessa on tärkeää saada tutkittavien oma ääni kuuluviin. Siksi tutkielmani edustaa kvalitatiivista lähestymistapaa. Pertti Alasuutari (1994, 30) jakaa laadullisen analyysin kahteen vaiheeseen: havaintojen pelkistämiseen sekä arvoituksen ratkaisemiseen. Havaintojen pelkistämisessä hän erottaa kaksi eri osaa. Ensimmäkin laadullisessa analyysissä aineistoa tarkastellaan aina vain tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta ja aineistoa tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kulloisenkin kysymyksenasettelun kannalta "olennaista". Näin analyysin kohteena oleva tekstimassa tai vaikkapa kuva-aineisto pelkistyy hieman hallittavammaksi määräksi erillisiä "raakahavaintoja".

Pelkistämisen toisen vaiheen ideana on edelleen karsia havaintomäärää havaintojen yhdistämisellä. Erilliset raakahavainnot yhdistetään yhdeksi havainnoksi tai ainakin harvemmaksi havaintojen joukoksi. Tähän päästään etsimällä havaintojen yhteinen piirre tai nimittäjä tai muotoilemalla sääntö, joka tältä osin pätee poikkeuksetta koko aineistoon. Alasuutari muistuttaa kuitenkin, että havaintojen yhdistäminen yhteisiä piirteitä etsimällä ei tarkoita sitä, että laadulliseen analyysiin kuuluvan pelkistämisen tavoitteena olisi määritellä tyyppitapauksia tai keskivertoyksilöitä. Laadullisessa analyysissä sen sijaan yksikin poikkeus kumoaa säännön, osoittaa että asiaa pitää miettiä uudelleen. Havainnot yhdistämällä tuotetun havainnon pitää päteä poikkeuksetta kaikkiin raakahavaintoihin. (mt., 30-33)

Tutkielmani aineisto on tutkimustehtävästä johtuen melko suuri, joten tässäkin työssä tuntui järkevimmältä heti alkuun lähteä yhdistelemään havaintoja. Näin sain aineiston

hallittavampaan muotoon. Tarkastelin lomakkeita kirjoittamalla jokaisen kysymyksen vastaukset yhteen, ja etsimällä yhteisen nimittäjän. Siten havainnot pelkistyivät laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Kutsun tätä teemoitteluksi. Vastauksia oli nyt helpompi käsitellä. Esimerkkinä voisi mainita vastaukset kysymykseen 10 eli "miten kiinnostuit naistutkimuksesta ja miten tulit aloittaneeksi naisopinnot". Kirjoitin kaikki vastaukset erilliseen tiedostoon ja yhdistelin samanlaiset teemat yhteen. Näin 103 vastausta supistui neljään erilliseen teemaan. Näiden ulkopuolelle jäi muutamia vastauksia, jotka myös raportoin analyysiosiossa. Samalla tavalla tein kaikkien vastausten kohdalla. Osan vastauksista olen raportoinut vain pääpiirteittäin, sillä tutkielmani yhtenä tarkoituksena on ollut kartoittaa tietoja myös Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen kehittämistä varten. Niinpä kyselylomakkeessa on kysytty myös asioita, joita en aio ottaa tarkempaan analyysiin, vaan olen katsonut parhaaksi raportoida niiden kysymysten vastaukset vain pääpiirteittäin. Varsinaisiin tutkimuskysymyksiini liittyvät vastaukset olen raportoinut tarkkaan.

Toinen vaihe laadullisessa analyysissä on Alasuutarin (1994) mukaan arvoituksen ratkaiseminen. Tämä merkitsee sitä, että tuotettujen johtolankojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Kun arvoituksen ratkaisemisen vaiheessa pelkistämällä tuotettuja havaintoja tulkitaan johtolankoina, viitataan muuhun tutkimukseen ja kirjallisuuteen. Alasuutari muistuttaa, että arvoituksen ratkaisemisen vaiheessa johtolankoina ei käytetä vain pelkistämisen vaiheen pohjalta muotoiltuja, absoluuttisesti aineistossa päteviä havaintolauseita. Toisin kuin esim. lomaketutkimuksessa, empiiristä aineistoa tai raakahavaintoja ei tässäkään vaiheessa unohdeta, vaan niistä etsitään vihjeitä merkitystulkintojen tekemistä ja koko arvoituksen ratkaisemista varten. (Alasuutari 1994, 34-37)

Tutustuin innokkaana aineistooni ja mielestäni olin sisäistänyt hyvin erään sosiologian opettajani neuvon, että kaikkein tärkeintä tutkimuksen tekemisessä on *tutkijan mieli*. Lukiessani aineistoa huomasin, että jokaisen kyselyn vastauksista piirtyi oma erityinen tarinansa. Mietin, miten pystyn käsittelemään näin laajaa aineistoa niin, että mielenkiintoiset tarinat ajatuksineen eivät "huku" jonnekin. Yljoen (1998) tutkimuksen luettuani huomasin, että hänkin pohti vähän samaa asiaa. Miten laajaa aineistoa pystyy analysoimaan esimerkiksi tyypittelemällä ilman, että se typistää aineiston rikkautta?

Ylijoki kirjoittaa näin (1998, 241): "Jokaista haastattelua voi pitää ainutlaatuisena ja oman tarinan arvoisena. Tutkimustehtävänä tämä on kuitenkin laajuuden takia mahdoton toteuttaa ja ongelmallinen myös tunnistettavuuden takia. Sitä paitsi tutkimusasetelma sanelee, minkälaisella abstraktiotasolla kohdetta kannattaa kulloinkin analysoida. Tyyppien rakentamisen avulla pystyy yksittäistapausten moninaisuuden ja rikkauden keskellä kiteyttämään keskeiset aineiston ulottuvuudet. Toki aineisto mahdollistaisi muunkinlaisen tarkastelun, mutta kovin monia hahmotustapoja ei ole järkevää edes yrittää viedä läpi yhdessä tutkimuksessa." Nämä Ylijoen ajatukset kiteyttivät hyvin sen, mitä olin pohtinut. Ymmärsin, että tutkimusasetelmani takia en voi miettiä tarinoita ainoastaan yksilötasolla vaan tavoitteenani oli muodostaa laaja kuva opiskelijoista. Siksi teemoittelu oli sopivin analysointitapa.

6.3 Pohdintaa pätevyys- ja luotettavuuskysymyksistä

Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan perinteisesti tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä sillä on tarkoitus mitata. Varsinkin laadullisessa tutkimuksessa pätevyyskysymys on teoreettinen ja monivaiheinen. Eeva Pyörälän (1995,15) mukaan ensinnäkin se liittyy kohderyhmän paikantamiseen ja tutkijan kykyyn rakentaa toimiva tutkimusasetelma. Tutkijan tulee kyetä osoittamaan, että juuri tätä tutkimusasetelmaa käyttämällä ja juuri tätä kohderyhmää tutkimalla voimme vastata tutkimuksen kysymyksenasetteluun. Toiseksi kysymys liittyy tutkimuksessa syntyvien tulkintojen paikkansapitävyyteen, eli siihen päteekö esitetty tulkinta ensinnäkin koko tutkimusaineistossa ja toiseksi siinä ympäristössä, jota on haluttu tutkia. Tutkijan tulee myös kyetä arvioimaan tulkintojen yleistettävyyttä eli sitä, miten tutkimuksen tulkinnot pätevät yhteiskunnallisessa todellisuudessa. Tärkeää on myös, että aineiston analyysissä tutkija jatkuvasti suhteuttaa teoreettisesta viitekehystä luomiaan hypoteeseja sekä teoreettisia käsitteitä ja tutkimusaineistosta nousevia käsitteitä toisiinsa. (Pyörälä 1995, 15)

Reliabiliteetilla eli luotettavuudella viitataan puolestaan käytetyn tutkimusmenetelmän kykyyn antaa ei - sattumanvaraisia tuloksia. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuudella tarkoitetaan aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Pyörälän (mt., 15) mukaan kysymykset liittyvät silloin ensisijaisesti siihen tutkimuksen vaiheeseen, jossa siirtyään empiriasta teoriaan eli empiirisestä aineistosta analyysin kautta tulkintaan. Kvalitatiivisia tutkimuksia kritisoidaan joskus luotettavuuskriteereiden hämäryydestä. Esko-

lan ja Suorannan (1998, 209) mukaan ymmärtämättömyyttä lisää vielä se, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analyysivaihetta ja luotettavuuden arviointia ei voi erottaa toisistaan yhtä jyrkästi kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Toiseksi menetelmien vertailua vaikeuttaa erilainen kieli: määrällisen tutkimuksen metodisäännöt muodostuvat varsin erilaisesta sanastosta kuin laadullisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollisuus kulkea paljon vapaammin edestakaisin aineiston analyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstin välillä kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Siksi myös kysymys luotettavuudesta rakentuu eri tavoin näiden menetelmien välillä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin ottamaan yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Kvalitatiivisessa analyysissä tutkijan apuna ovat vain omat tai tutkijakollegan ennakko-oletukset, arkielämän peukalosäännöt ja enemmän tai vähemmän vahva teoreettinen oppineisuus. (Eskola & Suoranta 1998, 209)

Laadullisessa tutkimuksessa arviointi pelkistyy kysymykseksi tutkimusprosessin luotettavuudesta. Miten sitten tutkimusta voidaan tehdä luotettavaksi ja arvioitavaksi? Eskola ja Suoranta (mt., 211) katsovat, että laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Näin ollen pääasiallinen luotettavuuden kriteeri onkin tutkija itse ja luotettavuuden arvio koskee koko tutkimusprosessia. Tämä on selvä ero kvantitatiiviseen tutkimukseen, missä luotettavuudesta on puhuttu nimenomaan mittauksen luotettavuutena. Tästä syystä kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa ongelmana voivat olla muun muassa käsitteistö, joka on alun perin tarkoitettu toisenlaiseen tutkimukseen. Onkin tärkeää pohtia, mitä milläkin käsitteellä tarkoitetaan. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa esitetyn luotettavuusterminologian voi jakaa kolmeen ryhmään. Jotkut ovat soveltaneet perinteisiä käsitteitä mahdollisuuksien mukaan myös laadulliseen tutkimukseen, toiset ovat kehittäneet vanhoille termeille uusia sisältöjä ja kolmannet ovat hylänneet kokonaan vanhat termit todeten laadullisen tutkimuksen erityisluonteen vaativan kokonaan uudet termit. (mt., 211-212)

Eskola ja Suoranta (mt., 212-213) tarkastelevat luotettavuutta neljän kriteerin avulla. Uskottavuus luotettavuuden kriteerinä tarkoittaa sitä, että tutkijan on tarkistettava vastaavatko hänen käsitteellistyksensä ja tulkintansa tutkittavien käsityksiä. Myös tutkimustulosten siirrettävyys on oltava mahdollista tietyin ehdoin. Varmuutta tutkimukseen

lisätään ottamalla mahdollisuuksien mukaan huomioon myös tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttavat ennakkoehdot. Vahvistuvuus taas tarkoittaa sitä, että tehdyt tulkin-
nat saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista. (Eskola & Suo-
ranta 1998, 212-213)

Olen pyrkinyt ottamaan huomioon edellä esitetyt asiat. Koen tärkeäksi sen, että lukija pystyy seuraamaan tekemiäni tulkintoja ja että ne tuntuvat hänestäkin loogisilta. Siksi olen ottanut suoria lainauksia aineistosta, jotta tutkittavien näkemykset tulevat lähemmäksi lukijaa. Näin ollen analyysi ei ole tutkijan sattumanvaraista pohdintaa, vaan se on systemaattista aineistonlukua sekä aikaisempien tutkimusten, oman sosiologisen mieli-
kuvituksen ja teemoittelumenetelmän avulla tehtyä tulkintaa aineistosta.

7 SOSIOLOGEISTA TIETOTEKNIKOIHIN JA AIDOSTA KIINNOSTUKSESTA KOKKEILUNHALUUN

Luin aineistoa siitä näkökulmasta, millaiseksi naistutkimuksen opiskelu ja naistutkimus koetaan. Vähitellen vastaukset alkoivat yhdistyä kokonaisuuksiksi, joista pystyi muodostamaan kunkin opiskelijan oman erityisen tarinan. Koska tarkoituksena oli tarkastella aineistoa tutkimuskysymysten näkökulmasta eikä yksittäisinä tarinoina, ryhdyin lukemaan aineistoa vastaus kerrallaan. Näin alkoi muodostua kokonaiskuva kustakin vastauksesta. Koska kysymyksiä ja tutkittavia oli paljon, tässä kappaleessa ainoastaan kuvailen aineistoa. Tutkielmani luonteen takia kyselylomakkeessa on myös kysymyksiä, jotka eivät suoraan liity tutkimuskysymyksiini. Näitä vastauksia olen raportoinut vain pääkohdittain syventymättä analysoimaan niitä sen enempiä. Tutkimuskysymyksiini liittyvät vastaukset olen esitellyt tarkkaan ja myöskin käyttänyt enemmän suoria lainauksia aineistosta.

7.1 Yleistä aineistosta

Kyselyaineisto koostui 103:n opiskelijan vastauksista. Vastaajista naisopiskelijoita oli 95 ja miesopiskelijoita 8. Suurin osa opiskelijoista oli syntynyt 70-luvulla ja oli iältään 22-27-vuotiaita (85%). Tämän lisäksi opiskelijoiden joukossa oli joitakin 80-luvulla syntyneitä sekä joitakin ns. aikuisopiskelijoita, jotka olivat syntyneet 50- tai 60-luvulla. Pääasiassa opiskelijat olivat kotoisin pienistä kaupungeista, vain viidesosa oli kotoisin

suuresta yliopistokaupungista. Naistutkimuksen opiskelijat tulivat hyvin monilta eri ainelaitoksilta, sillä opiskelijoita oli yhteensä viidestä eri tiedekunnasta ja pääaineita yhteensä 23 (liite 1). Suurin osa opiskelijoista oli yhteiskuntatieteellisestä ja humanistisesta tiedekunnasta. Sosiologiaa opiskeli pääaineena 16 opiskelijaa, mikä muodosti suurimman ryhmän. Toiseksi suurin edustus oli psykologiassa, jota opiskeli 15 opiskelijaa. Humanistisesta tiedekunnasta eniten oli kirjallisuuden opiskelijoita, joita oli 8.

Tässä vaiheessa lähes kolmasosalla opiskelijoista (29) laajin sivuaine oli naistutkimus. Opiskelijoista 2/3 (75) oli approtason opiskelijoita eli oli suorittanut naistutkimusta korkeintaan 15 opintoviikkoa. Kolmasosa (28) suoritti cum laude -opintoja eli oli opiskellut yli 15 opintoviikkoa. Jatkossa käytän käsitteitä appron opiskelija ja cumun opiskelija kuvaamaan opintovaihetta. Suurin opintoviikkomäärä oli 44 opintoviikkoa.

7.2 Opiskelijoiden suhde naistutkimukseen

7.2.1 Kiinnostuksen herääminen ja suhtautuminen opiskeluun

Yli kolmasosa vastaajista (37) kertoi kiinnostuneensa naistutkimuksesta ja ryhtyneensä opiskelemaan sitä, koska naisten asema, feminismi tai naistutkimus kiinnostaa. Monet heistä (12) olivat olleet kiinnostuneita naistutkimukseen liittyvistä kysymyksistä jo kauan ennen yliopisto-opintojen alkua.

Feminismi kiinnostaa. Paljon on vielä tehtävää, ennen kuin maailma on yhtä paljon naisten kuin miestenkin.

Olen ollut kiinnostunut naisten aseman epäkohdista jo useita vuosia ja jo lukiossa olin jonkinasteinen feministi. Kun pääsin yliopistoon ja kuulin, että täällä voi opiskella naistutkimusta, päätin heti ryhtyä naistutkimuksen opiskelijaksi.

Toinen yleinen syy kiinnostuksen heräämiseen oli opinto-oppaan tarjonta eli kurssien ja tenttikirjojen aiheet tai nimet vaikuttivat mielenkiintoiselta. Tätä mieltä oli 26 vastaajaa.

Näin oppaan yliopistolla ja innostuin tarjonnasta.

15 opiskelijaa 103:sta ilmoitti naistutkimuksen opintojen aloituksen johtuneen kavereista tai tuttavista. Usein kaverit olivat menossa kurssille ja tuli itsekin lähdettyä mukaan tai kaverit kehuivat ainetta ja suostuttelivat mukaan kurssille.

Jotkut opiskelijakaverini olivat opiskelleet sitä ja heidän puheittensa perusteella se vaikutti mielenkiintoiselta.

Edellisten lisäksi syiksi kerrottiin myös seuraavia: Törmääminen naistutkimukseen muiden aineiden yhteydessä (5), kokeilunhalu (5), meneminen perusteiden luennolle ja sitten kiinnostuksen herääminen enemmänkin (5), opintoviikkojen helppous (3), naiseuden positiivisen merkityksen etsiminen (2), naistutkimus vapaana sivuaineena (2), kiinnostuksen lähteminen jo kotoa (1), opintojen suorittamisen mahdollisuus tenteillä (1) sekä ei-tietoinen valinta (1).

Puolet vastaajista (52) kertoi opiskelevansa naistutkimusta, koska naistutkimus on mielenkiintoista ja antoisaa. Monien mielestä se on myös tarpeellista yhteiskunnassa.

Minusta naistutkimus on mielenkiintoinen, erilainen opintokokonaisuus. Antaa uutta näkökulmaa ja vaihtelua muuhun opiskeluun. Naistutkimus on aihe, johon tunnen henkilökohtaista mielenkiintoa, enkä tunne olevani naistutkimuksen luennoilla 'puolipakolla', kuten ehkä joillakin muilla luennoilla.

Suuren ryhmän (23) muodostivat myös ne, jotka kertoivat syyn opiskeluun olevan yhteydessä seuraaviin: uuden oppiminen, käsitysten laajentaminen, välineiden antaminen ja uusien ajattelumallien löytäminen sekä tiedostaminen.

Haluan laajentaa omaa näkökulmaani tasa-arvokysymyksissä. Haluan olla valmiimpi perustelemaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä näkemyksiäni. Haluan tietää, vaikka se tuskaista joskus olisikin.

Aloitettuani naistutkimuksen opiskelut, huomasin kuinka vähän olin aikaisemmin kiinnittänyt huomiota naisen asemaan niin menneisyydessä kuin

nykyisyydessäkin. Opiskelun aloitus oli jonkinasteinen herätys "ruususen unesta". Kaikkea ei tarvitse niellä purematta, vaan asioita voi kyseenalaistaa.

Naistutkimus antaa välineitä ajatella ja suhtautua asioihin, sekä korjata huonoja asioita. Sen opiskelu avaa silmät monille asioille.

10 opiskelijaa kertoi opiskelevansa naistutkimusta faktatiedon saamisen vuoksi sekä yleistiedon parantamiseksi. Näistä vain yksi opiskelija kertoi ainoaksi syyksi yleistiedon lisäämisen.

Kaipaam faktatietoa, koska mielipiteitä ei voi perustella muuten kuin faktatiedon avulla. Lisäksi haluan lisätä yleissivistystäni.

Kuusi opiskelijaa kertoi naistutkimuksen opiskelun liittyvän omaan naiseuteen tai naiseuteen yleensä.

Opintojen myötä olen alkanut hahmottaa naiseutta uudesta aspektista, monet itsestäänselvyydet ovat problematisoituneet kiintoisasti. Tuntuu, että NAO:n myötä on helpompi selittää olemistaan, naisena elämistä ja kokemuksiaan. Se on työkalu ymmärtää.

Naistutkimus avaa uusia näkökulmia omaan 'naisena' olemiseeni.

Edellä mainittujen syiden lisäksi opiskelijat kertoivat opiskelevansa naistutkimusta seuraavista syistä: Saa opintoviikkoja (5), naistutkimus on käytännönläheistä (3), ilmapiiiri luennoilla on hyvä (2), hyvä vastapaino oman pääaineen mieskeskeisyydelle (1), ja hyöty työelämään siirryttäessä (1). Osa opiskelijoista mainitsi useamman kuin yhden syyn, joten opiskelijat on sijoitettu useampaan kuin yhteen ryhmään.

7.2.2 Aktiivisuus alaa kohtaan

Aineiston perusteella naistutkimuksen opiskelijat eivät olleet kiinnostuneita toimimaan naistutkimukseen liittyvissä asioissa. Vain muutama opiskelija (8) ilmoitti olevansa

mukana jossakin naistutkimukseen liittyvässä toiminnassa. Heistäkin suurin osa toimi ainejärjestöissä eikä lainkaan yliopiston ulkopuolisessa toiminnassa. Alan lehtien ja julkaisujenkin seuraaminen oli vähäistä, sillä 2/3 opiskelijoista (79) ei seurannut niitä lainkaan. Kolmasosa (24) ilmoitti lukevansa tai selailevansa jotakin alan lehteä edes jonkin verran. Kysyttäessä naistutkimuksen tarpeellisuutta yhteiskunnassa, opiskelijoilla oli yhteinen mielipide: 102 opiskelijaa piti naistutkimusta tärkeänä yhteiskunnassa. Vain yksi opiskelija vastasi, että "ennemmin se on vähän hömpätiedettä."

7.2.3 Lähipiirin suhtautuminen

Aineiston mukaan lähipiiri suhtautuu myönteisesti naistutkimuksen opiskeluun. 28 opiskelijaa ilmoitti, että ei elä parisuhteessa tai vastauksen kohdalla oli pelkkä viiva, jonka tulkitsin myös ei-parisuhteessa elämiseksi. Mutta 75:stä parisuhteessa elävästä opiskelijasta 50 kertoi kumppanin suhtautuvan myönteisesti naistutkimuksen opiskeluun. Yleistä oli kuitenkin seuraavanlaiset kommentit.

Olen kyllä saanut perustella asiaa, mutta kyllä hän on sen kuitenkin ymmärtänyt.

Suhtautuu hyväntahtoisesti vitsailen, ei kuitenkaan vähätellen eikä alentuvasti.

Vähän yli puolet (59) vastaajista eivät olleet joutuneet selittelemään opiskeluaan. Kaksi opiskelijaa oli jättänyt vastaamatta tähän. 44 opiskelijaa oli joutunut selittelemään naistutkimuksen opiskeluaan.

Monille tutuilleni on tullut yllätyksenä, ettei naistutkimuksen opiskelu ole kiihkoilua ja miesten haukkumista. Järkyttävintä on, että näin ajattelevat fiksit yliopisto-opiskelijat. Monille olen joutunut selittelemään naistutkimuksen olemassaolon oikeutusta tasa-arvoisessa Suomessa!

Olen joutunut selittelemään. Miehet karsastavat, eikä isänikään ole ymmärtänyt, miksi moista pitäisi lukea. Työpaikkahaastatteluissa miespomot ovat irvailleet asian tiimoilta, pitäneet sitä naisten huuhaana ja turhana!

Jotkut katsoivat, että heidän ei tarvitse selitellä tekemisiään tai valintojaan.

Minulta pyydetään selityksiä, mutta minunhan ei tarvitse selitellä mitään (kysyjät suhtautuvat negatiivisesti naistutkimukseen), joten alan paasata jostakin asiaankuulumattomasta.

Vastausten määrästä ei kuitenkaan pysty tekemään suoria johtopäätöksiä, sillä kysymys on voitu ymmärtää monella tavalla. Lisäksi jotkut opiskelijat ovat varmasti opiskelujen suhteen puheliaampia kuin toiset ja näin joutuvat ehkä enemmän sellaisiin tilanteisiin, joissa voidaan väitellä tai ihmetellä toisten valintoja.

7.2.4 Naistutkimuksen merkitys elämässä ja tulevaisuudessa

Vähän yli puolet (60) opiskelijoista ajatteli, että naistutkimus ei ole vaikuttanut heidän ihmissuhteisiin. Vähän alle puolet katsoivat sen vaikuttaneen jotenkin. Yleistä oli kuitenkin, että naistutkimus ei ole suoranaisesti vaikuttanut, mutta opiskelulla on ollut epäsuoria vaikutuksia.

Naistutkimus on tuonut uutta ulottuvuutta ja ymmärrystä ihmissuhteisiin. Puheenaiheet pyörivät nyt useammin naistutkimuksen ympärillä. Naistutkimus on auttanut ymmärtämään, miksi joku ihminen sanoo tai toimii tietyllä tavalla sukupuolensa edustajana.

Puolet opiskelijoista (56) oli sitä mieltä, että konkreettisin opiskelusta saatu hyöty liittyy näkökulmien ja ajattelun avartumiseen, kriittisyyden lisääntymiseen, uuden tiedon saamiseen sekä yhteiskunnan ja muiden ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Naistutkimuksen opiskelu antaa tietoa naisten/miesten asemasta yhteiskunnassa, osaan käsitellä yleisiä käsityksiä/ennakkoluuloja kriittisemmin.

Opiskelu ei varmaankaan tuo rahaa tai vaikutusvaltaa. Kuitenkin mielenkiintoisia ajatuksia, vaihtoehtoisia lukutapoja ja kriittisyyttä. Niiden hyötyyn uskon.

Toiseksi yleisin vastaus liittyi itsevarmuuden ja rohkeuden lisääntymiseen sekä oman puolen pitämiseen. 17 opiskelijaa mainitsi nämä asiat.

Osaan vaatia sitä, mitä minulle kuuluu esimerkiksi. työsuhteessa. Osaan pitää puoleni ihmissuhteissa, minua ei alisteta ylistämällä...

Ylpeys sukupuolesta, rohkeus on ehkä kasvanut.

11 opiskelijaa uskoi opintojen hyödyttävän työelämään siirtymisessä, työnhakutilanteessa tai itse työelämässä konkreettisten työtehtävien parissa.

Se saattaa kohottaa minut muiden työnhakijoiden yläpuolelle joissakin tapauksissa.

Uskon, että erikoistuminen naistutkimukseen auttaa pääsemään sellaiseen työhön, johon minulla on kiinnostusta.

Haluan joskus työskennellä kehitysmaiden hyväksi ja siellä jos jossakin naisten asemassa on parantamista. Uskon naistutkimuksen antavan minulle tietoa, josta on hyötyä näiden naisten auttamisessa.

Moni opiskelija oli saanut naistutkimuksesta virikkeitä gradun tekoon tai tulevaan tutkimustyöhön. Kahdeksan opiskelijaa mainitsi saaneensa joko gradun aiheen tai näkökulman naistutkimuksen piiristä tai oli muuten kiinnostunut tekemään tutkimusta naistutkimusnäkökulmasta.

Feministinen kirjallisuudentutkimus antoi mielenkiintoisen gradunäkökulman.

Joukossa oli myös opiskelijoita, jotka ajattelivat, että naistutkimuksen opiskelusta ei ole mitään konkreettista hyötyä tai eivät osanneet sanoa. 10 opiskelijaa oli tätä mieltä.

Luulen, että naistutkimuksen opiskelusta on vaikea saada mitään konkreettista hyötyä.

Eräs opiskelija suhtautui vielä epäluuloisemmin.

Ei mitään hyötyä. Onko yleensä mistään opinnoista hyötyä paitsi IT- alan ehkä, kysyy tuleva pätkätyöläinen ja humanisti.

Muutama opiskelija uskoi naistutkimuksen opiskelusta olevan pikemminkin haittaa kuin hyötyä.

Pelkään siitä olevan ennemminkin haittaa todistuksessa.

Ei oikeastaan mitään hyötyä. Luulen, että työelämässä ennakkoluulot ovat edelleen melko vahvat naistutkimusta kohtaan.

Näiden lisäksi muutama opiskelija mainitsi, ettei odotakaan opinnoiltaan konkreettista hyötyä (4). Jotkut mainitsivat hyötynä opintoviikkojen saamisen (2) ja naistutkimuksen antaman hyvän lisän tutkintoon (1).

Lähes kolmasosa opiskelijoista (31) ei tiennyt tai osannut sanoa, miten haluaisi hyödyntää naistutkimuksen opintoja työelämässä. Yleensä vastaukset liittyivät uuden tiedon saamiseen, kykyyn käsitellä laajempia asiakokonaisuuksia tai pyrkimykseen parantaa epätasa-arvoon liittyviä epäkohtia. Joillakin oli kiinnostusta myös tutkijan uralle, jossa voisi hyödyntää naistutkimuksen opintoja.

2/3 opiskelijoista (74) oli sitä mieltä, että naistutkimus on muuttanut heidän elämää jollakin tavalla. Useimmat mainitsivat naistutkimuksen opinnoilla olleen vaikutusta lähinnä "silmien avautumiseen" ja tietoisuuden heräämiseen.

Tieto lisää tuskaa. Epätasa-arvo pistää silmään entistä helpommin, iltalehtien kansikuvat ärsyttävät...Toisaalta jonkinlainen sisäinen hyvä filis; minä ymmärrän, minä tiedostan, näen uusia asioita. Sellainen hassu "hyvä me naiset" - tunne.

Naistutkimus on antanut ehtymättömän kiinnostuksenlähteen elämään. Se on muuttanut tapaan suhtautua itseeni ja muihin. Se antaa toivoa siitä, että maailma ei ole määrätty möykky vaan avoin ja muutokselle altis.

Jotkut pohtivat naistutkimuksen opiskelun mukanaan tuoman tiedon luonnetta.

Opiskelu on lisännyt tietoa, mutta tietohan lisää tuskaa. Ehkä masentaakin huomata naisten eriarvoisuus herkemmin kuin ennen.

Vähän alle kolmasosa (26) opiskelijoista ei kokenut opiskelujen muuttaneen mitään elämässä.

En koe sen muuttaneen mitään. Ehkä odotin siltä enemmänkin. Vaistomaisesti jotenkin epäilevä asenne, että onko se sitä turhaa kiihkoilua? En halua nähdä asioita liian mustavalkoisina.

7.3 Muut kiinnostuksen kohteet

Naistutkimuksen opiskelijoilla oli monenlaisia harrastuksia. Tosin lähes kaikki opiskelijat kertoivat harrastavansa liikuntaa (86). Yleisimmät lajit olivat aerobic, tanssi sekä kuntosali. Lukeminen ja kirjoittaminen olivat myös hyvin yleisiä harrastuksia, sillä 68 opiskelijaa kertoi harrastavansa niitä. Kolmasosa opiskelijoista mainitsi harrastukseensa musiikin ja lähes kolmasosa elokuvat sekä kuvataiteen. 12 opiskelijaa sanoi harrastavansa järjestö- tai vapaaehtoistoimintaa. Nämä kuusi harrastusta muodostivat suurimmat ryhmät, joiden lisäksi harrastuksiksi mainittiin myös eläimet, ruoanlaitto, matkustelu sekä kapakoissa/kahviloissa istuskelu.

Aineiston mukaan naistutkimuksen opiskelijat ovat suhteellisen ahkeria elokuvissa kävijöitä. Melkein puolet (41) ilmoitti käyvänsä elokuvissa vähintään kerran kuukaudessa. Monet ilmoittivat käyvänsä jopa viikoittain. Draama- ja ihmissuhdekuvaukset olivat kaikkein suosituimpia elokuvatyylejä, ja elokuvissa arvostettiin etenkin elokuvan hyvää juonta/dialogia sekä näyttelijäntyötä. Monet vastasivat pitävänsä ei-amerikkalaisista elokuvista, ja 14 opiskelijaa kertoi pitävänsä eurooppalaisista elokuvista. Tärkeänä pi-

dettiin myös sitä, että elokuva vaatii ajattelua ja antaa ajattelemisen aihetta. Myös kotimaisia elokuvia arvostettiin.

7.4 Perhetaustat

Puolet (50) opiskelijoista oli lähtöisin pienestä kaksilapsisesta perheestä. 10 opiskelijalla ei ollut sisaruksia ja loppuilla oli kaksi tai useampia sisaruksia. 2/3 opiskelijoista kuvasi lapsuuden perhettään sanoilla tavallinen, normaali, turvallinen. 15 opiskelijan vastauksista heijastui negatiivinen ilmapiiri ja kolme ei vastannut kysymykseen.

39:llä opiskelijoista vähintään toisella vanhemmalla oli akateeminen tutkinto. Lähemmin tarkasteltuna selvisi, että opiskelijoiden äideillä oli vähän useammin korkeakoulututkinto kuin opiskelijoiden isillä. Lähes kaikki opiskelijat (95) kuvaavat vanhempiensa suhtautumista koulutukseen ja opiskeluun myönteiseksi ja kannustavaksi. Vain muutama opiskelija koki, että vanhemmat eivät arvosta opiskelua. Yleistä oli, että vanhemmat arvostavat opiskelua sinänsä, mutta eivät välttämättä ymmärrä, miksi opiskellaan sellaista ainetta, josta ei "valmistu mihinkään". Jotkut mainitsivat myös, että vanhemmat olisivat halunneet lapselleen parempipalkkaisen ammatin.

Suuri osa opiskelijoista ei ollut kertonut vanhemmilleen opiskelevansa naistutkimusta. Yli puolet (62) kertoi, että vanhempien suhtautuminen oli neutraalia tai he eivät edes tienneet opiskelusta. Yleisin kommentti oli, että "he eivät tiedä asiasta" tai "eivät suhtaudu mitenkään erityisesti". Kolmasosa opiskelijoista kertoi vanhempien suhtautuvan yleisesti ottaen myönteisesti. Jotkut kertoivat, että äidit suhtautuivat naistutkimuksen opiskeluun hyvinkin kiinnostuneesti ja ihailleen, mutta isät puolestaan neutraalisti tai hymähdellen. Viisi opiskelijaa kertoi vanhempien negatiivisesta suhtautumisesta naistutkimuksen opiskeluun.

Vähän yli puolet opiskelijoista (57) kertoi, ettei keskustele vanhempiensa kanssa oppimistaan uusista asioista. Yleistä oli "vaikeus löytää yhteistä kieltä" ja riitojen syntyminen. Jotkut kertoivat, että keskustelevat enemmän isän kuin äidin kanssa. Suurin osa (77) opiskelijoista koki vanhempiensa olleen riittävän kiinnostuneita opiskelujaan kohtaan.

7.5 Naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa

7.5.1 Tyytyväisyys opiskeluun

Lähes kaikki opiskelijat (98) kertoivat olevansa tyytyväisiä naistutkimuksen opetukseen Jyväskylän yliopistossa. Monet kertoivat olevansa erittäin tyytyväisiä. Ainoastaan yksi opiskelija vastasi, ettei ollut tyytyväinen. Neljä opiskelijaa ei osannut sanoa mielipidettään, sillä he olivat osallistuneet kursseille niin vähän tai ei ollenkaan (pelkästään kirjatenttejä). Yleistä oli, että pääasiassa oltiin tyytyväisiä opetukseen, mutta kurssitarjontaan tai suoritustapoihin otettiin kantaa.

Opetusta on todella vähän. Etenkin cumu on pelkkää tenttimistä, mutta se vähä mitä on ollut, on ollut laadukasta.

Kyllä, se on ollut mielenkiintoista, hyvää jne. Tosin cumussa saisi olla enemmän luentoja, seminaareja jne. Hyvä/korkeatasoinen opetus, selkeää, innostunutta & innostavaa.

Naistutkimuksen Perusteet oli opiskelijoiden mielestä parhaiten onnistunut kurssi. Tätä mieltä oli 18 opiskelijaa. Myös Klassikot -luentosarja oli erityisen pidetty opiskelijoiden keskuudessa (15). Paljon myönteistä palautetta saivat myös Fat and Thin- seminaari (7), Perhe, sukupuoli ja väkivalta -seminaari (6) sekä Ruumiillisuus ja seksuaalisuus -kurssi (4). Opiskelijoista 35 ei osannut mainita mitään tiettyä kurssia tai ei osannut vastata vähäisen opiskelun takia. Koska tiesin, että osa opiskelijoista oli suorittanut naistutkimuksesta vasta muutaman kurssin, niin päätin tarkastella vastauksia pidemmällä opinnoissa olevilta cumutason opiskelijoilta. Tilanne ei tosin oleellisesti muuttunut, sillä perusteet ja klassikot olivat jääneet cumuopiskelijoidenkin mieliin hyvin toteutettuina. Cumuopiskelijoiden vastauksissa esiintyi luonnollisesti myös sellaisia kursseja, joita appron opiskelijat eivät olleet maininneet. Mitään ei kuitenkaan mainittu yhä usein kuin kahta edellä mainittua peruskurssia. Yleisimmät perustelut noiden kahden kurssin suosioista olivat seuraavanlaisia:

Naistutkimuksen johdantoluentosarja oli hyvä. Monta luennoitsijaa ja kaikki hyviä. Jokainen katsoi naistutkimusta omasta näkökulmastaan.

Naistutkimuksen klassikot oli hyvä ja mielenkiintoinen kurssi. Esseen kirjoittaminen oli mukavaa, samoin aiheen valinnaisuus. Luentopäiväkirja oli jees. Hyvää oli oma tekeminen, siis että sai itsekin tehdä ja tutustua klassikoihin. Palautteen anto oli tärkein.

Opiskelijoista 2/3 ei osannut sanoa mitään huonosti toteutettua naistutkimuskurssia. Lähes jokaisesta kurssista oli kuitenkin mainittu joitain parannusehdotuksia. Cumun metodikurssi sai eniten negatiivista palautetta. 36:sta palautetta antaneesta opiskelijasta 7 mainitsi metodi-kurssin.

Ehkä se vain tuntuu huonolta, koska koin sen vaikeaksi ja raskaaksi kurssiksi. Luultavasti se olisi pitänyt ottaa vasta vähän myöhemmässä opiskeluvaiheessa työn alle. Lähes kaikki artikkelit olivat englanninkielisiä ja ne käsitteli vaikeita asioita. Keskustelu ei ole kaikille hyvä opiskelutapa!

Cumun metodiseminaari meni täysin yli hilseen, muut vain puhuivat tieteellisin termein, ei uskaltanut paljastaa ettei tajua mitään. Istui vaan hiljaa. Jälkeenpäin harmitti, olisi ollut hyödyllistä tajuta edes jotain.

Perusteiden kurssi sai 7 opiskelijalta negatiivista palautetta ja Klassikko-kurssia oli moittinut 6 opiskelijaa. Osalla opiskelijoista ne tosin olivat ainoat suoritettut kurssit, joten heillä ei ollut vertailukohtia. Cumutason opiskelijoita tarkastellessa havaitsin, että nämä kurssit oli maininnut huonosti toteutetuksi vain muutama opiskelija.

Lähes puolet opiskelijoista (46) olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen kurssitarjontaan eivätkä maininneet mitään aihetta, jota haluaisi käsitellä enemmän. Tähän katsoin myös ne, jotka jättivät vastaamatta. Lisäaiheita esittäneiden joukossa oli kuitenkin paljon samanlaisia toivomuksia. Kahdeksan opiskelijaa toivoi käsiteltäväksi käytännönläheisempiä ja konkreettisempia aiheita, kuten naisen asema työelämässä. Seitsemän opiskelijan mielestä olisi tarpeen käsitellä myös monikulttuurisuutta eli naisen asemaa muuallakin kuin länsimaissa. Myös miestutkimusta kaivattiin (5) sekä perheeseen (4), ruumiiseen (3) ja sukupuolen käsitteeseen liittyviä aiheita (3).

Opiskelijoista 90% oli sitä mieltä, että opetusohjelmassa ei ole mitään turhaa kurssia tai aihepiiriä. Joitakin asioita silti tuli esille. Muutaman opiskelijan (4) mielestä seminaareja oli liikaa tai ne olivat liian raskaita suorittaa ja sama koski tentittäviä teoksia. Pari opiskelijaa moitti kurssien keskittyvän liikaa naistutkimushistoriaan, ja myös seuraavia asioita kritisoitiin: kansainvälistä opetusta liikaa, paino keskittyy liikaa sosiologiaan, jotkut luennoitsijat liian kärkkäitä esittämään omia mielipiteitään, väkivaltaa ja kirjallisuudentutkimusta paljon ja samalla luentokurssilla liikaa eri luennoitsijoita, mikä tekee kurssista hajanaisen.

7.5.2 Kokemuksia henkilökunnasta ja opetuksesta

Naistutkimuksen opiskelijat olivat hyvin vähän tekemisissä naistutkimuksen henkilökunnan kanssa, sillä 90% ei ollut juurikaan tekemisissä heidän kanssaan. Useimmat olivat joskus sähköpostitse yhteydessä sekä seminaarien aikana. 42 opiskelijaa kuitenkin toivoi opiskelijoiden ja opettajien välille enemmän yhteistyötä. Loput eivät kaivaneet lisää yhteistyötä tai eivät osanneet sanoa. Monet vastasivat, että apua saa helposti jos tarvitsee ja että henkilökunta on "helposti lähestyttävää ja rentoa porukkaa". Kuusi opiskelijaa oli mukana naistutkimuksen ainejärjestötoiminnassa.

Suurin osa opiskelijoista (72) koki olevansa enemmän oman pääaineensa opiskelija kuin naistutkimuksen. 15 opiskelijaa koki kuuluvansa enemmän naistutkimukseen kuin omaan pääaineeseensa. 16 opiskelijaa kertoi kuuluvansa kumpaankin aineeseen tai ei osannut sanoa kumpaan kuuluu enemmän. Näiden lisäksi monet vastasivat, että ovat pääasiassa oman pääaineensa opiskelijoita, vaikka ovatkin ajattelultaan naistutkijoita.

Lähes kaikki opiskelijat (97) uskoivat naistutkimuksen käyvän hyvin yhteen muiden opiskeltujen aineiden kanssa. Suurin osa uskoi sen sopivan "erinomaisesti tai täydellisesti" yhteen muiden aineiden kanssa. Vain neljä opiskelijaa kertoi opiskelun aiheuttaneen yhteensovittamisongelmia pääaineen tai muiden sivuaineiden kanssa. Näitä aineita olivat kirjallisuus, saksan ja englannin kielet. 20 opiskelijaa toivoi enemmän kontaktiopetusta naistutkimuksen kursseille. Se oli yleisin kommentti parannusehdotuksia kyttäessä. Myös miestutkimuksen kursseja toivottiin sekä käytännönläheisyyttä kurssitarjontaan. Monet kiittelivät naistutkimuskurssien valinnanvapautta ja toivoivat jatkos-

sakin joustavuutta opiskelutapoihin. Puolet opiskelijoista ei osannut sanoa mitään parannusehdotuksia.

7.6 Yhteenvetoa

Suurin osa naistutkimuksen opiskelijoista oli yhteiskuntatieteilijöitä. Naistutkimusta opiskelee paljon myös humanistisen tiedekunnan opiskelijat. Yleisimmät pääaineet olivat sosiologia, psykologia, yhteiskuntapolitiikka ja kirjallisuus. Kolmasosalla opiskelijoista naistutkimus muodosti laajimman sivuaineen.

Naistutkimuksen mielenkiintoiset aiheet ja näkökulma olivat yleisin syy opintojen aloitukseen. Monet olivat kiinnostuneet naistutkimuksesta myös selailemalla opinto-oppaan tarjontaa, josta naistutkimuskurssien kiintoisat nimet herättivät mielenkiinnon. Opiskelu koettiin antoisaksi ja ajattelua laajentavaksi. Opiskelijat uskoivat naistutkimuksen ja sen tuottaman tiedon olevan tarpeellista yhteiskunnassa.

Opiskelijoiden lähipiirissä naistutkimuksen opiskeluun suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti. Kuitenkin monet olivat joutuneet selittelemään opiskeluaan. 2/3 opiskelijoista koki naistutkimuksen muuttaneen elämää jollakin tavoin, ja konkreettisin opiskelusta saatu hyöty liittyi ajattelun avartumiseen ja kriittisyyden oppimiseen.

39:llä opiskelijalla vähintään toinen vanhemmista oli akateemisesti koulutettu. Lähes kaikki opiskelijat kokivat vanhempiensa suhtautuvan myönteisesti koulutukseen ja opiskeluun, mutta naistutkimuksen opiskelusta oli keskusteltu kotona aika vähän.

Naistutkimuksen opiskeluun ja opetukseen Jyväskylän yliopistossa oltiin hyvin tyytyväisiä. Naistutkimuksen klassikot -kurssi oli erittäin pidetty opiskelijoiden keskuudessa, cumuun kuuluva metodi -seminaari puolestaan sai negatiivista palautetta. Enemmistö opiskelijoista tunsivat olevansa enemmän oman pääaineensa opiskelija kuin naistutkimuksen, mutta naistutkimusta pidettiin erittäin hyvänä sivuaineena. Opiskelijat toivoivat naistutkimuksen opintoihin vähän enemmän käytännönläheisyyttä sekä enemmän kontaktiopetusta tenttien sijaan.

8 TARKASTELU

Aineiston mukaan naistutkimusta opiskelevat pääasiassa yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden opiskelijat. Kiinnostuksen heräämisen ja itse opiskelun syyt olivat moninaiset. Mutta millainen kuva opiskelusta piirtyy, kun aineistoa tarkastellaan lähemmin? Seuraavassa jäsenän aineistoa tutkimuskysymysten ja esittelemieni teorioiden ja käsitteiden näkökulmasta. Yritän selvittää, onko naistutkimus vain hyvä lisä tutkintoon vai onko opiskelun taustalla jotain henkilökohtaisempaa ja millainen Jyväskylän yliopiston naistutkimus on tieteenalana.

8.1 Yhteiskuntatieteilijät ja humanistit kriittisyyttä oppimassa

8.1.1 Paljon on vielä tehtävää... -taustalla aito kiinnostus

Aineistosta kävi selvästi ilmi, että suurin osa opiskelijoista oli aloittanut naistutkimuksen opinnot puhtaasti omasta mielenkiinnosta. Syynä oli joko oma tietämys naistutkimuksessa käsiteltävien asioiden kiinnostavuudesta tai opinto-oppaan herättämä mielenkiinto. Vain vajaa viidesosa opiskelijoista kertoi syyn opiskelujen aloittamiseen olleen jonkin muun. Näin ollen naistutkimuksen opiskelua ei oltu aloitettu jonkin tietyn päämäärään saavuttamiseksi vaan naistutkimusta ryhdytään opiskelemaan aidon, henkilökohtaisen mielenkiinnon vuoksi. Opiskelijoiden näkemyksiä kuvaa hyvin erään opiskelijan vastaus : "Paljon on vielä tehtävää ennen kuin maailma on yhtä paljon naisten kuin miestenkin. "

Naistutkimus on sivuaine, eikä siten anna valmiuksia mihinkään ammattiin. On kuitenkin selvää, että yliopisto-opiskelijoista valmistuu tietyn alan asiantuntijoita jolloin myös sivuainevalintojen voidaan ajatella tukevan tähän tavoitteeseen pääsemistä. Aineiston mukaan kuitenkin vain harva aloitti naistutkimuksen opinnot jostain konkreettisesta syystä ja vain muutama opiskelija arvioi hyödyntävänsä naistutkimuksen opintoja työelämässä. Tästä syystä naistutkimuksen opiskelua voidaan kuvata Bergenhenegouwenin (1987) määritelmiin nojautuen pääasiassa teoriaorientoituneena opiskeluna. Vain muutama opiskelija oli jossain määrin ammattiorientoitunut.

Aineisto tukee myös Aittoloiden (1985) tutkimustuloksia yhteiskuntatieteellisen koulutusalan opiskelijoiden opiskeluun suhtautumisesta. Heidän mukaansa yhteiskuntatieteellisen koulutusalan opiskelijat pitävät opiskelussaan tärkeänä itsensä sivistyksellistä kehittämistä toisin kuin esimerkiksi kauppatieteiden ja opettajankoulutuksen opiskelijat, jotka puolestaan toivovat opiskelun antavan heille soveltamiskelpoisia ammatillisia valmiuksia. Naistutkimusta ei ole valittu opiskeltavaksi sen perusteella, että se lisäisi ammatillisia valmiuksia, vaan taustalla on juuri itsensä sivistyksellinen kehittäminen ja ajattelun laajentaminen.

Eri opintovaiheessa olevien vastauksia tarkastelin sen perusteella, kuinka suuri osa kertoi aloittaneensa opinnot puhtaasti omasta aiemmasta kiinnostuksesta ja kuinka suuri osa kertoi syyksi muita asioita. Eri opintovaiheessa oleminen vaikutti seuraavalla tavalla. Pidemmällä opiskelevista eli 28:sta cumutason opiskelijasta jopa yli puolet (16) oli aloittanut naistutkimuksen opiskelun omasta, aidosta kiinnostuksesta naistutkimusta kohtaan. Vastaavasti 75:stä approtason opiskelijasta vain neljäsosa (21) kertoi aloittaneensa opinnot puhtaasti omasta mielenkiinnosta. Approtason keskuudessa opintojen aloituksen syyt jakoutuivat laajemmin kuin cumun opiskelijoiden. Kun cumun opiskelijat olivat tunteneet enemmän puhdasta mielenkiintoa naistutkimusta kohtaan ja muut syyt olivat huomattavasti harvinaisempaa, approtason opiskelijoille taas nämä muut syyt olivat yhtä yleisiä kuin oma mielenkiinto. Tämän perusteella voidaan ajatella, että jo ennen opintoja ollut mielenkiinto naistutkimusta kohtaan vaikuttaa opintojen määrään.

8.1.2 Ei rahaa tai valtaa, mutta... opiskelu arvona sinänsä

Tämän aineiston perusteella opiskelijoista piirtyi kuva, että oppiainetta ei ole valittu jotain päämäärää silmällä pitäen. Naistutkimuksen opiskelu nähdään jo itsessään arvokkaana. Suurin osa opiskeli naistutkimusta sen mielenkiintoisuuden vuoksi ja konkreettisimmaksi opiskeluista saavutetuksi hyödyksi arvioitiin kriittisen tiedon saaminen ja näkökulmien avartuminen. Jopa kolmasosa opiskelijoista ei osannut lainkaan sanoa, miten haluaisi hyödyntää naistutkimuksen opintoja työelämässä. Erään opiskelijan vastaus kuvaa hyvin aineistoa: "Naistutkimuksen opiskelu ei varmaankaan tuo rahaa tai vaikutusvaltaa, mutta mielenkiintoisia ajatuksia, vaihtoehtoisia lukutapoja ja kriittisyyttä." Näin ollen naistutkimuksen opiskelua voidaan kuvata Weberin (1978) määritelmiin

nojautuen arvorationaaliseksi toiminannaksi. Kuvaavaa on silloin itse toiminnan arvo eikä niinkään toiminnan tavoitteet.

Tutkijoiden mukaan (ks. Aittola 1992) eri tieteenalojen välinen polarisaatio näkyy selvästi muun muassa siinä, että yhteiskunta- ja humanistisista tieteistä on yleisesti tullut henkilökohtaista kasvua edistäviä, kulttuuripääoman keräämistä ja sosiaalista muutosta edustavia tieteenaloja. Näiden alojen opiskelijat ja tutkijat tulevat lähinnä keskiluokkaisuudesta taustasta. Näin voidaan katsoa olevan tässäkin aineistossa. Pääasiassa yhteiskuntatieteissä ja humanistisissa tieteissä tehtävää naistutkimusta opiskellaan ennen kaikkea itseään ja oman ajattelun kehittämistä varten. Opiskelijoista myös suurin osa tulee keskiluokkaisesta taustasta.

Aineiston perusteella naistutkimuksen opiskeluun suhtaudutaan tässä hetkessä ja kaikki opiskeluun liittyvä nähdään jo itsessään arvokkaana. Suurimmalla osalla opiskelijoista opiskelujen taustalla ei ollut mitään tiettyä tavoitetta tai päämäärää, vaan naistutkimusta opiskeltiin omasta kiinnostuksesta. Opiskelijoilla ei ollut tarkkoja suunnitelmia myöskään sen suhteen, miten opintoja haluaisi hyödyntää. Näin ollen Huberin (1989) jaotteen mukaan naistutkimuksen opiskelijat tavoittelevat pääasiallisesti henkilökohtaista tyydytystä eikä niinkään tiettyä päämäärää kuten esimerkiksi korkeita tuloja. Jotkut opiskelijat mainitsivatkin, että vanhemmat eivät ymmärtäneet naistutkimuksen opiskelua, vaan olisivat toivoneet jonkin parempipalkkaisen ammatin. Tämä kuvastaa sitä, että opiskelijat eivät itsekään odota välttämättä saavuttavansa korkean palkan ammattia, vaan arvostavat enemmän henkistä pääomaa.

Aineiston perusteella syyt opiskeluun olivat myös hyvin affektiivisia. Monet kertoivat kuinka "löysivät" naistutkimuksen ja miten se on antanut ehtymättömän kiinnostuksen lähteen elämään. Suurin osa kertoikin opintojen muuttaneen elämää. Usein muutos oli ollut tiedostamatonta, ja usein muutos tunnistettiin vasta nyt sitä kysyttäessä. Affektiivisuus näkyi erityisesti siinä, millaiseksi opiskelijat pohtivat opiskelujen antia. Monet kuvasivat opiskelun tuoneen elämään sisältöä ja jatkuvia ahaa - elämyksiä. Muutamat opiskelijat olivat kokeneet ahdistustakin opiskeltavien asioiden takia ja vanha sanonta, tieto lisää tuskaa oli paljon käytetty ja tässäkin yhteydessä kuvaava. Joidenkin mielestä opinnot olivat saaneet epäilemään tasa-arvon toteutumista.

Taustoiltaan naistutkimuksen opiskelijat osoittautuivat edustamaan melko hyvin maan yhteiskuntatieteellisten opiskelijoiden keskiarvoa. Nevalan (1999) mukaan koko Suomea tarkasteltaessa yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden opiskelijoista 41% on lähtöisin ylemmistä toimihenkilöperheistä. Oman aineistoni perusteella 39%:lla opiskelijoista vähintään toisella vanhemmista oli akateeminen tutkinto.

Sen sijaan opiskeluun suhtautuminen ei ollut oletetunlaisessa yhteydessä sosiaaliseen taustaan. Suurin osa naistutkimuksen opiskelijoista oli kotoisin pieneltä paikkakunnalta ja lähtöisin keskiluokkaisista perheistä. Silti opiskelijat suhtautuivat naistutkimuksen opiskeluun täysin arvorationaalisesti. Omat havaintoni siis poikkeavat Liljanderin (1991) tutkimustuloksista, joissa kävi ilmi, että harrastelijamainen suhtautuminen opiskeluun oli jossain määrin yleisempää ylemmistä yhteiskuntaluokista ja suuremmista kaupungeista lähtöisin olevien miesopiskelijoiden keskuudessa. Naistutkimuksen opiskelu voidaankin nähdä eräänlaisena naisten vastineena Liljanderin havainnoille. Kun ylemmistä yhteiskuntaluokista ja suurkaupungeista lähtöisin ovat miesopiskelijat opiskelevat harrastelijamaisesti esimerkiksi yhteiskuntatieteitä, niin vastaavasti keskiluokkaiset naisopiskelijat opiskelevat naistutkimusta suhtautuen siihen harrastelijamaisesti.

Liljanderin tutkimuksissa harrastelijamainen suhtautuminen ennakoiki myös valikoitumista vallitsevan tiedeyhteisön jäseniksi eli akateemisten jatko-opintojen aloittamista ja/tai tutkijan ammattiuralle ryhtymistä. Naistutkimuksen opiskelijoistakin muutamat kertoivat miettivänsä tutkijan uraa. Tätä ei kuitenkaan määrittänyt sosiaalinen tausta, vaan täysin oma kiinnostus.

Aineistossa approtason opiskelijoista vain neljäsosa ja cumutason opiskelijoista vain kolmasosa kertoi aikovansa tai haluavansa hyödyntää naistutkimuksen opintoja työelämässä. Nämä hyödyt liittyivät tutkimuksen tekemiseen tai sosiaali- ja psykologian alan töihin. Eri oppiaineita tarkasteltaessa havaitsin, että psykologian ja sosiaalityön pääaineopiskelijat uskoivat eniten hyötyvänsä naistutkimuksen opinnoista työelämässä. Heidän näkemyksissä korostui naistutkimuksesta saadun tiedon hyöty etenkin perheväkivaltaan liittyvissä työtehtävissä. Tässä yhteydessä on muistettava, että myös näiden opiskelijoiden omat pääaineet ovat hyvin ammattiin valmentavia. Ehkä heillä siitä syystä on työelämä jo selvemmin hahmottunut kuin ns. yleisempiä yhteiskunta- tai humanis-

tisia tieteitä opiskeleville. Muiden alojen opiskelijoille opiskelusta saatu ns. henkinen pääoma oli tärkein tavoite.

8.1.3 Kriittistä mutta käytännönläheistä - näkemyksiä alasta

Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opiskelijoilla on tieteenalastaan hyvin positiivinen kuva. Opiskelijoiden näkemykset jakaantuivat niin, että toisaalta opiskelijat pitivät naistutkimusta hyvin kriittisenä ja ajattelua avartavana mutta toisaalta myös hyvin käytännönläheisenä aineena. Naistutkimusta kuvailtiin edellisten lisäksi useimmiten sanoilla innostavaa, dynaamista ja erilaista. Jotkut kommentoivat ainetta kiinnostavimmaksi aineeksi yliopistossa ja eräs opiskelija taas puhui siitä, kuinka naistutkimuksen tentit ovat kuin välipaloja yliopiston harmaasta arjesta. Monien mielestä naistutkimus oli hyvä vastapaino muille opinnoille ja sopi siitä syystä erittäin hyvin sivuaineeksi. Muutamat opiskelijat pohtivat toisaalta myös naistutkimuksen raskautta, koska oppii ymmärtämään miten huonosti asiat ovat.

Sähköpostihaastatteluissa haastateltavat pohtivat erityisesti naistutkimuksen luonnetta muihin aineisiin verrattuna. Yleinen mielipide oli, että naistutkimus on kriittisempi ja keskustelelevampi verrattuna moniin muihin aloihin. Yksi haastateltava vertasi jopa niin, että naistutkimuksen opiskelu ei ole ulkoa opettelua kuten muut hänen opiskelemansa aineet.

Letherbyn ja Marchbankin (2001) tutkimuksessa naistutkimuksen opiskelijat suhtautuivat oppiaineeseensa paljon positiivisemmin kuin muiden aineiden opiskelijat. Englantilaisista naistutkimuksen opiskelijoista 80% piti naistutkimusta arvokkaana oppiaineena ja 75% oli eri mieltä väitteestä, että naistutkimuksen opinnot eivät auta työnhaussa. Omassa aineistossani opiskelijat pitivät naistutkimusta hyödyllisenä ja tärkeänä aineena, joka laajentaa ajattelua, opettaa kriittisyyttä sekä tuottaa ahaa-elämyksiä. Jyväskyläläisistä naistutkimuksen opiskelijoista kuitenkin vain pieni osa uskoi hyödyntävänsä naistutkimuksen opintoja työelämässä.

Myös haastateltavien kirjoituksissa esiin nousi naistutkimuksen kriittisyys ja erilaisuus. Nämä mainitsi kuusi haastateltavaa kahdeksasta. Kaikkien mielestä opiskelijalta vaaditaan halua ja uskallusta, sillä "naistutkimuksen opiskelijan on kohdattava silloin tällöin

ihmisiä, jotka eivät käsitä naistutkimuksen tarpeellisuutta tasa-arvoisessa (!) maassa." Naistutkimuksen opiskelijan on kyettävä ja uskallettava olla eri mieltä. Haastateltavat korostivat naistutkimuksen opiskelussa olevan tärkeää myös oma ajattelu ja päättely. Naistutkimus vaatii opiskelijalta valmiutta haluta miettiä asioita itse, eikä vain opetella. Naistutkimuksen katsottiin vaativan lisäksi myös avointa mieltä, sillä kovin vahvasti ei voi pitää vanhoista uskomuksistaan kiinni.

Aineiston perusteella naistutkimusta voi luonnehtia sanoilla kriittinen, omaa ajattelua vaativa, ajattelua avartava ja rohkea tieteenala. Opiskelijat korostivat näitä asioita paljon. Nämä olivat asioita, jonka vuoksi he olivat alkaneet opiskella naistutkimusta ja jota he naistutkimuksen opiskelulta halusivat ja toivoivat. Aineistosta kävi ilmi, että opiskelijat ajattelivat opintoja hyvin yksilökohtaisena ja henkilökohtaisena asiana. Opiskelijat pitivät itseään oman tiensä kulkijoina eivätkä niinkään välittäneet mitä esimerkiksi muut opiskelijat tai omat vanhemmat ajattelivat. Tärkeintä oli itsensä sivistäminen ja ymmärryksen lisääminen. Tulevaisuutta ei mietitty vaan opintoja arvostettiin itsessään ja opintoihin suhtauduttiin tässä ja nyt.

Myös suomalaisissa opiskelija ja -tiedekulttuurien tutkimuksissa on tehty samanlaisia havaintoja yhteiskuntatieteiden opiskelijoista ja opiskelukulttuurista. Piskonen (1991) havaitsi muun muassa, että esimerkiksi valtio-opin kentällä arvostettiin kriittisyyttä ja asioiden kyseenalaistamista kun taas esimerkiksi luokanopettajakoulutuksessa arvostettiin sosiaalisuutta. Kekäle (1991) puolestaan havaitsi, että esimerkiksi luonnontieteellisellä alalla vaikutti oman tieteenalan varaan rakentuva vahva tiedekulttuuri, kun taas yhteiskuntatieteellisen alan kulttuurille oli tyypillistä omien yksilöllisten opiskeluintressien noudattaminen ja vähäinen yhdenmukaisuuden paine. Tämä sama ilmeni myös omassa aineistossani naistutkimuksen opiskelijoiden suhtautuessa opiskeluihin hyvin henkilökohtaisesti eikä painetta yhdenmukaiseen opiskeluun esiintynyt.

Aineiston perusteella naistutkimuksen opiskelu on Jyväskylän yliopistossa hyvin kirjatenttipainotteista, vaikkakin erilaisia seminaareja järjestetään paljon. Osa opiskelijoista toivoi kirjatenttien sijaan vieläkin enemmän kontaktiopetusta, osa taas kiitteli naistutkimuksen opiskelun vapautta ja valintojen mahdollisuutta. Monien opiskelijoiden mielestä naistutkimuksen henkilökunta oli paljon rennompaa ja helposti lähestyttävämpää kuin monien muiden aineiden henkilökunta. Tämä sama ilmeni myös Letherbyn ja

Marchbankin (2001) tutkimuksissa. Englantilaisista naistutkimuksen opiskelijoista yli 60% piti naistutkimuksen henkilökuntaa helpommin lähestyttävänä kuin muiden aineiden henkilökunta. Ehkä asiaa voi tulkita niin, että naistutkijat tiedostavat hyvin oman tieteenalansa historian, sekä siihen kohdistuneet ennakkoluulot ja haluavat siksi kohdella opiskelijoita kunnioittavasti. Perinteisemmillä tieteenaloilla on muodostunut jo vahvat käytännöt ja opit sekä myös omat opiskelijakuntansa. Naistutkimus on nuori tieteenala, joka on vasta etsimässä paikkaansa perinteisten tieteenalojen rinnalla. Ehkä naistutkimuksen parissa työskentelevät haluavat korostaa myös naistutkimuksen kriittisyyttä ja reflektiivisyyttä ottamalla huomioon myös opiskelijoiden mielipiteet ja näkemykset.

8.1.4 Ajattelutavan muutoksia vähitellen mutta pysyvästi

Opiskelijat arvioivat naistutkimuksesta saadun konkreettisen hyödyn olevan hyvin vähäistä. Silti suurin osa opiskelijoista uskoi naistutkimuksen opiskelujen muuttaneen elämää. On kiinnostavaa selvittää, mitä naistutkimus on sitten muuttanut ja millä tavalla.

Lähes kaikki opiskelijat kuvasivat naistutkimuksen laajentaneen ajattelua, tiedostamista ja ymmärrystä maailmasta. Usein muutos oli kuitenkin tapahtunut pikkuhiljaa, ja muutos saatettiin huomata vasta nyt sitä kysyttäessä. Suurin osa katsoi muutoksen olleen enemmänkin hiljainen prosessi kuin salama kirkkaalta taivaalta. Silti monien mielestä naistutkimuksen myötä omille ajatuksille on saanut tukea ja naistutkimuksesta on myös saatu välineitä maailman tarkkailemiseen ja havainnoimiseen. Usein muutos on tapahtunut vähitellen, mutta se on ollut merkittävä herätys.

Tunnistettavin opiskelujen aiheuttama muutos olikin juuri ajattelutavan muutos. Naistutkimus on tuonut mukanaan aivan uuden ajattelutavan, jonka läpi maailmaa tutkailee arkipäiväisissäkin asioissa. Aineiston mukaan konkreettisia muutoksia opiskelijat tunnistivat tai nimesivät vain vähän. Vaikka opiskelujen uskottiin tuoneen muutosta, suurin osa katsoi, että opinnoilla ei ole ollut vaikutusta ihmissuhteisiin. Joidenkin mielestä naistutkimus on tosin tuonut uutta näkökulmaa ja ajattelemisen aihetta ihmissuhteisiinkin. Katson, että nämä asiat ovat keskenään hiukan ristiriidassa. Jos suurin osa opiskelijoista kokee naistutkimuksen muuttaneen elämää, uskoisi sen vaikuttaneen jollakin tavoin myös ihmissuhteisiin. Olinkin tuntevinani pientä hämmennystä, kun opiskelijat

alkoivat pohtia ihmissuhteitaan ja naistutkimuksen vaikutusta niihin. Jotkut pysähtyivät nyt ehkä ensimmäistä kertaa pohtimaan, miten naistutkimus ja sen mukanaan tuomat ajattelutavat ovat oikeasti vaikuttaneet elämään.

Mielenkiintoista oli myös seuraava aineistosta esiin noussut asia. Cumutason opiskelijoista jopa puolet piti itseään enemmän naistutkimuksen tai sekä naistutkimuksen että oman pääaineensa opiskelijana kuin pelkän pääaineensa opiskelijana. Myös appro-tason opiskelijoista muutama tunsi itsensä enemmän naistutkimuksen opiskelijaksi. Pidän tätä oleellisena havaintona, sillä naistutkimuksen sivuaineopinnot muodostavat vain pienen osan maisterin tutkintoa. Aineistosta käy kuitenkin ilmi, että monet ovat todella integroituneita naistutkimuksen opintoihin ja ajattelevat monia asioita naistutkimuksen näkökulmasta. Tämä havainto on mielenkiintoinen erityisesti heimoutta ajatellen. Havainto herättää oletuksen siitä, että Jyväskylän yliopiston naistutkimuksella olisi jotain omaa kulttuuria, jonka perusteella se erottuisi muista tieteenaloista.

8.1.5 Feminismi ajatuksissa mukana

Eräs mielenkiintoinen aineistosta esiin noussut havainto oli opiskelijoiden suhtautuminen feminismiin. Varsinkin pidemmälle opiskelleet cumutason opiskelijat viittasivat vastauksissaan usein feminismiin. Aineiston mukaan monet naistutkimuksen opiskelijat pitävät naistutkimusta ja feminismiä toisilleen synonyymeina. Kysyttäessä miksi aloitti naistutkimuksen opinnot, moni on kuvannut sitä itsestään selvänä feministille. Etenkin haastatteluissa opiskelijat viittasivat usein feminismiin. Opiskelu nähtiin jatkumona jo aiemmin olleille feministisille käsityksille sukupuolten välisistä suhteista. Osalle haastatteluista feminismistä oli tullut korkea arvo elämässä, jonka puolesta halutaan toimia koko loppuelämän ajan. Feminismin aate on siis vahvasti mukana naistutkimuksen opiskelijoiden elämässä. Opiskelijat eivät kuitenkaan millään tavoin määritelleet, mitä tarkoittavat feministisillä käsityksillä tai mielipiteillä. Siksi aineistosta käy ilmi, että naistutkimus rinnastetaan feminismiin.

8.2 Omaehtoiset opiskelijat - heimouden edustajiako?

8.2.1 Naistutkimus pehmeänä ja puhtaana tieteenalana

Naistutkimus on nuori ihmistieteiden piirissä syntynyt tieteenala. Naistutkimuksen syntyyn liittyy olennaisesti myös feministinen liikehdintä. Tarkemmin synty paikantuu feministisen liikkeen toiseen aaltoon, joka levisi Yhdysvalloista 60-70-luvuilla. Nykyään naistutkimus on monitieteinen tutkimusala. Seuraavassa tarkastelen, millainen kuva Jyväskylän yliopiston naistutkimuksesta piirtyi aineiston perusteella.

Koska naistutkimus on nuori ihmistieteitä edustava tieteenala, on selvää, että naistutkimus ei kuulu kovien tieteenalojen joukkoon. Koviksi tieteenaloiksi luokitellaan esimerkiksi luonnontieteet, jotka ovat vahvasti teoriapainotteisia ja tieteenalalla on yhteisesti tunnetut menetelmät ja yhteiset tavoitteet (Becher & Kogan 1992). Naistutkimuksen perimmäisenä tiedonintressinä puolestaan on problematisoida ja kyseenalaistaa sukupuolen merkitystä yhteiskunnassa. Naistutkimukselle on ominaista yksilöllisyys. Aineiston mukaan opiskelijoiden on kyettävä tulkitsemaan ja pohtimaan asioita itsenäisesti. Opiskelijat opiskelevat sitä täysin omissa tahdissaan eikä opiskelulle ole asetettu yhteisiä tavoitteita. Opiskelu on enemmänkin oman ajattelun laajentamista ja uusien ajattelutapojen saavuttamista. Opiskelulle on myös ominaista valinnanmahdollisuus ja vapaus. Becherin ja Koganin (1992) määritelmien mukaan pehmeille ja puhtaille tieteenaloille on ominaista muun muassa se, että opetus jättää runsaasti liikkumavaraa opiskelijoiden omalle vastuulle ja opiskelun tavoitteet ovat hyvin yksilöllisiä. Opiskelijoiden myös odotetaan itse muovaavan opetusohjelmansa sisällön. Näihin määritelmiin nojautuen naistutkimus edustaa pehmeää ja puhdasta tieteenalaa.

Naistutkimusta ei opiskella ammattiorientoituneesti eikä se anna konkreettisia valmiuksia työelämään. Naistutkimuksen opiskelijoissa oli kuitenkin joitakin, jotka uskoivat hyödyttävänsä naistutkimuksen opintoja myös työelämässä. Nämä opiskelijat olivat lähinnä psykologian ja sosiaalityön pääaineopiskelijoita. Siitä syystä naistutkimusta voidaan pitää jossain määrin myös soveltavana tieteenalana. Joidenkin opiskelijoiden mielestä se antaa valmiuksia käytännön työtehtäviin, joskin valmiudet ovat teoreettisia.

Biglanin ja Kolbin jaottelussa naistutkimus edustaa pääasiassa pehmeää ja puhdasta tieteenalaa. Naistutkimus ei tosin ole yhtä puhdas tieteenala kuin esimerkiksi sosiologia. Sosiologialla on pitkät perineet, toisin kuin naistutkimuksella. Naistutkimuksella on lisäksi useita ns. emotieteenaloja, joiden pohjalta se on kehittynyt ja joihin se joissain suhteissa edelleen nojaa.

8.2.2 Pidemmälle opiskelleet naistutkimushengen luoja

Aineiston perusteella ilmeni, että suurin osa opiskelijoista koki naistutkimuksen tärkeäksi asiaksi elämässä. Naistutkimus oli muuttanut ajattelutapoja ja oli sitä kautta vaikuttanut myös elämäntapoihin. Toki voidaan ajatella, että kaikki opiskeltavat aineet ovat opiskelijoille tärkeitä, mutta naistutkimus poikkeaa tässä verrattuna muihin yliopistollisiin aineisiin. Ensinnäkin naistutkimus on harvoja akateemisia tieteenaloja, jotka ovat syntyneet ja muodostuneet jonkin yhteiskunnallisen liikkeen pohjalta. Siitä syystä sen historia on melko erilainen suhteissa muihin aloihin. Toiseksi naistutkimus on sivuaine, jota ei voi Suomessa opiskella pääaineena. Näistä syistä täytyy pitää merkittävänä sen saavuttamaa asemaa opiskelijoiden keskuudessa. Vaikka se ei anna konkreettisia valmiuksia työelämään, sen merkitys sitä opiskeleville on suuri.

Etenkin cumuopiskelijoiden keskuudessa vallitsi hyvin naistutkimuskeskeinen ilmapiiri. Tämä näkyi erityisesti tavassa, jolla naistutkimus kohotettiin muiden aineiden yläpuolelle. Puolet cumutasen opiskelijoista oli olleet kiinnostuneita naistutkimukseen liittyvistä asioista jo ennen yliopistoon tuloa, mikä selittikin opintojen jatkamista approtasolta eteenpäin. Naistutkimus oli heidän mielestään itsestään selvä valinta sivuaineeksi. Merkittävää oli myös, että cumutasen opiskelijoista jopa puolet piti itseään enemmän naistutkimuksen opiskelijana kuin oman pääaineensa. Tämä on kiinnostava havainto. Vaikka naistutkimus on sivuaine, näin moni pitää sitä tärkeämpänä kuin oma pääaine.

Naistutkimuksen opiskelussa korostui olennaisesti myös omaehtoisuus. Etenkin haastateltavat kertoivat siitä, kuinka opiskelu on valittu täysin omien kiinnostusten ja mieltymysten pohjalta. Päätökseen ei siten ollut vaikuttanut esimerkiksi omien vanhempien mielipiteet, vaikka ne joskus olivatkin olleet erilaisia kuin opiskelijan omat näkemykset. Aineiston perusteella etenkin pidemmälle opiskelleiden keskuudessa on muodostunut naistutkimuskulttuurille ominaisia piirteitä. Opiskelijat ovat omaksuneet naistutkimuk-

sellisen ajattelutavan ja katsantokannan. Näille opiskelijoille on ollut ominaista syvä kiinnostus naistutkimusta kohtaan jo ennen yliopisto-opintojen aloitusta. Heille naistutkimus edustaa jopa aivan uutta elämäntapaa, jossa elämänarvot liittyvät läheisesti naistutkimukseen ja arvot ovat myös muuttuneet naistutkimuksen myötä. Opiskelu nähdään erilaisena muihin aineisiin verrattuna ja naistutkimuksen erilaisuutta korostettiin hyvin positiivisessa merkityksessä. Naistutkimuksen opiskelu koetaan vapaaehtoisempana kuin muiden aineiden opiskelu ja opiskelu on aidosti mielenkiintoista. Naistutkimuskursseilla ei olla "väkipakolla", niin kuin joidenkin muiden aineiden kursseilla. Naistutkimuskulttuurille onkin ominaista juuri tuo erilaisuus muita aineita kohtaan, ja opiskelijoiden mielestä naistutkimus on jotenkin eri luokkaa verrattuna yliopiston aineisiin yleensä.

Nämä opiskelijat pitävät naistutkimusta erilaisena oppiaineena verrattuna muihin opiskelemiin aineisiin nähden. Monet myös ajattelevat itseään selvästi naistutkimuksen opiskelijoina, vaikka se onkin vain sivuaine. Aineiston mukaan opiskelijat kehuvat naistutkimuksen opetusta ja opiskelutapoja: Opiskelu on vaihtelevaa ja mielenkiintoisia eri alojen kursseja on paljon. Myös alan uranuurtajiin on viitattu paljon, kuten Evelyn Fox Kelleriin sekä Virginia Wolfiin. Opiskelijoille on opiskelujen kautta muodostunut selkeä kuva siitä, millaista naistutkimus on tieteenä, keitä voidaan pitää alan sankareina ja mitä varten naistutkimustietoutta tuotetaan. Aineiston mukaan naistutkimuksen opiskelijat ovat myös joutuneet selittämään ja joskus jopa puolustamaan tieteenalaa muiden aineiden opiskelijoille. Näiden perusteella Jyväskylän yliopiston naistutkimuksella on heimouden ja itsenäisen akateemisen heimon piirteitä.

Becherin (1989) mukaan kullakin heimolla on omat traditionsa sankareineen ja rituaaleineen. Heimolla on sille ominaiset tavoitteet, puhettavat ja toimintamuodot. Heimoilla on myös omat vihollisensa, joista erottaudutaan ja joiden mahdollisia hyökkäyksiä vastaan puolustaudutaan. Jyväskylän yliopiston naistutkimuksella on omaehtoinen opiskelijakuntansa. Heidän keskuudessa on vahva naistutkimushenki, mikä näkyi opiskelijoiden asenteissa ja näkemyksissä naistutkimusta kohtaan. Opiskelijoilla on selvät käsitykset siitä, miksi naistutkimusta tarvitaan ja minkälaista tietoa alalla opetetaan. Opiskelijat viittasivat usein esimerkiksi kiinnostavien kurssien kohdalla naistutkimuksen uranuurtajiin eli tieteenalan sankareihin. Naistutkimuksen Klassikko-kurssi oli hyvin arvostettu

opiskelijoiden keskuudessa eli opiskelijat ovat kiinnostuneita alansa historiasta ja sen sankareista.

Naistutkimuksen opiskelulle on ominaista kirjapakettien ohella erilaisia aihepiirejä koskevat seminaarit ja lukupiirit. Näitä toivottiin lisääkin. Naistutkimushengestä huolimatta opiskelu on pääasiassa hyvin individualistista. Vaikka osa opiskelusta tapahtuu seminaareissa, niin opiskelijat pitävät opiskeluaan silti omana asianaan. Opiskelu koetaan henkilökohtaisena asiana, jossa tärkeää on asioiden pohdiskelu myös oman elämän kannalta. Opiskelijat olivat myös olleet tilanteissa, joissa he ovat olivat puolustaneet naistutkimusta muiden tieteenalojen opiskelijoille. Nämä havainnot kertovat siitä, että Jyväskylän naistutkimuksella on joitain heimouden piirteitä.

8.2.3 Epäselvyys ja sivuaineimago heimouden esteinä

Naistutkimuksen opiskelijat korostivat paljon naistutkimuksen erilaisuutta muihin tieteenaloihin verrattuna ja opiskelijoiden keskuudessa oli havaittavissa vahva naistutkimushenki. Siitä huolimatta naistutkimukselle ei ole muodostunut omaa, vahvaa tiedekulttuuria. Yhtenä syynä tähän näen osittain saman syyn, mikä luonnehtii naistutkimusta opiskelijoiden mielestä: naistutkimuksen erilaisuus muihin aineisiin verrattuna. Se on asia, joka opiskelijoiden mielestä on naistutkimuksessa olennaista ja he korostavat sitä hyvin positiivisella tavalla. Toisaalta katson, että se voi myös olla esteenä oman, vahvan kulttuurin luomiselle. Opiskelijoiden on helpompaa sanoa kuuluvansa perinteisempien aineiden opiskelijoihin kuin naistutkimuksen. Monet ihmiset eivät kuitenkaan edes tiedä mitä naistutkimus tarkkaan ottaen on. Koko aineistoa tarkasteltaessa suurin osa sanoi olevansa enemmän oman pääaineensa opiskelija kuin naistutkimuksen. Tämä ns. emotieteenalaan integroituminen ilmeni myös Helsingin yliopistossa tehdyssä naistutkijoiden asemaa selvittäneessä tutkimuksessa (ks. Maksimainen 2000). Suurin osa naistutkijoista integroitui ns. emotieteenalaansa enemmän kuin naistutkimukseen. Tämä ilmeni esimerkiksi siinä, että naistutkimusta tekevät tutkijat kuuluivat varsin yleisesti emotieteenalansa tieteellisiin seuroihin ja julkaisivat yleisemmin emotieteenalaansa tai tutkimussuuntaukseensa liittyvissä lehdissä ja sarjoissa kuin naistutkimusjulkaisuissa.

Naistutkimuksen luonne sivuaineena on myös este naistutkimuksen itsenäisen tiedekulttuurin ja heimouden muodostumiselle. Pääainelaitoksilla on luonnollisesti paremmat

edellytykset toimia opiskelijoiden tukena, ja monet ovat siitä syystä enemmän integrointuneita pääaineeseensa kuin naistutkimukseen. Aineiston mukaan Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opiskelijoiden keskuudessa olisi kiinnostusta naistutkimuksen pääaineopiskeluun. Silloin opiskelijoiden ei tarvitsisi risteillä kahden tieteenalan välillä ja opiskelu selkiytyisi.

8.3 Yhteenvetoa

Yhteenvetona voidaan todeta, että naistutkimuksella on opiskelijoille suuri merkitys ja se on paljon muuta kuin vain hyvä lisä tutkintoon. Opiskelu on hyvin omaehtoista, sillä opiskelua ohjaavat pääasiallisesti vain omat henkilökohtaiset mieltymykset. Naistutkimuksen opiskelu koetaan jo arvona sinänsä eikä opiskelulle ole asetettu käytännön tavoitteita. Tieteenalana Jyväskylän yliopiston naistutkimus on nuoresta iästään huolimatta melko itsenäinen. Naistutkimuksella on oma, vahva opiskelijakuntansa ja tieteenalalla on omia, vakiintuneita piirteitä.

Aineiston mukaan naistutkimuksen opiskelut on aloitettu pääsääntöisesti omasta mielenkiinnosta ja tärkeimpänä naistutkimuksen opiskelussa nähdään sen tuomat uudet, vaihtoehtoiset ajattelutavat sekä kriittinen ajattelu. Siten naistutkimuksen opiskelu on Jyväskylän yliopistossa hyvin teoriaorientoitunutta. Opiskelijat pitävät opiskelemaansa tieteenalaa erityisesti kriittisenä ja ajattelua avartavana mutta myös hyvin käytännönläheisenä. Naistutkimuksella on ollut sitä opiskeleville suuri merkitys, sillä tieteenala on tuonut monille mukanaan aivan uuden ajattelutavan. Ajattelutavan muutos oli yleensä tapahtunut hitaasti, mutta usein se oli koettu melkoiseksi herätykseksi.

Naistutkimus edustaa pehmeää ja puhdasta tieteenalaa. Nuoresta iästään huolimatta naistutkimus on saavuttanut laajan suosion opiskelijoiden keskuudessa. Etenkin pidemmälle opiskelleet ovat omaksuneet hyvin naistutkimuksellisen ajattelutavan ja he ylläpitävätkin ns. naistutkimushenkeä Jyväskylän yliopistossa. Tämä ilmeni muun muassa niin, että puolet cumutason opiskelijoista piti itseään enemmän naistutkimuksen kuin oman pääaineensa opiskelijana. Naistutkimuksesta ei ole kuitenkaan muodostunut täysin omaa akateemista heimoa, ainakaan vielä. Esteenä näen erityisesti naistutkimuksen epäselvyyden sekä sivuaineimagon, joka luonnollisesti vaikuttaa opiskelijoiden sitoutumiseen. Perinteisiin ja pysyvämmän oppiainestatuksen omaaviin tieteenaloihin on

helpompi integroitua kuin vähän epäselvään naistutkimukseen. Tilanteeseen toisi muutosta naistutkimuksen pääainemahdollisuus, jolle aineiston mukaan olisikin kannatusta Jyväskyläläisten opiskelijoiden keskuudessa.

Tämän tutkimusasetelman puitteissa en pysty analysoimaan naistutkimusta tai sen opiskelua yleisesti, vaan tutkielmani johtopäätökset koskevat vain Jyväskylän yliopiston naistutkimusta.

9 LOPUKSI

Tämän tutkielman tarkoituksena oli tarkastella naistutkimuksen opiskelua Jyväskylän yliopistossa. Asetin tutkielmalle kaksi tutkimustehtävää. Ensimmäisen tarkoituksena oli tutkia naistutkimuksen opiskelua ja sen merkitystä seuraavista näkökulmista: ketkä opiskelevat naistutkimusta, miten he kiinnostuivat naistutkimuksesta, millainen suhde heillä on naistutkimukseen, mistä opiskelijat ovat lähtöisin ja millaisia näkemyksiä opiskelijoilla on naistutkimuksen opiskelusta ja opetuksesta Jyväskylän yliopistossa. Toisen tutkimustehtävän tarkoituksena oli tarkastella Jyväskylän yliopiston naistutkimusta tieteenalana: millainen naistutkimus on tieteenalana, onko naistutkimuksella jostain omaa tiedekulttuuria ja voiko naistutkimusta luonnehtia omaksi akateemiseksi heimokseen.

Jyväskylän yliopistossa naistutkimusta opiskelevat lähes kaikkien tiedekuntien opiskelijat. Eniten opiskelijoita tulee kuitenkin yhteiskuntatieteellisestä ja humanistisesta tiedekunnasta. Pääaineittain tarkasteltuna eniten oli sosiologian, psykologian ja yhteiskuntapolitiikan pääaineopiskelijoita. Naistutkimuksen opiskelu oli aloitettu aiheen kiinnostavuuden takia ja monet opiskelijoista olivat olleet kiinnostuneita naistutkimukseen liittyvistä aiheista jo ennen yliopisto-opintoja. Naistutkimuksen opiskelu on hyvin teoriaorientoitunutta, sillä opiskelijat eivät olleet suunnitelleet hyödyntävänsä naistutkimuksen opintoja työelämässä. Pääasiassa ainetta opiskeltiin sen antaman kriittisyyden ja uusien ajattelutapojen vuoksi. Opiskelu ja sen antama tieto koettiin jo itsessään arvokkaaksi. Siten naistutkimuksen opiskeluun suhtaudutaan hyvin harrastelijamaisesti, toisin kuin Liljanderin (1991) sosiaalista taustaa ja opiskeluihin suhtautumista koskevan tutkimuksen perusteella olisi voinut ennustaa. Vaikka naistutkimuksen opiskelijat ovat keskiluokkaisista taustoista, he eivät odota opiskeluilta ammatillisia valmiuksia vaan

suhtautuvat opiskeluun täysin omaehtoisesti. Naistutkimusta voidaankin pitää eräänlaisena naisten vastineena miesopiskelijoiden harrastelijamaiselle opiskelulle.

Naistutkimuksen opiskelijat pitävät tieteenalaa kovin erilaisena muihin aloihin verrattuna. Tieteenalaa kuvattiin myös haastavaksi, koska se edellyttää paljon omaa ajattelua. Etenkin pidemmälle opiskelleiden keskuudessa naistutkimus oli merkittävässä asemassa opiskelijoiden elämässä. Useimmille opiskelu on ollut jonkinasteinen herätys, jolla on ollut vaikutuksia omiin ajattelutapoihin.

Jyväskylän yliopiston naistutkimus on melko itsenäinen tieteenala nuoresta iästään huolimatta. Naistutkimus edustaa tieteiden kentässä pehmeää ja puhdasta tieteenalaa, koska sille on ominaista muun muassa yksilöllisyys sekä opiskeltavien asioiden valinnanvapaus. Tieteenalalla on oma vahva opiskelijakuntansa, ja etenkin pidemmälle opiskelleet ylläpitävät erityistä naistutkimushenkeä Jyväskylän yliopistossa. He pitävät itseään enemmän naistutkimuksen kuin oman pääaineensa opiskelijoina ja pitävät naistutkimukseen liittyviä asioita korkeana arvona elämässään. Naistutkimus-aineen epäselvyys sekä sivuaineimago ovat kuitenkin esteinä itsenäisen, vahvan naistutkimuksen tiedekulttuurin muodostumiselle. Yhtenä tutkielman tärkeimmistä tuloksista pidän sitä, että Jyväskylän yliopistossa naistutkimuksella on kuitenkin oma vahva opiskelijakunta. Näin ollen Jyväskylän yliopistossa on kannatusta Suomen Akatemian työryhmän (08/02) ehdotukselle, jonka mukaan naistutkimuksesta tehtäisiin oma pääaine. Se selventäisi olennaisesti naistutkimuksen jossain määrin epäselvää identiteettiä. Ennen tätä tarvitaan kuitenkin vielä monenlaisia selvityksiä aiheesta.

Tutkielman tekemisen seurauksena syntyi monia jatkotutkimusaiheita. Tämä tutkielma tarkasteli naistutkimuksen opiskelua ja sen merkitystä, mutta mielenkiintoista olisi tarkastella myös naistutkimuksen asemaa jo valmistuneiden elämässä. Olisi kiinnostavaa tutkia, miten naistutkimuksen opintoja on hyödynnetty työelämässä vai onko ollenkaan ja millainen merkitys naistutkimuksella on opintojen päätyttyä. Nämä olisivat tärkeitä aiheita myös naistutkimuksen pääainemahdollisuutta ajatellen.

Tämän tutkielman tekeminen on ollut sekä rankkaa että palkitsevaa. Rankkaa etenkin siksi, koska muutin tutkielman aloittamisen aikoihin pois Jyväskylästä ja jouduin täysin erilleen omasta opiskelijayhteisöstäni. Siitä syystä meni aikaa, ennen kuin sain muodos-

tettua tarvitsemani rutiinit elämään ja pystyin kunnolla keskittymään tutkielman tekemiseen. Sinnikkyuteni ja asettamieni tavoitteiden ansiosta työ alkoi kuitenkin sujua, ja etenkin loppuvaiheessa koin tutkielman tekemisen hyvin palkitsevana. Tutkielman tekeminen on ollut iso asia ja se on vaatinut pitkäjänteisyyttä ja paljon työtä. Siksi työn valmistuminen ajallaan on suuri helpotus ja ilo. Työn etenemiseen ja valmistumiseen vaikutti tietenkin olennaisesti mielenkiintoinen aihe. Vaikka aihepiiri oli itselleni tuttu, aineistoa on ollut mielenkiintoista tarkastella ja aineistosta esiin nousseet asiat ovat olleet usein yllättäviäkin. Toinen tärkeä eteenpäin viejä on ollut tutkielman ohjaaja, johon olen ollut säännöllisesti yhteydessä ja jolta olen saanut välttämätöntä apua ja neuvoja. Käyttämäni menetelmät osoittautuivat sopiviksi tämän työn tarkoituksiin. Lomakekysely sopi erinomaisesti työn pääasialliseksi aineistonkeruumenetelmäksi, ja haastattelut olivat hyvä lisä, vaikka alussa epäröinkin sähköpostihaastattelujen onnistumista käytännössä. Kasvokkain tapahtuvissa haastatteluissa haastattelun kulkua ja haastateltavien vastauksia olisi voinut tarkentaa enemmän, mutta silloin tälle työlle asetettuja tavoitteita ei olisi voitu täyttää. Haastattelu olisi ollut liian työläs toteuttaa. Tämän työn tarkoitus oli tutkia perustavanlaatuisesti naistutkimuksen opiskelua, joten tässä tarkoituksessa käyttämäni menetelmät olivat parhaat mahdolliset.

LÄHTEET

Internet-lähteet:

Mitä on naistutkimus? (viitattu 10.6.2002) www.jyu.fi/naistutkimus

Mitä on naistutkimus? (viitattu 10.6.2002) www.joensuu.fi/naistutkimus

Mitä on naistutkimus? (viitattu 10.6.2002) www.utu.fi/naistutkimus

Mitä on naistutkimus? (viitattu 10.6.2002) www.hel.fi/kristiina-instituutti

Letherby, G. & Marchbank, J. Why do women's studies? A Cross England Profile. Julkaisussa: Women's Studies International Forum (on line), 2001, Volume 24, Issue 5. (viitattu 14.2.2002) Saatavilla www-muodossa: [www.sciencedirect.com/women's studies](http://www.sciencedirect.com/women's-studies)

Painetut lähteet:

Academy of Finland. Women's studies and Gender research in Finland. Evaluation report. 08/2002.

Ahola, S. & Olin, N. 2000. Yliopiston piilo-opetussuunnitelma. Koulutussosiologian tutkimuskeskus raportti 54. Turun yliopisto.

Ahola, S. 1995. Eliitin yliopistosta massojen korkeakoulutukseen. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Raportti 30. Turun yliopisto.

Aittola, H. & Aittola, T. 1985. Yliopisto-opiskelun mielekkyyden kokeminen ja opiskelijoiden elämismaailman perusrakenteet. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisuja 359.

Aittola, H. & Aittola, T. 1990. Yliopisto elämismaailmana. Opiskelun ja hallinnon muutosprosessit 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän ylioppilaskunnan julkaisusarja 31.

Aittola, T. 1988. Korkeakouluopiskelu elämänvaiheena ja opintojen kulku. Jyväskylän yliopisto.

Aittola, T. 1992. Uuden opiskelijatyypin synty. Opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere. Vastapaino.

Berghenegouven, G. 1987. Hidden curriculum in the university. Higher Education. 16, 539-540.

Becher, T. & Kogan, M. 1992. Process and structure in higher education. London. Routledge.

Becher, T. 1989. The Academic Tribes and Territories. Milton Keynes. Open university press.

Bergman, S. 2000. Women's Studies in the Nordic Countries. Teoksessa Braidotti R. (et al.) The Making of European Women's Studies, Volume II. Athena. 51-63.

Bergman, S. 1998. Naisliikehdinnän moninaisuus. Teoksessa Ilmonen K. & Siisiäinen M. (toim.) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere. Vastapaino. 167-168.

Biglan, A. 1973a. The Characteristics of subject matter in different academic areas. Journal of Applied Psychology 57, 3.

Biglan, A. 1973b. Relationship between subject matter characteristics and the structure and output of the university departments. Journal of Applied Psychology 57, 3.

Bourdieu, P. & Passeron, J-C. 1979. The Inheritors. Chicago. University of Chicago press.

Bourdieu, P. 1988. Homo academicus. Oxford. Polity press.

Clark, B. R. 1987. *The Academic Life. Small Worlds, Different Worlds.* Princeton. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.

Eskola, J. & Suoranta, E. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Jyväskylä. Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. *Tutki ja kirjoita.* Helsinki. Kirjayhtymä.

Huber, L. 1989. Teaching and learning - students and university teachers. *European Journal of Education* 24, 3.

Huber, L. 1992. Editorial. *European Journal of Education* 27, 3, 193.

Jallinoja, R. 1983. *Suomalaisen naisasialiikkeen taistelukaudet. Naisasialiike naisten elämäntilanteen muutoksen ja yhteiskunnallis-aatteellisen murroksen heijastajana.* Porvoo- Helsinki - Juva. Wsoy.

Jyväskylän yliopiston naistutkimuksen opinto-opas 2001-2002. Jyväskylän yliopisto.

Kekäle, J. 1991. *Keskusteluilmapiiirit Joensuun yliopiston kolmella opintosuunnalla - laadullinen tutkimus opintokulttuureista.* Psykologian laitoksen julkaisuja 11. Joensuun yliopisto.

Kivinen, O. & Rinne, R. 1990. *Nuorten koulutus ja kotitausta.* Tilastokeskuksen tutkimuksia.

Kolb, D. 1985. *Learning styles and disciplinary differences.* Teoksessa Chickering, A. (toim.) *The Modern american college.* San Francisco. Jossey-Bass Publishers. 237-239.

Kuh, G. & Whitt, E. 1988. *The Invisible tapestry. Cultures in american colleges and universities.* Washington. Ash

Lepistö, V. 1991. Kuvataiteilija taidemaailmassa. Tapaustutkimus kuvataiteellisen toiminnan sosiaalipsykologisista merkityksistä. Helsinki. Tutkijaliitto.

Liljander, J-P. 1991. Yliopistoinstituutio kulttuurisena uusintajana. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimus 40. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Liljander, J-P. 1996. Statusvoittojen ja tappioiden tiet korkeakoulutuksessa. Keskeyttäminen ja koulutuksen vaihtaminen opintouran taitekohtina. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto .

Maksimainen, J. 2000. Naistutkijana Helsingin yliopistossa vuonna 2000. Helsingin yliopisto.

Nenola, A. 1998. Naisasian ja naistutkimuksen jäljillä - eräs merkivuosihaastattelu. Naistutkimus Kvinnoforskning 4/1998. 9.

Nevala, A. 1999. Korkeakoulutuksen kasvu, lohkoutuminen ja eriarvoisuus Suomessa. Suomen historiallinen seura. Helsinki.

Piskonen, H. 1993. Opiskelijoiden kulttuuripääoma ja tiedekulttuurit. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 54. Jyväskylän yliopisto.

Portele, G. 1985. Habitus und lernen. Neue Sammlung 25, 3, 298-313.

Pyörälä, E. 1995. Kvalitatiivisen tutkimuksen metodologiaa. Teoksessa Leskinen, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla. Helsinki. Kuluttajatutkimuskeskus.

Scott, P. 1991. Confusion as evidence of health. The Times Higher Education Supplement 23.8.

Scott, P. 1989. Knowledge, culture and the modern university. The Times Higher Education Supplement 11.8., 18.8., 25.8. ja 1.9.

Snow, C.P. 1959. The Two cultures. Suomentanut Pietiläinen K. 1998. Kaksi kulttuuria. Terra Cognita.

Trow, M. 1974. Problem in the Transition from Elite to Mass Higher Education. Policies for Higher Education. Conference on Future Structures of Post- Secondary Education. Paris.

Välimaa, J. 1997. Johdanto. Teoksessa Välimaa, J. (toim.) Korkeakoulutus kolmiossa. Näkökulmia korkeakoululaitoksen muutoksiin. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Weber, M. 1978. Soziologische grundbegriffe. Tübingen. J. C. B. Mohr.

Wexler, P. 1990. Cultural change, science and the university. Kasvatus 21, 2, 80-90.

Ylijoki, O-H. 1998. Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio. Tampere. Vastapaino.

Painamaton lähde:

Naistutkimuksen itsearviointi vuosien 1995-2000 toiminnasta. Helmikuu 2001. Laatinut Eeva Jokinen ja työryhmä. Jyväskylän yliopisto.

Liite 1. Naistutkimuksen opiskelijat tiedekunnittain ja pääaineittain.

TIEDEKUNTA	PÄÄAINE	LUKUMÄÄRÄ
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta		
	Sosiologia	16
	Psykologia	15
	Yhteiskuntapolitiikka	12
	Filosofia	8
	Sosiaalityö	2
	Valtio-oppi	2
	Sosiaaligerontologia	1
	Yhteensä	56
Humanistinen tiedekunta		
	Kirjallisuus	9
	Englanti	4
	Taidehistoria	4
	Journalistiikka	4
	Kulttuuriantropologia	4
	Etnologia	4
	Yhteisöviestintä	3
	Suomen kieli	3
	Historia	1
	Folkloristiikka	1
	Romaaninen filologia	1
	Taidekasvatus	1
	Saksa	1
	Yhteensä	40
Kasvatustieteiden tiedekunta		
	Kasvatustiede	5
Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta		
	Liikuntahallinto	1
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		
	Tietotekniikka	1
	Opiskelijat yhteensä	103

Liite 2. Kyselylomake ja saatekirje.

KYSELYLOMAKE JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON NAISTUTKIMUKSEN OPISKELIJOILLE

Hyvä naistutkimuksen opiskelija,

Olen tekemässä sosiologian/naistutkimuksen gradutyötäni naistutkimuksen opiskelijoista ja opiskelusta Jyväskylän yliopistossa. Tällä kyselylomakkeella on tarkoitus kerätä tietoa opiskelijoiden suhteesta naistutkimukseen ja naistutkimuksen merkityksestä opiskelijoiden elämässä. Lomake lähetetään 165:lle vuonna 2001 naistutkimusta suorittaneelle opiskelijarekisteristä saatujen tietojen perusteella. Kerätty tieto käsitellään luotamuksellisesti ja palautuskuoressa esiintyvä juokseva numero ei millään tavoin liity itse tutkimukseen vaan se on vain omaa seurantatyötäni varten. Tutkimukseen liittyvä naistutkimuksen opettamiseen ja opiskeluun liittyvä osuus on osa yliopiston naistutkimuksen kehittämistä, joten vastaamalla kyselyyn voit (edelleen täysin anonymisti) parantaa myös omia opiskeluedellytyksiäsi.

Tarkoituksena on suorittaa toinen aineistonkeruukierros sähköpostitse. Mikäli olet valmis osallistumaan sähköpostihaastatteluihin maaliskuun huhtikuun aikana, kirjoita sähköpostiosoitteesi lomakkeen loppuun. Halutessasi voit toki vastata tähän kyselyynkin sähköpostitse.

Lisätietoja voit kysyä minulta Johanna Hakkaraiselta (044-5637577, jhakkar@cc.jyu.fi) tai työni ohjaajalta, akatemiatutkija Eeva Jokiselta (014-2603102, ejokinen@dodo.jyu.fi)

Toivon, että palautat lomakkeen oheisessa palautuskuoressa (postimaksu maksettu) 5. maaliskuuta mennessä.

Kyselylomake on jaettu viiteen osaan:

I Taustatiedot

II Suhde naistutkimukseen

III Harrastukset

IV Perhetausta

V Naistutkimuksen opiskelu Jyväskylän yliopistossa

I TAUSTATIEDOT

1. Syntymävuotesi?
2. Sukupuolesi?
3. Syntymäpaikkasi?
4. Paikkakunta, jossa kävit koulusi?
5. Aloitusvuotesi yliopistossa?
6. Pääaineesi?
7. Sivuaineesi naistutkimuksen ohella?
8. Laajin sivuaineesi?
9. Naistutkimuksesta tähän mennessä suoritettujen opintoviikkojen määrä?

II SUHDE NAISTUTKIMUKSEEN

10. Miten kiinnostuit naistutkimuksesta ja miten tulit aloittaneeksi naisopinnot?
11. Miksi opiskelet naistutkimusta?

12. Oletko mukana jossakin yhteiskunnallisessa toiminnassa, joka liittyy naistutkimukseen?
13. Seuraatko paljon alan lehtiä ja julkaisuja?
14. Koetko naistutkimuksen tarpeelliseksi yhteiskunnassa? Miksi?
15. Jos elät parisuhteessa, miten kumppanisi/perheesi suhtautuu naistutkimuksen opiskeluusi?
16. Miten ystäväsi suhtautuvat naistutkimuksen opiskeluusi?
17. Oletko joutunut selittelemään naistutkimuksen opiskeluasi?
18. Onko naistutkimus vaikuttanut jotenkin ihmissuhteisiisi? Miten?

19. Mitä konkreettista hyötyä oletat naistutkimuksen opintojen antavan sinulle?

20. Miten haluaisit hyödyntää naistutkimuksen opintojasi työelämässä?

21. Koetko naistutkimuksen muuttaneen elämääsi jollakin tavalla? Miten?

III HARRASTUKSET

22. Mitä harrastat?

23. Mitkä ovat lempiohjelmiasi tv:ssä?

24. Miten usein käyt elokuvissa?

25. Minkä tyyppisistä elokuvista pidät eniten?

IV PERHETAUSTA

26. Ketä kuului lapsuuden perheeseesi?

27. Miten kuvailisit lapsuuden perhettäsi?

28. Vanhempiesi koulutus ja ammatit?

29. Miten kuvailisit vanhempiesi suhtautumista koulutukseen ja opiskeluun?

30. Koetko saaneesi kotoa riittävästi kannustusta opiskeluusi?

31. Miten vanhempasi ovat suhtautuneet naistutkimuksen opiskeluusi?

32. Keskusteletko vanhempiesi kanssa oppimistasi uusista asioista?

33. Ovatko vanhempasi olleet mielestäsi riittävän kiinnostuneita opiskelujasi kohtaan?

V NAISTUTKIMUKSEN OPISKELU JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA

34. Oletko ollut tyytyväinen naistutkimuksen opetukseen Jyväskylän yliopistossa?

35. Kuinka monta opintoviikkoa aiot vielä suorittaa naistutkimusta?

36. Mikä naistutkimuksen kurssi tai luento on jäänyt mieleesi erittäin hyvänä ja hyvin toteutettuna? Mikä siinä oli hyvää?

37. Mikä naistutkimuksen kurssi on jäänyt mieleesi huonosti toteutettuna? Miksi kurssi ei mielestäsi ollut hyvä?

38. Onko mielessäsi jokin aihe, jota mielestäsi tulisi sisällyttää enemmän opetusohjelmaan?

39. Onko mielessäsi jokin aihe, jota on mielestäsi liikaa tai joka on turha opetusohjelmassa?
40. Oletko paljon tekemisissä naistutkimuksen henkilökunnan kanssa?
41. Toivoisitko opettajien ja opiskelijoiden välille enemmän yhteistyötä?
42. Oletko mukana naistutkimuksen ainejärjestötoiminnassa?
43. Kumman aineen opiskelija koet olevasi enemmän, naistutkimuksen vai oman pääaineesi?
44. Miten naistutkimus sopii mielestäsi yhteen oman pääaineesi ja muiden sivuaineittesi kanssa?
45. Onko mielessäsi joitain parannusehdotuksia koskien naistutkimuksen opetusta tai kursseja?

Ja vielä sähköpostiosoitteesi, mikäli voit osallistua sähköpostihaastatteluun:

Kiitoksia vastauksistasi!

Liite 3. Sähköpostihaastattelun kysymykset.

1. Miten kuvailisit naistutkimusta tieteenalana ja millaista se on verrattuna muihin tieteenaloihin?
2. Mitä piirteitä tai ominaisuuksia se mielestäsi vaatii opiskelijoilta?
3. Onko naistutkimus ja sen opiskelu vaikuttanut jotenkin elämäntapoihisi ja elämäntarvoihisi?
4. Millainen ilmapiiri lapsuudenkodissasi vallitsi?
5. Uskotko vanhempiesi vaikuttaneen jotenkin omiin ainevalintoihisi?